

**T.C
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

**AVRUPA BİRLİĞİ AZINLIK POLİTİKASI
ÇERÇEVESİNDE BATI TRAKYA
TÜRKLERİ'NİN SORUNLARININ
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN: TZICHAN KARA
U2004067**

DANIŞMAN: Prof. Dr. İBRAHİM S. CANBOLAT

BURSA-2005

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
-------------	---

I. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ VE AZINLIK HAKLARI

1.1. Avrupa Birliği'nin Tarihsel Gelişimi	3
1.1.1. Avrupa Birliği'nin Temelleri	3
1.1.1.1. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT).....	3
1.1.1.2. Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET).....	4
1.1.1.3. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM)	4
1.1.2. Avrupa Birliği'nin Değerleri.....	4
1.1.3. Avrupa Birliği'nin Gelişimi ve Genişleme Süreci	5
1.2. Azınlık Hakları	6
1.2.1. Kendi Kaderini Tayin ve Azınlık Hakları	8

II. BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRKLER'İNİN TARİHÇESİ

2.1. 1363-1923 Dönemi.....	10
2.2. Lozan Barış Antlaşması	11
2.2.1. Lozan Barış Antlaşmasının Azınlıkların Korunması Kesmi'nin Yunanistan'a Uyarlanmış Hali	11
2.3. 1923-1950 Dönemi.....	15
2.4. 1950-1974 Dönemi.....	16
2.5. 1974 Sonrası Dönem	17

III. BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRK AZINLIĞININ TOPLUMSAL ÖRGÜTLENME BİÇİMLERİ

3.1. Cemaat ve Vakıf İdareleri.....	18
3.2. Müftülük Kurumu	21
3.2.1. Batı Trakya'da Müftülük Sorunu.....	22
3.2.1.1. Gümülcine Müftülüğü Sorunu	24
3.2.1.2. İskeçe Müftülük Sorunu	26
3.3. İskeçe Türk Birliği.....	30
3.4. Gümülcine Türk Gençler Birliği.....	31
3.5. Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği	31
3.6. Batı Trakya Medrese Mezunu Müslüman Muallimler Cemiyeti.....	32
3.7. Vaaz ve İrşad Heyeti	32
3.8. Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği.....	33
3.9. Genç Akademisyenler Topluluğu	33
3.10. Azınlık Yüksek Kurulu	34

3.11. Dostluk Eşitlik Barış Partisi.....	35
--	----

IV. BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRKLERİ'NİN SOSYAL, SİYASAL, EKONOMİK SORUNLARI VE AVRUPA BİRLİĞİ

4.1. Sosyal Sorunlar	37
4.1.1. Eğitim Sorunu	38
4.1.1.1. Dikatsa Sorunu	41
4.1.2. Kamu Görevine Girenken Ayrımcılık	43
4.1.3. Batı Trakya'da Basın Yayın	44
4.1.3.1. Batı Trakya'da Türkçe Yayınların Türleri.....	46
4.1.3.2. Batı Trakya Türk Yayıncılığında Sözlü Yayıncılık (Radyo Yayıncılığı) Dönemi	48
4.1.4. Can ve Mal Güvenliği.....	49
4.2. Siyasal Sorunlar	52
4.2.1. Batı Trakya Türkleri'nin Siyasal Sisteme Katılımı ve Baskılar	53
4.2.1.1. Demografik Baskı	55
4.2.2. Vatandaşlık Yasasının İptal Edilen 19. Maddesi	56
4.2.3. Türk Kimliğinin İnkarı	59
4.2.3.1. Müslüman Azınlık Kendisini Türk Olarak Adlandıramıyor ..	62
4.3. Ekonomik Sorunlar	65
4.3.1. Tarım Sektörü	67
4.3.1.1. Batı Trakya Türklerinin Başlıca Geçim Kaynağı	68
4.3.1.2. Pamuk Buğday ve Mısır	69
4.3.1.3. Türk Asıllı Nüfusun Tarımsal Üretimde Kullandıkları Makine Çeşitleri	70
4.3.2. Sanayi Sektörü	71
4.3.3. Hizmet Sektörü	72
4.4. Avrupa Birliği ve Azınlıklar	72
4.4.1. Avrupa İnsan Hakları Rejimi	72
4.4.2. Etnik Azınlıklar	73
4.4.3. Avrupa Birliği'nden Beklenenler	76
SONUÇ	77
EKLER	80
KAYNAKÇA.....	93

GİRİŞ

Batı Trakya Yunanistan'ın kuzey-doğusunda bulunmaktadır. Evros (Meriç) ile Nestos (Karasu) nehirleri arasında kalan 8.578 kilometre karelik bir alanı kapsamaktadır. Kuzeyi dağlık, güneyi ovalıktır.

Batı Trakya doğudan Türkiye, kuzeyden Bulgaristan, batıdan Makedonya ve güneyden Ege denizi ile sınırlıdır.

Bölge üç ilden oluşmaktadır. Bu iller doğudan batıya sırasıyla şunlardır: Evros (merkezi Aleksandrupolis, Dedeağaç), Rodopi (merkezi: Komotini, Gümülcine) ve Ksanthi (Merkezi: Ksanthi, İskeçe).

Batı Trakya'nın günümüzdeki nüfusu Yunan asıllı Hıristiyanlardan ve Türk asıllı Müslümanlardan oluşmaktadır.

Hatırlanacağı üzere, Lozan Barış Konferansı'nda Türkiye ile Yunanistan arasında varılan bir anlaşma gereği iki ülke arasında zorunlu ahali mübadelesi yapılmıştır. Ancak, İstanbul'un Rum nüfusu ile Batı Trakya'nın Türk nüfusu zorunlu mübadelenin dışında tutulmuş ve buldukları ülkedeki devletin güvencesi altında dinsel azınlık konumunda bırakılmıştır. Söz konusu azınlıklara azınlık ve yurttaşlık hakları tanınmıştır.¹

Uluslararası hukukta II. Dünya Savaşından sonra azınlık haklarının korunmasında tam anlamıyla farklı bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Öyle ki, azınlıklar artık dil, din, kültür ve gelenek farkına dayalı gruplar ve cemaatler şeklinde değil, bu tür gruplara mensup bireyler olarak koruma altına alınmıştır.

II. Dünya Savaşından sonra azınlık haklarının bireysel bazda korunması amacıyla başta BM olmak üzere, Avrupa Konseyi ve AGİT çerçevesinde yoğun çalışmalar yapılmış tavsiye kararları ve sözleşmeler kabul edilmiş ve azınlık grubuna mensup bireylerin temel hak ve özgürlüklerin korunması açısından bazı denetim mekanizmaları oluşturulmuştur.²

¹ Aydın Ömeroğlu, Batı Trakya Türkleri ve Gerçek –1, Avcı Ofset, İstanbul 1994, s.9.

² Türkiye Günlüğü, Cedit Yayınları, Ankara, Bahar 2005, Sayı, 80, s.67-70.

Avrupa Birliği üyesi olmak isteyen ÷lkelere, önkoşul olarak, o ÷lkelerdeki yaşayan azınlıkların sorunlarının çözümü istenmektedir. Aday ÷lkelerden, insan ve azınlık haklarına saygı gösterilmesi istenmektedir. Peki Avrupa Birliği tam üyesi olan bir ÷lkeden yukarıdaki değerlere saygılı olması istenemez mi? Tabi ki istenir. Ancak Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'ın kendi çıkarları söz konusu olduğunda azınlık ve insan haklarına saygılı olmadığı gör÷lmektedir.

Bu çalışmada Avrupa Birliği azınlık hakları çerçevesinde Batı Trakya Türklerinin tarihsel gelişimini kısaca inceledikten sonra bölgedeki Türk varlığını ve azınlık statüsündeki Türklerin kronikleşmiş sorunlarına değinilecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde Avrupa Birliği ve azınlık haklarından bahsedilmekte, ikinci bölümünde ise tarihi perspektif içerisinde Batı Trakya Türklerinin durumları incelenmiştir.

Üçüncü bölüme gelindiğinde ise Batı Trakya Türk Azınlığının toplumsal örgütlenme biçimine ve bu örgütlerin sorunlarına ışık tutmaya çalışılmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde de Batı Trakya Türkleri'nin sosyal, siyasal ve ekonomik sorunlarına yer verilmektedir. Avrupa Birliği ile beraber bu sorunlar, Batı Trakya Türklerinin durumuyla ilgili olarak ele alınmakta ve yukarıdaki sorunların yanıtı araştırılmaktadır.

I. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ VE AZINLIK HAKLARI

1.1. Avrupa Birliği'nin Tarihsel Gelişimi

Avrupa'nın birleşmesine yönelik "federal" ya da "konfederal" planlar Ortaçağ'dan itibaren zaman zaman gündeme getirilmiştir. Avrupa Birliği düşüncesinin tarihine baktığımızda, Saint Pierre ve Victor Hugo'nun "Birleşik Avrupa Devletleri" kurulmasına ilişkin planlarını, Immanuel Kant'ın "sonsuz barışın sağlanması"na yönelik projesini, ayrıca Montegguieu, Voltaire, Prouelhan ve Saint Simon gibi bir çok düşünürün siyasal liberalizm ve barışı esas alan bir entegrasyon ya da birlik fikrini savunduklarını görürüz. 17. yüzyılda Emeriç Cruce, gümrüklerin azaltılması suretiyle uluslararası ticaretin geliştirilmesini ve bir "Avrupa Devletler Birliği" kurulmasını önermiştir. 18. yüzyılda J.J. Rousseau da uluslarüstü nitelikli bir federal birlik yoluyla, devletler arasındaki uyuşmazlıkların çözümünün ve barışın sağlanmasının mümkün olacağını savunmuştur.³

1.1.1. Avrupa Birliğinin Temelleri

1.1.1.1. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT)

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun kurulması yönündeki ilk girişim, 9. Mayıs 1950 tarihinde Fransız Dışişleri Bakanı Robert Schuman'dan gelmiş ve Avrupa ülkelerine yapılan çağrıda, savaş sanayinin ana maddeleri kömür ve çeliğin üretim ve kullanımının uluslarüstü bir organın sorumluluğunda yönetilmesi öngörülmüştür.

Schuman Planı esas alınarak yapılan görüşmeler sonunda AKÇT'yi kuran ve aynı zamanda bugünkü Avrupa Birliği'nin temelini oluşturan Paris Antlaşması, Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg

³ İbrahim S. Canbolat, AVRUPA BİRLİĞİ Uluslarüstü Bir Sistemin Tarihsel Teorik Kurumsal Jeopolitik Analizi ve genişleme Sürecinde TÜRKİYE ile İlişkiler, Alfa Yayınları ,İstanbul, 2002, s.90-91.

arasında 18 Nisan 1951 tarihinde Paris'te imzalanmış ve 25 Temmuz 1952 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Elli yıllık bir süreyi kapsayan AKÇT 2002'de sona ermiştir.

1.1.1.2. Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)

Avrupa Ekonomik Topluluğu 1957 yılında altı Batı Avrupa Devleti (Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya) arasında imzalanan "Roma Antlaşması" ile kurulmuştur. AET'ye hukuken ve fiilen uluslararası bir kuruluş olma niteliğini kazandıran Antlaşma, 1 Ocak 1958 tarihinde yürürlüğe girmiştir. AET'nin nihai hedefi Avrupa'nın siyasal bütünlüğüne ulaşmasıdır. Bu hedefe varmak için öngörülen ekonomik dengeyi sağlamak üzere, ilk araç üye ülkeler arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve emeğin serbestçe dolaştığı bir ortak Pazar ve gümrük birliği kurulması öngörülmüştür. 1992 de imzalanan Maastricht antlaşması AET'yi lav etmiş, onun yerine Avrupa topluluğu kavramını getirmiştir. Öte yandan, Maastricht antlaşması Avrupa Birliği antlaşması olarak bilinmektedir.

1.1.1.3. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM)

Uzun süren görüşmeler ve teknik çalışmalardan sonra 25 Mart 1957'de Roma'da imzalanan antlaşmalar ile AET ve EURATOM kurulmuştur. Topluluğun amacı atom enerjisinin barışçı amaçlarla kullanımını geliştirmektir. EURATOM'un temel hedefi nükleer endüstrinin süratle kurulması ve gelişmesi için gerekli şartların gerçekleştirilmesi yoluyla üye ülkelerin hayat seviyelerinin yükseltilmesi ve diğer ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi olarak özetlenebilir.⁴

1.1.2. Avrupa Birliği'nin Değerleri

Tarihsel realiteler ışığında Avrupa kimliğine baktığımızda, burasıyla özdeşleyen ne bir belirgin kültür aidiyet alanı ne de değişmez "uygarlık mekanı" görürüz. Avrupa her zaman kendini uygarlık merkezine yakın, hatta onun tam ortasında olacak tarzda konumlandırmak için ne gerekiyorsa onu yapmıştır.

⁴ http://www.foreigntrade.gov.tr/AB/%29_sayfasi/tarihsel.htm.

Öyle olunca da karşımıza birden fazla, kimi zaman birbiriyle çelişen değişik coğrafi mekanlarda kökleri olduğu varsayılan bir Avrupa çıkmaktadır.⁵

Günümüzdeki Avrupa, o eski yüzyılların Avrupa'sı değildir. O devirlerde Hıristiyanlık ilkeleri ortak Avrupa değeri olarak yorumlanıp bir kutsal ittifaka şekil verebiliyordu ya da siyasal iktidarın meşruiyeti, katılım yoluyla elde edilen taçta görülüyordu. Şimdi siyasal değerlerde değişme söz konusudur.

Avrupa günümüzde genel anlamda ortak değer olarak, Hıristiyanlığı değil, evrensel insan hakları ile temel özgürlükleri, demokratik kurumları ve hukuk devleti prensiplerini kabul ediyor. Özel ve sınırlı alanda Avrupa Birliği kimliği ile de yukarıdakilere hukuki anlamda bağlayıcılık ve yaptırım getiren bir ortak değer dağıtım sistemi söz konusu. Burada Avrupa Parlamentosu, Avrupa halklarını temsil eden ve AB kararlarının oluşmasında etkili bir kurum olarak, bir yandan ulusal gerginlikleri azaltıyor, bir yandan da meşruiyet kaynağı olarak halk iradesini öne çıkarıyor. Egemenlik, ortak yarar için, ortak kurumlara devrediliyor.⁶

Bugünkü Avrupa Birliği'nin mimarları arasında yer alan Fransa Planlama Örgütü Başkanı Jean Monnet entegrasyon düşüncesini şu gerekçelere dayandırıyor: "Böyle bir entegrasyondan amaç, Avrupa'nın dünyadaki yerini korumak etkinliği ve saygınlığını tesis etmek ve halkının hayat düzeyinin sürekli bir biçimde yükselmesini sağlamak olacaktır".⁷

1.1.3. Avrupa Birliğinin Gelişimi ve Genişleme Süreci

Roma Antlaşmasının 1958 yılı başında yürürlüğe girmesinden sonra, her üç Topluluk (AKÇT, EURATOM, AET) bakımından, özellikle de Roma Antlaşmasının uygulanması açısından başarılı olarak nitelendirilebilecek bir dönem başlamıştır.

⁵ İbrahim S. Canbolat, Savaş ve Barış Arasında Dünya Korku ve Umut Arasında İnsan, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003.

⁶ İbrahim S. Canbolat, Küreselleşen Dünya ve Türkiye, Aşkın Değerler, Kurumlar ve Politikalar Ağında İlişkiler, Sorunlar, Vipaş A.Ş., Bursa, 2002, ss.186-187.

⁷ Ali Bulaç, Avrupa Birliği ve Türkiye, Feza Gazetecilik A.Ş., İstanbul ,2001, ss.14-15.

Üye devletler arasındaki gümrük birliği, Roma Antlaşmasında öngörülen tarihten bir buçuk yıl önce, 1 Temmuz 1968'de gerçekleşmiş, ulaştırma ve enerji alanlarındaki gecikmelerine rağmen AET, "geçiş dönemi" adı verilen ilk uygulama devresinin sonunda 31 Aralık 1969 tarihinde Antlaşma ile saptanan hedeflerin çoğuna ulaşmayı başarmıştır.

Diğer taraftan, 1969 yılında La Haye'de yapılan zirvede, Topluluklara katılma talebinde bulunan İngiltere, İrlanda, Danimarka ve Norveç ile konuya ilişkin müzakerelerin başlatılması kabul edilmiştir. İki yıl süren müzakerelerden sonra İngiltere, İrlanda ve Danimarka tam üye olarak, 22 Ocak 1972 tarihinde Topluluğa katılmışlar, Norveç'in katılma anlaşması ise, adı geçen ülkede yapılan bir referandum ile reddedilmiştir.⁸

Haziran 1975 yılında Yunanistan tam üyelik müracaatında bulundu ve Temmuz 1976 yılında üyelik müzakereleri başladı .1 Ocak 1981 yılında Yunanistan'ın da Topluluğa katılmasıyla üye sayısı 10'a çıkmıştır .1.1.1986 tarihinde İspanya ve Portekiz'in katılmasıyla Topluluğun üye sayısı 12'ye yükselmiştir.

Topluluğa üye ülkelerin sayısının 12'ye yükselmesi sonrasında, üyelik için başvuruda bulunan ülkelerin sayısında da artış gözlenmiştir.⁹

1.2. Azınlık Hakları

İlk insan hakları belgelerinde – Birleşik Devlet Bağımsızlık Bildirgesi ve Fransız İnsan Haklarının Bildirgesi- sözleşmeye dayalı devlet kuramına uygun olarak vurgu ayırt edici biçimde bireysel haklar üzerinedi. Yeni sosyoloji biliminin etkisi altında ondokuzuncu yüzyılda odak ulus-devlet ülküsüne ve halkların haklarına doğru kaydı. Her ne kadar Avrupa'da dini azınlıkların haklarını güvenceye alan antlaşma hükümlerinin izi onaltıncı yüzyıla kadar sürebilse de bunlar özellikle Doğu Avrupa ve Balkanlarda ki etnik ve dini

⁸ <http://www.foreigntrade.gov.tr/ab/AB%29sayfasi/tarihsel.htm>.

⁹ <http://www.foregntrade.gov.tr/ab/AB%20sayfasi/tarihsel.htm>.

azınlıkların söz konusu olduğu ondokuzuncu yüzyılın daha geç dönemlerine kadar standart uygulamalar haline dönüşmedi.¹⁰

1989'dan beri ulusal azınlık haklarını düşünmeye isteklilik uluslararası alanda dikkate değer ölçüde artmıştır. Tutumun böylesine kökten farklılaşmasının nedeni, orta ve doğu Avrupa'nın komünist ülkeleri ve Sovyetler Birliğinin çöküşü dolayısıyla bölgenin tamamında etnik ulus temelli siyasi bağımsızlık taleplerinin ortaya çıkışıdır.

Bu arada, 1989'dan sonra tanınan dolaşım özgürlüğü ulusal azınlık gruplarının üyelerinin kendi etnik gruplarının çoğunluğu oluşturduğu devletlere güçlerini olanaklı kılmıştır.

Bu yığınsal güçler, başlı başına göç alan ve göç veren devletler açısından olası siyasi istikrarsızlık kaynağı olarak nitelendirilmiştir. Bu yüzden Soğuk Savaş sonrası Avrupa'sında ulusal azınlık sorunu, uluslararası tartışmaların ve eylemin önemli bir konusudur.

Soğuk Savaş sonrasında ,Avrupa örgütlerinin odağında yer aldığı açıkça ortada olan ulusal azınlıklar sorununun uluslararası alana taşınması, hemen ardından uluslararası istikrarın korunması sorunu ve aynı zamanda uluslararası meşruluğun kimi biçimlerinin sürdürülmesi veya en azından uluslararası sistemin düşünsel ilkelerini koruma sorununu da doğurmuştur.¹¹

Dünyada azınlık haklarının neler olduğu değil, 'azınlık'ın tanımı konusunda bir uzlaşma bulunmamaktadır. Ancak azınlıkların sahip olması gereken hakların listesi ve içeriği giderek genişleme eğilimini taşımaktadır.

AGİK Kopenhag Belgesi (1990), azınlıkların ne gibi hakları olduğunu belirlemiştir. Bunlar, dil, din, kültür eğitim ve öğretim gibi haklardır.

¹⁰ Kirsten E. Schuize, Martin Stokes , Colm Campbell, Türkçesi Ahmet Fethi, Ortadoğu'da Milliyetçilik Azınlıklar ve Diasporalar, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1999, s.29.

¹¹ <http://www.turkab.net/ab/wazinliklar.htm>.

BM, Avrupa Konseyi, AGİK, Avrupa Birliği gibi uluslararası toplulukların çalışmalarında azınlık haklarına özel bir önem verilmektedir. Azınlıkların ya da başka bir deyişle farklı olanların, genel olarak dünyanın ya da içinde yaşadıkları toplumun zenginliği olduğu anlayışı yerleşmektedir. eşitliliğin ise demokratik, çoğulcu bir toplum için tehlike değil birleştirici ve zenginleştirici bir unsur olduğu artık ortak kabul gören bir görüştür. Gelişme çoğunluğun sahip olduğu hakların tümünün azınlık ya da farklı olanlara da tanınması yönündedir. Bu konuda uluslarüstü belgeler yol gösterici olacaktır. Saymak gerekirse, BM, Ulusal ya da etnik, Dinsel ve Dil Azınlıklarına Mensup Kişilerin Hakları Bildirgesi, Avrupa Konseyi Ulusal Azınlıkların Korunması Hakkında ereve Sözleşmesi, bunlar arasındadır.¹²

1.2.1. Kendi Kaderini Tayin ve Azınlık Hakları

Gerek “azınlık” gerekse “azınlık hakları” büyük ölçüde Birinci Dünya Savaşı sonrasında uluslarüstü hukukun ilgi alanına girmeye başlamıştır. Azınlık kavramının ortaya çıkışı, yeni kurulan veya sınırları yeniden belirlenen ulus devletlerde nüfusun ana kütlesinden farklı olan dini etnik veya kültürel toplulukların korunması amacıyla ilgilidir. Aslında azınlık meselesi bir haklar meselesidir.¹³

İlk insan hakları belgelerinde Birleşik Devletler Bağımsızlık Bildirgesi ve Fransız İnsan Haklarının Bildirgesi sözleşmeye dayalı devlet kuramına uygun olarak vurgu ayırt edici biçimde bireysel haklar üzerineydi.

Kendi Kaderini Tayin Hakkı: Birleşmiş Milletlerin Belgeleri Temelinde Tarihsel ve Güncel Gelişmeler ve Dilsel, Dinsel ve Etnik Azınlıklara Mensup Kişilerin Hakları zerine raporları bu iki kavram arasındaki ilişkilere dair kimi ipuçları vermektedir. Bu raporlar, kendi kaderini tayin hakkına sahip bir halk olarak tanınma iddiasında bulunan herhangi bir nüfusun karşılması gereken

¹² İnsan Hakları Derneği, Kopenhag Siyasi Kriterleri ve Türkiye (Mevzuat Taraması), İnsan Hakları Derneği Yayınları, Ankara 2001, s.93.

¹³ <http://www.cibilliyet.com/CHA/Haber-Analiz.asp?haID=38>.

dört kapsamlı ölçüt önerirler: 1) Ayırt edici bir dil, din ve kültür, 2) paylaşılmış bir tarih ve deneyim, 3) Kendi ayrı kimliğini koruma güvencesi, 4) Kendine özgü bir toprak birliği.

Bir halkın kendi kaderini tayin hakkı bir “halk” tarafından kullanılabilir olduğu için, açıkça bir bireyden çok bir gruba verilir.¹⁴

¹⁴ Schulze, a.g.e, s. 29,33.

II. BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRKLERİNİN TARİHÇESİ

2.1. 1363-1923 Dönemi

Bölgedeki Türk varlığının M.Ö 2.yy'da Balkanlara ulaşan İskit Türkleri ve Orta Asya'dan Batıya göç eden kavimlerin gelişile başladığı bilinmektedir.

Hun Türkleri M.S. 4.yy'da, Avar Türkleri 5. yy'da Peçenekler 9. yy'da ve Kuman Türkleri 11 yy. buraya yerleşmişlerdir. Bu gün bölgede Türk nüfusu içerisinde önemli bir orana sahip olan Pomak Türkleri Kuman Türklerinin soyundandır.¹⁵

Batı Trakya'da Türk hakimiyeti 550 yıl devam etmiştir. Bu hakimiyet 1363'te bölgenin fethedilmesiyle başlamış ve 1913'te yitirilmesiyle sona ermiştir.

Bizans İmparatorluğunun tarım ambarını oluşturan Trakya İstanbul'un fethedilmesinde bir basamak rolü oynamış bölgenin tarımsal üretimdeki önemi Osmanlı'larca bir silah olarak kullanılmıştır. Osmanlı Devletinin yükselme, Bizans İmparatorluğunun çökme dönemine rastlayan Trakya'nın fethi 1361'de Edirne'nin ve 1363'te Gümülcine'nin fethiyle tamamlanmıştır.¹⁶

1878 Ayastefanos Antlaşması, Bulgaristan Prensiğine İstanbul, Edirne ve Selanik dışarıda kalmak koşuluyla kuzeyde Tuna, doğuda Karadeniz, güneyde Ege Denizi ve batıda Ohriel Gölü arasında kalan bütün bölgeyi veriyor ve böylece Bulgaristan Egeye inerek bütün Trakya'yı almış oluyordu. Toprakların Rusya tarafından işgal edilerek Ayastefanos'la Bulgaristan'a verilmesi, Türkler arasında büyük tepki yaratarak antlaşmanın imzasından kırk gün sonra Rodop'larda ayaklanmaya yol açtı. Olaylar kısa zamanda Doğu Rumeli'ye yayıldı ve Türkler 16 Mayıs'ta bir geçici hükümet kurdular. Bu hareketlerin ve Rodop Geçici Hükümetinin batılı ülkelere yaptığı başvuruların Berlin Antlaşmasında Doğu Rumeli'nin Bulgaristan'dan ayrılarak ayrı bir yönetime

¹⁵ Ahmet Aydın, Batı Trakya Faciasının İçyüzü, Akın Yayınları, İstanbul 1971, s.37.

¹⁶ Ömeroğlu, a.g.e., s.13.

konmasına ve bu ad altında “ımtiyazlı bir Osmanlı Vilayeti” kurulmasına önemli etki yapmış olması gerekir. Doğu Rumeli, gene 1878 Berlin Antlaşmasıyla kurulan Bulgaristan Prenslığı topraklarına 1885’te katılacak, hükmi varlığı sekiz yıl süren Rodop Hükümeti 20 Nisan 1886’da sona erecektir.¹⁷

2.2. Lozan Barış Antlaşması

Milli Kurtuluş Mücadelesi Atatürk’ün önderliğinde zaferle sonuçlanırken, Batı Trakya Misak-ı Milli sınırları dışında kalıyordu. Yeni Türk Cumhuriyetinin yöneticileri Kurtuluş Mücadelesinde başaramadıklarını bu kez Lozan Barış Konferansı sırasında başarmak için yoğun çaba harcasalar da Batı Trakya Yunanistan egemenliği altında kalmıştır.¹⁸

Lozan Barış Antlaşmasının “Siyasal Hükümler” adını taşıyan I. Bölümünün III. Kesimi “Azınlıkların Korunması” adı altında Türkiye’deki Müslüman olmayan azınlıkların statüsünü saptayan bir takım hükümler getirmektedir. 37–44. maddeleri oluşturan bu hükümlerden sonra gelen ve kesimin son maddesi olan 45. madde hükmüne göre “Türkiye’nin Müslüman olmayan azınlıklarına tanınmış olan haklar Yunanistan’ca da kendi ülkesinde bulunan Müslüman azınlığa tanınmıştır”.¹⁹

Yunanistan ile Türkiye bu hükümleri “karşılıklılık ilkesi” çerçevesinde, “temel yasa” ve “uluslararası yükümlülük” niteliğinde kabul etmektedir.

2.2.1. Lozan Barış Antlaşmasının Azınlıkların Korunması Kesimi’nin Yunanistan’a Uyarlanmış Hali

Aşağıda görüleceği gibi, Lozan Barış Antlaşmasında azınlıkların hakları Batı Trakya Türk’lerini ilgilendirdiği biçimiyle Yunanistan’ın yükümlülükleri açısından genel anlamıyla şöyle özetlenebilir.

¹⁷ Baskın Oran, Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1991, s.27-28.

¹⁸ Ümit Kurtulmuş, Batı Trakya’nın Dünü Bugünü, Sincan Matbaası, Ankara 1979, s.24.

¹⁹ Oran, a.g.e., s.78-79.

37. Yunanistan 38'ince Maddeden 44.üncü maddeye kadar olan maddelerin kapsadığı hükümlerin temel yasalar olarak tanınmasını ve hiçbir kanun, hiçbir yönetmeliğin (tüzüğün) ve hiçbir resmi işlemin bu hükümlere aykırı ya da bunlarla ve hiçbir resmi işlemin söz konusu hükümlerden üstün sayılmamasını yükümlenir.

38. Yunan Hükümeti, Yunanistan'da oturan herkesin, doğum, bir ulusal topluluktan olma (milliyet), dil, soy ya da din ayrımı yapmaksızın, hayatlarını ve özgürlüklerini tam ve eksiksiz olarak sağlamayı yükümlenir.

Yunanistan'da oturan herkes her insanın, dinin yada mezhebin kamu düzeni ve ahlak kurallarıyla çatışmayan gereklerini, ister açıkta isterse özel olarak, serbestçe yerine getirme hakkına sahip olacaktır. Müslüman azınlık, bütün Yunan uyruklarına uygulanan ve Yunan Hükümetince ulusal savunma amacıyla ya da kamu düzeninin korunması için, ülkenin tümü ya da bir parçası üzerinde alınabilecek tedbirler saklı kalmak şartıyla dolaşım ve göç etme özgürlüklerinden tam olarak yararlanacaktır.

39. Müslüman azınlığa mensup Yunan uyruklu, Hıristiyanların yararlandıkları aynı yurttaşlık (medeni) haklarıyla siyasal haklardan yararlanacaklardır.

Yunanistan'da oturan herkes, din ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşit olacaktır.

Dini inanç ya da mezhep ayrılığı, hiçbir Yunan uyruğunun, yurttaşlık haklarıyla (medeni haklar) siyasal haklarından yararlanılmasına, özellikle kamu hizmet ve görevlerine kabul edilme, yükseltilme, onurlanma ya da çeşitli mesleklerde ve iş kollarında çalışma bakımından bir engel sayılmayacaktır.

Her hangi bir Yunan uyruğunun gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde, din basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır.

Devletin resmi dili bulunmasına rağmen, Yunanca'dan başka bir dil konuşan Yunan uyruklarına, mahkemelerde kendi dillerini sözlü olarak kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır.

40. Müslüman azınlığa mensup Yunan uyrukları, hem hukuk hem de uygulamada öteki Yunan uyruklarıyla aynı işlemlerden ve aynı güvencelerden (garantilerden) yararlanacaklardır. Özellikle, giderlerini kendileri ödemek üzere, her türlü hayır kurumlarıyla, dinsel ve sosyal kurumlar, her türlü okullar ve buna benzer öğretim ve eğitim kurumları kurmak, yönetmek ve denetlemek ve buralarda kendi dillerini serbestçe kullanmak ve dinsel ayinlerini serbestçe yapmak konularında eşit hakka sahip olacaktır.

41. Genel (kamusal) eğitim konusunda Yunan Hükümeti, Müslüman azınlığı uyrukların önemli bir oranda oturmakta oldukları il ve ilçelerde, Yunan uyruklarının çocuklarına ilk okullarda ana dilleriyle öğretimde bulunulmasını sağlamak bakımından, uygun düşen kolaylıkları gösterecektir. Bu hüküm, Yunan Hükümetinin söz konusu okullarda Yunan dilinin öğrenimini zorunlu kılmasına engel olmayacaktır.

Müslüman azınlığa mensup Yunan uyruklarının önemli bir oranda buldukları il ve ilçelerde, söz konusu azınlık, Devlet bütçesi, belediye bütçesi ya da öteki bütçelerce eğitim, din ya da hayır işlerine genel gelirlerden sağlanabilecek paralardan yararlanmaya ve pay ayrılmasına hak gözetirliğe uygun ölçülerde katılacaklardır. Bu paralar, ilgili kurumların (etablissements et institutions) yetkili temsilcilerine temsil edilecektir.

42. Yunan Hükümeti, Müslüman azınlığın aile durumlarıyla (statüleriyle, aile hukukuyla) kişisel durumları (statüleri, kişi halleri) konusunda, bu sorunların söz konusu azınlığın gelenek ve görenekleri uyarınca çözümlenmesine elverecek bütün tedbirleri almayı kabul eder.

Bu tedbirler, Yunan Hükümetiyle ilgili azınlıktan her birinin eşit sayıda temsilcilerinden kurulu özel Komisyonlarca düzenlenecektir. Anlaşmazlık

çıkarsa, Yunan Hükümetiyle Milletler Cemiyeti Meclisi, Avrupalı hukukçular arasından birlikte seçecekleri bir üst-hakem atayacaklardır.

Yunan Hükümeti, söz konusu azınlığa ait camilere, mezarlıklara ve öteki din kurumlarına tam bir koruma sağlamayı yükümlenir. Bu azınlığın Yunanistan'daki vakıflarına, din ve hayır işleri kurumlarına her türlü kolaylıklar ve izinler sağlanacak ve Yunan Hükümeti, yeniden din ve hayır kurumları kurulması için, bu nitelikteki öteki özel kurumlara sağlanmış gerekli kolaylıklardan hiçbirini esirgemeyecektir.

43. Müslüman azınlığa mensup Yunan uyrukları, inançlarına ya da dinsel ayinlerine aykırı herhangi bir davranışta bulunmaya zorlayamayacakları gibi, hafta tatili günlerinde mahkemelerde hazır bulunmaları ya da kanunun öngördüğü herhangi bir işlemi yerine getirmemeleri yüzünden haklarını yitirmeyeceklerdir.

Bununla birlikte bu hüküm, söz konusu Yunan uyruklarını, kamu düzeninin korunması için, öteki Yunan uyruklarına yükletilen yükümler dışında tutar anlamına gelmeyecektir.

44. Yunanistan, bu kesimin bundan önceki maddelerindeki hükümlerin, Yunanistan'ın müslüman azınlığıyla ilgili olduğu ölçüde, uluslararası yükümlülükler meydana getirmelerini ve Milletler Cemiyetinin güvencesi (garantisi) altında konulmalarını kabul eder. Bu hükümler, Milletler Cemiyeti Meclisi'nin çoğunluğunca uygun bulunmadıkça, değiştirilemeyecektir. İngiliz İmparatorluğu, Fransa, İtalya ve Japonya Hükümetleri, Milletler Cemiyeti Meclisinin çoğunluğunca razı olunacak herhangi bir değişikliği reddetmemeyi, işbu Antlaşma uyarınca kabul ederler.

Yunanistan, Milletler Cemiyeti Meclisi üyelerinden her birinin ,bu yükümlerden herhangi birine aykırı herhangi bir davranışı ya da böyle bir davranışta bulunma tehlikesini Meclise sunmaya yetkili olacağını ve meclisin duruma göre, uygun ve etkili sayılacağı yolda davranabileceğini ve gerekli göreceği yönergeleri (talimatı) verebileceğini kabul eder.

Yunanistan, bundan başka bu maddelere ilişkin olarak, hukuk bakımından ya da uygulamada Yunan Hükümetiyle imzacı öteki devletlerden herhangi biri ya da Milletler Cemiyeti meclisine üye herhangi bir başka devlet arasında görüş ayrılığı çıkarsa, bu anlaşmazlığın, milletler Cemiyeti Misakı'nın 145.üncü maddesi uyarınca uluslararası nitelikte sayılmasını kabul eder.

Yunan Hükümeti, böyle bir anlaşmazlığın, öteki taraf isterse Milletlerarası Daimi Adalet Divanına götürülmesini kabul eder. Divanın kararı kesin ve Milletler Cemiyeti Misakı'nın 13 üncü maddesi uyarınca verilmiş bir karar gücünde ve değerinde olacaktır.²⁰

Görüldüğü gibi, özet ve genel nitelikte dile getirilmiş bu haklar ile söz konusu azınlıklara, kültürel ve dinsel konularda sınırlı bir özerklik tanınmaktadır. Bu özerklik İstanbul'daki ekonomik durumu güçlü Müslüman olmayan azınlıklar dikkate alınarak kaleme alınmıştır. Batı Trakya'daki Müslüman azınlığın ekonomik durumu zayıf olduğundan, özerklik uygulamada sorunlar doğmasına neden olmaktadır.

2.3. 1923-1950 Dönemi

Bu dönemin ilk yıllarının özelliği, Yunanlıların ,Türkiye sınırına bitişik bu stratejik bölgede azınlığın gerek nüfus ve gerekse toprak mülkiyeti bakımından sahip bulunduğu büyük üstünlüğü ortadan kaldırmaya yönelmesi olmuştur.

Lozan Konferansı sırasında Batı Trakya'da 129.120 Türk Müslüman'a karşılık 33.190 Yunanlı bulunmaktaydı. Birincilerin toprak mülkiyeti oranı yüzde 84, ikincilerin ise yüzde 5 idi. Bu Yunan nüfusu antlaşmanın hemen ertesi yılı (1924) 189.000'e fırlamıştır. Doğu Trakya'da oturan Rumların 1922 sonunda Meriç'i geçerek Batı Trakya'daki Türklerin arazilerine el koymaları, evlerine zorla yerleşmeleri ve ayrıca sürülerine sahip çıkmışlardır. Batı Trakya azınlığı evlerinin yarısına zorla yerleşen bu göçmenlerin yarattığı duruma katlanamayınca Türkiye'ye göçmüşler, böylece Türkler azınlıkta kalmışlardır.

²⁰ Ömeroğlu, a.g.e.,s.30-34.

Öyle ki bugün Türk sınırındaki Evros ilinde hemen hemen hiç azınlık üyesi kalmamıştır.²¹

1930 yılından itibaren Türk-Yunan ilişkilerinde bir yakınlaşma başlamıştır. Türk-Yunan yakınlaşması Atatürk ve Venizelos'un dostluğu çerçevesinde Venizelos'un başbakan olarak Türkiye'ye gelmesi ile gerçekleşmiştir. Bu dönemde; mübadele sorununa çözüm getirecek, 10 Haziran 1930 Ankara Mukavelenamesi ve 30 Ekim 1930 Türk-Yunan İkamet ,Ticaret ve Seyru Setain Antlaşması imzalanmıştır.²²

Batı Trakya azınlığına uygulanan politikada olumlu bir değişiklik olmuş, fakat azınlığın elindeki topraklar, tapular sorunu yapılarak ve özellikle kamulaştırma yoluyla azaltılmaya devam edilmiştir. 1930 öncesinde Rum göçmenlerinin zorla yerleşmesi sonucunda kamulaştırılarak Türklerden alınan malların eski sahiplerine geri satın alınması engellenmiştir. Bu dönemin sonunda patlayan Yunan İç Savaşı sonucu gene Türkiye'ye toplu göçler olmuştur. Fakat bunların nedeni Yunan hükümetinin politikası değildir. Yunan hükümetine sadık kaldıkları için Batı Trakya azınlığına komünistlerin yaptıkları saldırılardır.²³

2.4. 1950-1974 Dönemi

Bu dönemin başları Batı Trakya azınlığı arasında her zaman özlemle anılan bir devir olmuştur. Bu süre içinde Türk-Yunan ilişkilerinin iyiliği sonucu 1952 yılında Gümölcine'de ilk kez bir Türk Lisesi (Celal Bayar Lisesi) açılmıştır. 3065/1954 sayılı yasa sonucu "Müslüman" değil, "Türk" yazılı levhalar okullara asılmıştır. 1941 tarihli kültür antlaşmasıyla Türkiye'den kontenjan öğretmenleri gönderilmiştir.

²¹ Oran, a.g.e., s.277-279.

²² Mehmet Delibalta, Batı Trakya Fetih Tarihi, Batı Trakya Türkleri Araştırma Merkezi Yayınları, Almanya-Münih, 2002, s.226.

²³ Oran, a.g.e., s.277-280.

1963 yılında Kıbrıs'ta Makarios'un anayasal düzeni değiştirmek için başlattığı saldırılar üzerine çıkan Türk-Yunan anlaşmazlığı karşılıklı azınlıkların olumsuz etkilenmesine yol açmıştır.

Yunanistan'da patlak veren Albaylar Darbesi, Batı Trakya azınlığı için tarihinin en sıkıntılı devresini başlatmıştır. Topraklara çeşitli iddialarla el konulması, Müslüman arazisi alacak olanlara ucuz kredi verilmesi ve Jandarma dayığı bu dönemin olaylarıdır.²⁴

2.5. 1974 Sonrası Dönem

1974'te Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkartma yapması, Batı Trakya azınlığı üzerindeki Yunan baskılarını yeniden doruğa ulaştırmış. Yunan yetkililerine Batı Trakya'yı Türk'lerden "temizleme" politikası için önemli bir gerekçe verilmiştir. 1974'ü izleyen yılların özelliği, o zamana dek kitabına uydurularak yürütülen baskıların açıktan açığa uygulanmaya başlamasıdır. Ayrıca cami ve mezarlıklara saldırılarda bu dönemdedir. Azınlığın eğitim konusunda Lozan sayesinde sahip olduğu hakları aşınmaya uğratan 694 sayılı yasa 1977'de çıkartılmıştır. 1980'de çıkartılan 1091 sayılı Vakıf Yasasının uygulanmaya konması, ancak Türkiye'nin çok sert tepkisiyle önlenebilmiştir.

Daha sonra azınlık üzerindeki ürkekliği yavaş yavaş atmaya başlamış. F. Almanya'ya çalışmaya gidenlerin yaptıkları katkının da yardımıyla dünyaya gittikçe açılmış, uluslararası kamuoyu ve kuruluşlar nezdinde kulis çabalarına girmiştir.

1975 Helsinki Sonuç Belgesinden sonra 1980'lerde insan haklarının dünya çapında önem kazanmasıyla, her zamanki geleneksel Batı Trakya Politikasını sürdüren Yunanistan devleti ile, olaylara yeni bir bakış açısıyla bakmaya başlayan Müslüman-Türk azınlık arasındaki karşılıklı etkileşim ve zıtlasma geçmiştir.²⁵

²⁴ a.g.e., s.280-282.

²⁵ ag.e., s.282-283.

III. BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRK AZINLIĞININ TOPLUMSAL ÖRGÜTLENME BİÇİMLERİ

3.1. Cemaat ve Vakıf İdareleri

2345/1920 sayılı yasanın 12.maddesinin 1. fıkrası, Müslüman Cemaatlerinin oluşturulmasına ilişkin özel bir yasa çıkarılıncaya dek, bu cemaatlerin emlakinin ve eğitim vakıf gelirlerinin Cemaat İdare Heyetleri tarafından yönetilmesini öngörüyordu. 4. fıkra hükmüne göre ise cemaatlere ait okulların yani kentlerdeki ilkokulların yönetimi de aynı heyetlerce yürütülecekti. Heyet yönetimleri müftüler tarafından denetlenecekti.

12. madde ancak 25 yıl sonra 16 Haziran ve 28 Eylül 1949 tarihlerinde çıkarılan iki Kral idaresi ile yürürlüğü kondu. 16 Haziran tarihli iradenin 7. maddesine göre Cemaat İdare Heyetleri kentlerdeki okulların ve mütevellisi olmayan vakıfların yönetimiyle görevli kılınmaktaydı.

1920'de çıkarılan yasa, heyetlerin 3 yıl süreyle seçilmesini öngörmüştü. 16 Haziran tarihli Kral İdaresi Gümölcine ve İskece Heyetlerinin 12'şer Dimetoka ve Dedeoğaç Heyetlerinin ise 7'şer üyeden oluşmasını getirdi. Sonradan 1961 ve 1964 tarihlerinde yayımlanan başka Kral İdareleri tutucu çevrelerin adaylarının da temsil edilmesini sağlayacak birtakım teknik ulus değişiklikleri yapacaktı.

Cemaat Heyetlerine ilk müdahale 1946'da görüldü ve Yunan hükümeti İskece Heyetini dağıtarak yerine bir "İdare Komisyonu" atadı. Bu durum 1950'deki seçimlere kadar sürdü ve 1951'de heyetlerin adı "İslam Cemaatlerine Ait Servetleri İdare Komisyonu"na çevrildi. Bununla birlikte, 1950 yılında ilk kez yapılan Cemaat seçimleri, 1960 ve 1964 yıllarındaki ertelemeler dışında, 1967'ye dek düzenli biçimde sürdürüldü.²⁶

²⁶ Oran, a.g.e., s.156-157.

Yunanistan'da 1967 yılında iktidarı ele alan Albaylar Cuntası, Cemaat İdarelerinin seçimle gelen heyetlerini dağıtarak yeni heyetler tayin etmiştir. Cemaat İdarelerinin adını da "Müslüman Emlakini Tedvire Memur Heyet" olarak değiştirmiştir. Dedeağaç'taki Cemaat İdare Heyetini de burada Müftülük bulunmadığı gerekçesiyle kaldırmıştır. Cunta idaresi yetkilerde ve İdare Heyeti üyelik sayısında da kısıtlamaya gitmiştir. Albaylar Cuntası Gümölcine'de Hafız Yaşar Mehmetoğlu, İskece'de de Şevket Hamdi başkanlığında 7'şer kişilik idare heyeti atamıştır.

Yaşar Mehmetoğlu, Dr Sadık Ahmet'le ve diğer bazı kişi ve mercilerle yaptığı görüşmeler sonunda, Yunanistan'ı Cemaat seçimlerini yaptırmaya zorlamak amacıyla, 2 Ağustos 1989 tarihinde Cemaat başkanlığından istifa etmiştir. Ancak Yunan Hükümeti, demokratik yolu görmezlikten gelerek, yine atama yoluna gitmiştir.

Batı Trakya'da Vakıf İdareleri ve Cemaat İşleri keşmekeşi bugünde sürüyor. Yapılması gereken seçimler burada da yaptırılmıyor. Vakıf mülkleri, kamulaştırma, yol geçirme, ihtiyaçtan satma, ikna ya da baskı ile sattırma, hatta bazı yerlerde sebepsizce ve haince satışlarla, yıllardan beri, büyük zararlar görmüştür. Bugün vakıflar her üç ilde de büyük baskı altındadırlar. İhdas edilen, sözde vergi borçları, Demokrasi kılıcı gibi her an inmeye hazır durumdadır. Vakıf taşınmazları adeta ipotek altındadır. Devlet, mal beyanında bulunmamak, vergi borçlarını ödememek gibi bahanelerle vakıf mallarına haciz uygulamaktadır. Böylece ata yadigarı ve hayır maksatlı vakıflara el konulmak istenmektedir.

Gümölcine Vakıf İşleri, bugün (Mart 2005) Hasan Bekir başkanlığında tayinle gelmiş heyet tarafından yürütölmektedir. Hasan Bekir'in görev süresi, 2004 yılında ikinci kez uzatılmıştır.

İskece'de ise; Şevket Hamdi'nin ölümünden hemen iki gün sonra Faik Karadayı başkanlığındaki yeni İdare Heyeti atanmıştır. Karadayı ve ekibi 10 Ocak 2005 itibariyle göreve başlamıştır.

Artık 21. yüzyıldaız. Bütün dünyanın demokrasiden ve sivil toplum kuruluşlarının öneminden bahsettiği bir zamanda AB üyesi Yunanistan'ın Vakıf İdare Heyetlerini hala tayinle işbaşına getirmesi kelimenin tam anlamıyla "antidemokratik" bir tutumdur, demokratik yoldan sapmadır.²⁷

Yunanistan bu davranışlarıyla Ulusal Azınlıkların Korunması İçin Çerçeve Sözleşme'nin II. Bölümündeki madde 7 ve 8'e aykırı davranmaktadır.

7. Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin, barışçıl olarak toplanma özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve düşünce, vicdan ve din özgürlüğü haklarına saygı göstermesini temin edeceklerdir.

8. Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her derde, dinini ve inancını uygulama hakkını ve dini kurum, örgüt ve dernekler kurma haklarını tanımayı taahhüt ederler.²⁸

Avrupa Konseyi İrkçılığı ve Ayrımcılığı Önleme Komitesi (ECRI) 5 Aralık 2003 tarihinde kabul ettiği Yunanistan'la ilgili üçüncü raporunu yayımladı. Yunanistan, dini ve etnik azınlıklara karşı ırkçı tavırlarla daha fazla mücadeleye devam edildi. Yunanistan'da yaşayan Arnavut, Makedon ve Türk kökenli Müslüman azınlığın kötü muamele ve ırkçı tavırlara maruz kaldığını belirten ECRI, Yunanistan'a 2002 yılında tavsiye niteliğinde bir raporla yapılması gerekenleri bildirdiğini, bunların çoğunun Yunan yetkililer tarafından yanıtı bırakıldığını kaydetti.

ECRI raporunda dini azınlıkların, çoğunluk dinine mensup olanların ön yargı ve ayrımcılığına maruz kaldığı, Batı Trakya dışında oturanların geleneklerine göre gömülebileceği mezarlıkların bulunmadığı ve Atina'da resmi bir caminin olmadığı vurgulandı.

Örgütlenme hakkının ihlal edildiğini iddia ederek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuran bir Makedon derneğin mahkeme tarafından hakkın iade edilmediği, aynı ayrımcılığın Batı Trakya Türkleri için de geçerli olduğu belirtilen

²⁷ Cafer Alioğlu, Dünden Bugüne BATI TRAKYA, Dizayn Ofset, Bursa 2005, s.86-91.

²⁸ <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uluslaz%FDnl%FDK.htm>.

raporda, Yunan makamları azınlıkların örgütlenme hakkını tanımaya davet edildi.²⁹

Raporda Türk asıllı Müslüman azınlığın, son dönemde dini özgürlükler konusunda ilerleme sağladığı, Türkçe olarak dini yayınlar yapıldığı ve eğitim kalitesinin yükseltilmesi için çalışmaların sürdürüldüğünde dikkat çekilse de geline noktanın “tatmin edici olmaktan uzak” olduğu vurgulandı. Özellikle de müftülerin atanması ve seçilmesi sorununun sürdüğüne işaret edildi.³⁰

Gümölcine Azınlık Milletvekili İlhan Ahmet, yeni bir Cemaat ve Vakıf İdaresi Yasa tasarısı hazırlığı içinde, bunu Meclisten geçirmeyi başarıp başaramayacağı merak konusudur.

Gelirleriyle dinsel ve eğitsel amaçları gerçekleştirmeye çalışan vakıflar Batı Trakya Türk azınlığını ayakta tutan maddi direği oldukları gibi, bu azınlığın toplumsal kimliğinin de en önemli manevi temelini olmuşlardır.

3.2. Müftülük Kurumu

Gerek 1919 Yunan Sevr’inde (Mad. 8,9 ve 14) gerekse 1923 Lozan Antlaşmasında (Mad. 38-42) azınlık üyelerinin her türlü dinsel özgürlüklerini güvence altına alınmışsa da, müftülükten bu antlaşmalarda bir söz edilmemiştir. Bu makamı ayrıntılı bir biçimde düzenleyen uluslararası belge, 1913 Atina Muahedenamesidir. Bu belge, 2345/1920 sayılı yasa ile iç hukuka yansımış ve müftülük makamı, odacıların sayısı ve alacakları maaşa dek ayrıntılı bir biçimde bu yasa ile düzenlenmiştir.

Yasaya göre müftüler, kendi görev çevrelerindeki Müslümanlar tarafından seçileceklerdir. Yalnız, Mezhepler Bakanı, aday olmasını uygun görmediği kişinin adını çizme yetkisine sahiptir. Müftüler geniş yönetsel-yargısal yetkilerle donatılmışlardır. Müslümanlar arasında şahsın hukuku ve aile hukuku konusunda çıkacak sorunları çözerler, yani evlenme, boşanma, nafaka,

²⁹ http://batitrakya.atilim.com/html/bati_trakyadan_haberler-html.

³⁰ <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=120268>.

vesayet, velayet, miras gibi konularda karar verirler. Müftülerin kararları ilgili Yunan makamları tarafından tanınır ve yürürlüğe koyulur.

2345/1920 sayılı yasa, müftüleri denetleyecek bir baş müftüden söz etmektedir. yasaya göre, baş müftü Yunanistan'da yaşayan Müslümanların mezhep bakımından en büyük makamı olup, karma usulle seçilmektedir. Yunanistan'daki bütün müftüler bir araya gelecekler ve çoğunlukla seçtikleri üç adayı Mezhepler Bakanına sunacaklardır. Bakan tarafından seçilen kişi, Kral İradesi ile atanacaktır. Fakat bu sözü edilen baş müftü hiçbir zaman atanmamıştır. Çünkü, Yunanistan Müslümanlarının birleştirici bir öndere sahip olmasında görülen sakıncanın rolü olmuş olsa gerekir.³¹

2345/1920 sayılı yasanın tek uygulanmayan yanı baş müftü ile ilgili değildir. Müftülerin seçimle gelmeleri hükmü de yürürlüğe konmamış bulunduğu için 1920 yılından bu yana Gümölcine, İskeçe, Dimetoka ve Dedeağaç'ta görev yapan müftüler cemaat ileri gelenlerinin görüşü alınarak özel bir Kral İradesi ile atanmıştır. 1985'te vefat eden Gümölcine Müftüsü Mustafa Hüseyin ile 1990'da vefat eden İskece müftüsü Mustafa Hilmi Türk halkının ve ileri gelenlerinin isteği üzerine tayin olunmuşlardır. Üstelik müftüler, yalnızca İskece ve Gümölcine de göreve getirilmiş olup, Dimetoka'yı uzun süredir bir "Müftü Kaymakamı" idare etmekte, Dedeağaç'ta makam bile bulunmamaktadır.³²

3.2.1. Batı Trakya'da Müftülük Sorunu

Batı Trakya'da mevcut üç müftülük makamından biri Gümölcine'de, biri İskeçe'de biri de Dimetoka'da bulunmaktadır.

Gerek baş müftülük makamının bulunmaması, gerek Yunan makamlarının baskıcı tutumu ve gerekse azınlığın toplumsal istemleri bu yaşlı din adamlarını ve özellikle de Gümölcine Müftüsü Hüseyin Mustafa'yı küçük bir grup dışında ,zamanla Batı Trakya azınlığının sosyopolitik önderi ve birlik simgesi haline getirmiştir. Bu önderlik durumu hem toplumsal olaylarda hem de bireysel

³¹ Oran, a.g.e., s.160.

³² Alioğlu, a.g.e., s.69.

durumlarda kendini göstermiştir. Nitekim, Müftü Hüseyin Mustafa Efendi Alankuyu mevkiinde bulunan mescidin avlusundaki çeşmenin yerini değiştirmek isteyen imam ve müezzin gözaltına alınınca, Yunan yetkililerine telefon etmiş ve “Ben emir verdim, beni de götürün” demiştir. Bunun üzerine iki din görevlisi saliverilmiş tutuksuz yargılanmışlardır.³³

Özellikle Kıbrıs Barış Harekatından sonra, Yunanistan’ın Batı Trakya’da uyguladığı baskıcı politikalar karşısında Gümülcine ve İskece Müftüleri güven ve birlik simgesi olarak mücadelenin başında yer almışlardır. Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa 1985’de vefat edene kadar liderliğini yürütmüştür. Onun ölümünden sonra liderliği İskece Müftüsü Mustafa Hilmi devralmış ve vefat ettiği 1990 yılına kadar yürütmüştür.

Geçmiş yıllarda işgaller ve savaşlar nedeniyle Yunanistan 2345/1920 sayılı yasa hükümleri doğrultusunda müftülük seçimi yaptırmamıştır. Savaşlardan yorulmuş ve sürekli sıkıyönetimlerden bıkmış olan halk da bunun üzerinde çok durmamıştır. Ama eski müftüler yine de bir grup cemaatin ve ileri gelenlerin arzusu doğrultusunda atanmışlardır. Nitekim 1985 yılında vefat eden Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa Efendinin 1948 yılında önce niyabeten sonra da asalet atanması böyledir.

1949 yılında vefattan boşalan İskeçe Müftülük makamına da Mustafa Hilmi Efendi de naip olarak tayin edilmiştir. “1951 yılında Yönetim, İstanbul Hukuk Fakültesi Mezunu Kireççilerli Halil Efendiyi Müftü olarak tayin etmek istemesi üzerine İskeçe bölgesi cami imamları cami anahtarlarını Valiye teslim edip bu tayine şiddetle karşı çıkmışlardır. O günün Krallık idaresi bu itirazı göz önünde bulundurarak Hali Efendi’nin tayinini geri almış ve Mustafa Hilmi Efendi Naip olarak görevine devam etmiştir. Bilahere İskeçe Vilayeti çapında toplanan altı bin imza neticesinde, ancak 1958 yılı Mart ayında 2345/1920 sayılı kanun

³³ Oran, a.g.e., s.161.

mücbince ve 39456 sayılı Milli Eğitim ve Diyanet Bakanlığının kararı üzerine Mustafa Hilmi Efendi asaleten müftü tayin edilmiştir.³⁴

3.2.1.1. Gümülcine Müftülüğü Sorunu

Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa Efendi 2 Haziran 1985 tarihinde bir kalp krizi sonucu aniden ölmüştür. Batı Trakya Türk Azınlığı bu ani ölümün henüz şaşkınlığı ve acısı içinde iken, Yunan yetkilileri, vefatın ertesi günü, Mısır'da eğitim görmüş bir din adamı olan İmam Rüştü Ethem adlı ve "yönetime yakınlığıyla tanınan" bir din adamını Müftü Vekili olarak atamışlar, bunun üzerine azınlık arasında şaşkınlık duygusu öfkeye dönüşmüştür. Azınlık basını ve kamuoyu aşağı yukarı oybirliği halinde, bu iş için kendilerine danışılmadığını, bu makamın Türkiye'de eğitim görmüş biri tarafından doldurulması gerektiğini, yıllardır müftülük başkatibi olarak toplumun saygısını kazanmış Hacı Halil Efendinin müftülüğe uygun düşeceğini söylemeye başlamıştır. Azınlığın bu istemlerinin dayandığı gerekçe, 1913 Atina Muaheclenamesinin müftünün Müslüman cemaatçe seçilmesini öngören 11. madde 6. paragraftır.

Azınlığın bu tepkisi üzerine İmam Rüştü Hoca 374 protokol numaralı dilekçeyle 5 Haziran 1985'te istifasını valiye sunmuştur. Valilik bu dilekçeyi şekilden reddetmiştir. Bunun üzerine İman Rüştü İkinci bir dilekçe yazarak görevden affını istemiştir.

Yine bu sırada azınlık ileri gelenleri 15 Temmuz tarihli 19 imzalı bir muhtıra ile Rodop Valisine başvurmuş ve 2345/1920 tarihli yasa gereği müftülük makamı için yapılması gereken seçimlerin ilanını istemişlerdir.

Nihayet Yunan yönetimi uzun bir süre bekledikten sonra 16 Aralık 1985'te Suudi Arabistan'da eğitim görmüş, Atina'daki Suudi Arabistan Büyükelçiliğinden ayda 1000 dolar maaş alan "Yunan yönetimine yakınlığıyla tanınan" din adamı Hafız Cemali Mecco'yu Gümülcine Müftü Vekili olarak atadığını bildirmiştir.

³⁴ Alioğlu, a.g.e., s.70.

Azınlık ileri gelenleri bu atamaya karşı çıkmışlar ve adı geçesinde istifasını istemişlerdir. Meço ise ,Müftülük makamından istifa etmedi. Birkaç yıl vekaleten yürüttüğü müftülük makamına daha sonra 10 yıl için asaleten tayin edildi.³⁵ Birinci 10 yıl doldu. Azınlık Müftülük seçimlerinin demokratik usulle yapılmasını beklerken Hafız Cemali Meço'nun bir 10 yıl için daha tayini onaylandı. Halen devam ediyor. Ancak müftü halktan, halk müftüden kopmuş durumda. İnsanlar sadece zorunlu durumlarda müftülüğe gidiyorlar.

Batı Trakya Türkleri demokratik usulle müftü seçme hakkının verilmesi mücadelesinden sonuç alamayınca, kendi müftülerini seçmeyi kararlaştırdılar.

Seçim hazırlıkları devam ederken Hükümet, alelacele 24 Aralık 1990 tarihli Kanun Hükmünde bir kararname çıkardı. Bununla Müftülerin tayinleri valilerin yetkisine bırakıldı. Aynı kararnamenin 9. maddesiyle de 2345/1920 sayılı kanunu yürürlükten kaldırdı.

Rodop Vilayeti Müslüman Türk Halkı, daha önce kararlaştırılmış ve ilan edilmiş olan müftü seçimini 28 Aralık 1990 Cuma günü bütün camilerde gerçekleştirilmiştir. El kaldırmak suretiyle yapılan açık oylamada en çok oyu alan Sayın İbrahim Şerif, üç aday arasında Gümülcine Müftüsü seçilmiştir.

19 Ocak 1991 tarihinde toplanan Batı Trakya Azınlık Yüksek Kurulu, 24 Aralık 1990 tarihli KHK'nın kabul edilmez olduğuna karar verdi. 89 Azınlık temsilcisinin imza ettiği bu karar, dönemin bağımsız Milletvekilleri Dr. Sadık Ahmet ile Ahmet Faikoğlu tarafından Meclis Başkanlığına iletildi. Ancak sonuçta herhangi bir değişiklik olmadı.

Yunan yönetimi daha sonra, müftülük sıfatını gasp ettiği gerekçesiyle İbrahim Şerif hakkında dava açtı ve 21 Mayıs 1993'te Selanik'te yargılandı. İtham Şahitlerinin gelmemesi üzerine dava 27 Haziran 1994 tarihine ertelendi. Bu tarihte görülen mahkemede İbrahim Şerif'e 9 ay hapis cezası verildi. Temyizden de ceza çıkması üzerine İbrahim Şerif mahkemeyi Avrupa'ya taşıdı. AİHM İbrahim Şerif'i haklı bularak "müftü sıfatını kullanabileceğine" karar verdi

³⁵ Oran, a.g.e., s.161-162.

ve Yunanistan'ı 10 bin ABD Doları tazminata mahkum etti. Yunanistan bu parayı İbrahim Şerif'e ödedi o da bunu 1999 yılında Marmara depreminin ardından meydana gelen Atina depremi deprem zedelerine bağışladı.

Bugün Gümölcine'de Devletin tayin ettiği Müftü Cemali Meço ve Halkın camilerde el kaldırarak seçtiği Müftü İbrahim Şerif olmak üzere iki müftü vardır. Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı seçtiği müftüsünün gerçek makamına oturmasını beklemektedir.³⁶

3.2.1.2. İskeçe Müftülük Sorunu

Gümölcine Müftüsünün vefatının ardından, İskeçe Müftüsü Mustafa Hilmi Efendi özellikle Hafız Cemali Meço'nun atanmasından sonra azınlığın simgesi haline gelmiştir. Gerçi kendisi 90'lık ümmi bir ihtiyardır ama, oğlu Mehmet Emin Ağa'nın fiilen yürüttüğü müftülük faaliyeti ve azınlık mücadelesi sonucu, bir bayrak olmuştur.

Mustafa Hilmi Efendi 29 Aralık 1990 saldırısının ve bu saldırıda oğlu Mehmet Emin Ağa'nın da ağır yaralanmış olmasının yarattığı şokun etkisiyle olacak, 5 Şubat 1990'da felç geçirerek tedavi için derhal İstanbul'a götürülmüş (zaden oğlu da o sırada İstanbul'da hastanede yaralı yatmaktadır) ve orada 12 Şubat günü vefat etmiştir.

Gümölcine'deki oldu bittinin yinelenmemesi için, azınlık liderleri bu vefatın arkasından hemen toplanmış, atamayla bir müftü getirilmesi halinde onun tanınmamasını kararlaştırmış, bunu da telgrafla hükümete ve siyasal partilere bildirmiştir.

Yunan makamlarının "asli İskeçe Müftüsü atanıncaya kadar" naipliğe Mehmet Emin Ağa'yı ataması azınlık açısından ilginç olduğu kadar zor bir durum doğurmuştur. Çünkü atamayla müftü getirilmesine en çok karşı çıkanlardan biri de Ağa'dır. bu durumda Azınlık Yüksek Kurulu toplanmış ve 2345/1920'ye göre yeni müftü seçimi yapıncaya kadar müftülük görevini geçici

³⁶ Alioğlu, a.g.e., s.71.

olarak üstlenmesini” “kendisine tam güven beslediği Müftülük Başkatibi Mehmet Emin Ağa”ya” tavsiye etme kararı almıştır. Bunun üzerine Ağa görevi geçici olarak kabul ettiğini İskeçe Valisine 1 Mart tarihinde bildirmiştir.

Fakat Azınlık Yüksek Kurulunun kararına dayanması, Ağa'nın bu atamasının atama niteliğini ortadan kaldırmadığından, azınlık içinde tartışmalar sürüp gitmiştir. En azından azınlığın Gümülcine ile İskeçe kanatları bu durumda karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır.

Bu sırada bir gelişme olmuştur ki Ağa'nın görevde kalmasına olanak bırakmamıştır. Yunan makamları 6 Nisan 1990 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 30 Mart 1990 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla, Hafız Cemali Meço'yu Gümülcine Müftülüğüne asaleten atamışlardır.

Bu atama, Yunan makamlarının 2345/1920 'yi işletmeye hiç niyetli olmadıklarını kanıtladığından, Ağa'nın görevde kalmayı rasyonalize etmesine olanak bırakmamış ve kendisi azınlık Yüksek Kuruluna danıştıktan sonra 10 Mayıs 1990 tarihinde istifa dilekçesini valiye vermiştir.

Bundan sonra, İskeçe'deki azınlık bir fiili durum yaratmaya yönelmiş ve 17 Ağustos 1990'da İskeçe ilinin Cuma namazı kılınan 52 camiinde cemaatin el kaldırması biçiminde yapılan dört adaylı seçimde Mehmet Emin Ağa toplam 4847 oyun 4394'ü alarak seçilmiştir. Bunun üzerine müftülüğe giden Ağa, 19 Mayıs'tan beri kapalı bulunan makamı 23 Ağustos tarihinde açarak belgeleri “müftü” sıfatıyla imzalamaya başlamıştır. Fiili durum, İskeçe Bağımsız Milletvekili Ahmet Faikoğlu tarafından bir mektupla İskeçe Valisine “tebliğ edilmiştir”³⁷

22 Ağustos 1991 tarihinde İskeçe Müftülüğüne yapılan keyfi bir tayinle Müftülük konusu tekrar gündeme gelmiş ve yeni boyutlar kazanmıştır. İskeçe Valisi Müslüman Türk toplumunun ret ettiği 24 Aralık 1990 tarihli kanun hükmündeki kararnamenin 1. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, Mehmet Emin Şinikoğlunu tayin etmiştir.

³⁷ Oran, a.g.e., s.167-169.

Şinikoğlunun tayini gerçekleşince, 22 Ağustos 1991 Perşembe günü, İskeçe Müftüsü Mehmet Emin Aga polisler tarafından dövülerek müftülükten atılmış ve polis kordonu altında müftülüğe getirilen Şinikoğlu müftülük makamına oturmuştur. 23 Ağustos Cuma günü Cuma namazından sonra, İskeçe Müslüman Türk cemaati, toplu olarak yürüyerek müftülüğe gitmek istemiştir. Protesto yürüyüşü polis tarafından engellenince, haklı davalarında ısrar eden halk, müftülüğün yanındaki P. Çaldari (Gümülcine) caddesinde oturma eylemi 14 saat sürdükten sonra, gece yarısında taşlı sopalı kanlı bir saldırı ile dağıtılmıştır, yaralılar güçlkle hastanelere götürülmüştür.

Bu direniş M. Emin Aganın müftülük makamına dönmesini de M.E. Şinikoğlu'nun makamdan vazgeçmesini de sağlamadı. Böylece, Gümülcine'deki gibi, İskeçe'de de iki müftü olmuştur. Batı Trakya Türk Azınlığı İskeçe Halkının seçtiği ve Devletin tayin etmediği Aga, Devletin tayin ettiği ve Müslüman Türk Toplumunun tanımadığı Şinikoğlu.

Gümülcine'de olduğu gibi İskeçe'de de Müslüman Türk halkı bazı hukuki işlerini görmek için Müftülüğe kerhen gitmektedir. Tayinli Müftü, Toplumdan tamamen tecrit edilmiş durumdadır, hiçbir yere davet edilmemektedir. Müslüman Türk Halkı, sevinçlerini ve tasalarını seçilmiş müftülerle paylaşmaktadır.

İskeçe Seçilmiş Müftüsü Mehmet Emin Aga, makam gaspı suçlamasıyla 12 Nisan 1994 tarihinde İskeçe'de yargılanarak 23 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Karar istinat edilmiştir. 24 Ocak 1995 tarihinde Larisa'da görüşülen istinat davası sonunda ceza 10 aya indirilmiş ve M. Emin Aga Larisa Cezaevine sevk edilmiştir. Altı ay hapis yattıktan sonra, sağlığının bozulması nedeniyle geri kalan 4 aylık ceza paraya çevrilerek M.E. Aga serbest bırakılmıştır.

İskeçe Seçilmiş Müftüsü Aga hakkında ondan sonra da aynı gerekçeyle bir çok davalar açılmış ve Batı Trakya'dan yüzlerce km. uzaklarda Agrion, Lamia,

Larisa, Selanik ,Serez mahkemelerinde yargılanmıştır. Davaların bir kısmının istinaf safhaları devam etmektedir.³⁸

Merkezi Londra’da bulunan Uluslararası Af Örgütü 2002 raporunu yayınladı. Dünyadaki toplam 152 ülkedeki insan hakları ihlalleriyle ilgili bilgilerin yer aldığı raporda Yunanistan’a da iki sayfa ayırdı. Raporun, din ve ifade özgürlüğü bölümünde İskeçe Seçilmiş Müftüsü Mehmet Emin Aga aleyhine açılan davaların sürdüğü belirtildi.

Mehmet Emin Aga’nın “dini bir sıfatı yaşadığı kullandığı” gerekçesiyle Ocak ayında Lamia Mahkemesi tarafından dört ay hapse mahkum edildiği kaydedilen Uluslararası Af Örgütü’nün raporunda Aga’nın “mahalli Müslümanlar tarafından müftü olarak seçilmesine rağmen bu görevinin devlet tarafından tanınmadığı ve İskeçe Müftüsü olarak imzaladığı dini içerikli mesajları dolayısıyla mahkum edildiği” bilgisi de verildi. Raporda Mehmet Emin Aga’nın daha sonra 4 ayrı davadan beraat ettiği de belirtildi.³⁹

Batı Trakya’da İskeçe Seçilmiş Müftüsü olarak görevine devam eden Mehmet Emin Aga’nın deyimiyle “Resmi dini, Hıristiyan Ortodoks olan ülkemiz, Müslüman Türk Cemaatinin dini liderlerini belirlemeyi kendine vazife edinirken, kendi kiliselerine hiçbir din görevlisini tayin etme hakkı yoktur. Yunanistan kendisine bu ayrıcalığı, bu hakkı nasıl tanıyor? Buna bir açıklık getirmesi gerekir” Müftülük ve baş müftülükle ilgili 1913 Atina Antlaşması ve daha sonra yapılan anlaşma ve antlaşmalarda bu hak Batı Trakya Müslüman Türküne tanınıyor. Yunanistan’ın Müftülükle ilgili seçme ve seçilme hakkını Batı Trakya Müslüman Türk azınlığına tanımaması uluslararası örgütlerinde dikkatini çekmiş ve bu konuyla ilgili Yunanistan’a uyarılarda bulunmalarına rağmen Yunanistan tutumunu hala değiştirmemiştir.

³⁸ Alioğlu, a.g.e., s.75-76.

³⁹ <http://www.ogretmeninsesi.org>.

3.3. İskeçe Türk Birliği

İlk kez 1927 yılında İskeçe’de “Türk Gençler Yurdu” adı altında kurulan bu dernek, İkinci Dünya Savaşı sırasında faaliyetini zorunlu olarak durdurmuş ve savaştan sonra 1946 tarihinde yeniden “İskeçe Türk Birliği” adıyla yeni tüzüğünü onaylatmıştır.

1971 yılında Yunanistan’da Dernekler Yasası değiştirilmiştir. İskeçe Türk Birliği yeni yasaya göre, tüzüğünün kimi maddelerini değiştirerek 1972 yılında süresi içinde tescil için mahkemeye başvurmuşsa da bu başvuru reddedilmiştir. Bunun üzerine 1973’te üst mahkemeye gidilmiş, fakat İstinat Mahkemesi tüzüğün yasa ve kamu düzenine aykırı olduğu gerekçesiyle başvuruyu reddetmiştir. Buna rağmen İskeçe Türk Birliği faaliyetini 1983’e dek sürdürmüş, resmi makamlardan bir engelleme gelmemiştir.⁴⁰

Yarım asırdan fazla bir sürede Yunanlı idarecileri rahatsız etmeyen “Türk” kelimesi 1983 yılına gelindiğinde birden bire göze battı ve tabelasında “Türk” kelimesi bulunduğu gerekçesiyle bu tarihi kuruluş kapatıldı. Trakya İstinat Mahkemesi, İskeçe Türk Birliği’nin kapatma kararına karşı başvurusunu 1999 yılında reddetti. Karar temyiz edildi. Temyiz Mahkemesi, İstinat Mahkemesinin kararını bozup yeniden görüşülmesi için iade etti. İstinat Mahkemesi kapatma kararında ısrar edince İskeçe Türk Birliği davayı son adli merci olan Yargıtaya taşıdı. Dava en son 23 Eylül 2004 tarihinde 23 kişilik Yargıtay Kurulunda Atina’da görüşüldü ve karara kaldı.

Dava Raportörün, daha önce “Türk adının kullanılabilceği”... yönünde olumlu rapor sunması üzerine hakkın iade edileceği yönünde umutlanan Batı Trakya Türkleri, 7 Şubat 2005 tarihinde medyaya sızdırılan haberlerle şok oldu. “Türk” sözcüğünün kullanılması kamu düzeni bakımından tehlikeli görüldüğünden 80 yıllık İskeçe Türk Birliği kapatılıyordu. Karar sonraki günlerde

⁴⁰ Oran, a.g.e., s.173.

resmen açıklandı. Yunanistan'da iç hukuk yolları tüketildiğinden Sivil Toplum Örgütleri davayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine taşımayı düşünüyorlar.⁴¹

3.4. Gümölcine Türk Gençler Birliği

Gümölcine 1928 yılında "Türk Gençler Birliği Ümit Spor Kulübü" adı altında kurulan bu dernekten 1932'de ayrılan kimi üyeler "Yıldız Spor Kulübü" diye ikinci bir kuruluş oluşturmuş ve iki kulüp 1938'de "Gümölcine Türk Gençler Birliği" adı altında birleşerek tüzüğü onaylatmışlardır. Fakat yasa değişikliği üzerine, 1972'de mahkeme eski tüzüğün değiştirilmiş biçimini onaylamayı reddetmiş, İstinat Mahkemesi 1973'te aynı yönde karar vermiştir. Böylece bu derneğin de hukuksal durumu askıda kalmış, fakat faaliyetini fiilen 1984'e dek sürdürmesine ses çıkartılmamıştır.⁴²

Bu kuruluşumuz da İskeçe Türk Birliği'nin akıbetini paylaşmaktadır. Bugün tabelasız da olsa Gümölcine Türk Birliği faaliyetlerine devam etmektedir.

3.5. Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği

1936 yılında "Rodos Evros Türk Öğretmenler Birliği" adı ile kurulmuştur. İkinci dünya savaşı ve iç savaş yıllarında faaliyetlerine ara vermek zorunda kalan dernek, 1951 yılındaki Türk-Yunan Kültür Anlaşmasından sonra tekrar çalışmaya başlamıştır. Batı Trakyalı öğrencilerin Türkiye'deki öğretmen okullarından mezun olup 1950'li yılların sonları itibariyle, Batı Trakya'ya dönmeleriyle hareketlenen Birlik üyelerinin bir kısmının İskeçeli olması nedeniyle, bu il öğretmenlerini de kapsayacak şekilde 1965 yılında adını Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği olarak değiştirildi.

Bu kuruluşumuz da "Türk" düşmanlığı ile kapatılmıştır. Rodop Valiliği Papadimas 1983 yılında, "huzursuzluğa ve sürtüşmeye sebep olacağı" gerekçesiyle tabeladaki ve tüzükteki "Türk" kelimesinin kaldırılmasını tebliğ etti. Birlik yöneticileri bunu yapmayınca 1985 yılında emniyet güçleri tabelayı indirdiler. Yerel mahkemeler bu yönde karar verdi, itirazlar reddedildi. Yargıtay

⁴¹ Alioğlu, a.g.e., s.92-95.

⁴² Oran, a.g.e., s.173.

nezdindeki temyiz davası 1988 yılında sonuçlanarak yerel mahkemelerin kapatma kararları onaylandı. Yani dernek resmen kapatıldı.

3.6. Batı Trakya Medrese Mezunu Müslüman Muallimler Cemiyeti

25 Ekim 1965 tarihinde Medrese Mezunları Muallimler tarafından kurulmuştur. Amacı; üyeler arasında dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamak, mesleki sorunları gidermek ve kültür seviyesini yükseltmeye çalışmaktır.

Merkezi Gümölcine'de olup 230 kadar üyesi vardır. Selanik Özel Pedagoji Akedemisi'nin açılmasıyla 1970'den sonra yeni üyesi olmadığından üyelerinin hemen tamamı emekli olmuş bir kısmı vefat etmiştir.

3.7. Vaaz ve İrşad Heyeti

Gümölcine Müftüsü Merhum Hafız Hüseyin Mustafa önderliğinde hazırlanan ve Müftülük makamınca onaylanarak yürürlüğe sokulan özel tüzük gereğince 1 Ocak 1970'de kurulmuştur. Üyeleri, ilahiyat fakülteleri mezunları ile icazetli din adamlarından oluşmaktadır. Öncelikli amacı din adamları arasında dayanışma ve yardımlaşmayı, dini sorunlarda birlik ve beraberliği sağlamak, vaaz ve irşad programlarını düzenlemek, bu çerçevede halkı aydınlatmak ve uyarmaktır.

Vaaz ve İrşat Heyeti, eski müftülerin vefatıyla müftülerin seçikle gelmesi için mücadele etmiştir. Devletin müftülük makamlarına tayini gerçekleşince halkın kendi müftülerini seçmesi için öncülük etmiş, sonra da bu müftülerle birlikte hareket ederek atama müftülerle bağları koparmıştır.

Vaaz ve İrşat Heyeti, halkı dini alanda bilgilendirmek amacıyla önemli gün ve gecelerde hutbeler ve mesajlar yayınlamaktadır. Vaaz programlarını düzenlemektedir. Ayrıca önemli toplum meselelerinde görüş belirtmektedir.

3.8. Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği

Batı Trakya Türk Toplumunun en yüksek düzeydeki resmi derneğidir. 1982 yılında kurucu üyenin teşebbüsü ile kurulmuş olup, 31 Mart 1982 tarihinde resmileşmiştir.

Amacı; Batı Trakya Türk Azınlığının mevcut bilimsel gücünü ortaya çıkarmak ve değerlendirmek, Azınlık bilim adamlarını Batı Trakya'da çalışmaya celbetmek, birbirleriyle yardımlaşmalarını sağlamak, azınlığın gelenek ve göreneklerini araştırmak ve devamını sağlamak, Azınlığın kültürel etkinliklerine katkıda bulunmak, sorunlara çare aramak, kültürel seviyesini yükseltmek ve birbirleriyle kaynaştırmak; uluslararası insani değerleri, özgürlük ve demokratik hakları korumak, insanlar arasında ve özellikle de Türk-Yunan ulusları arasında dostluk bağlarını geliştirmek gibi amaçlarla kurulmuştur.⁴³

Üniversite mezunu bütün Batı Trakyalıların üyesi olduğu bu kuruluş Batı Trakya Türklerinin hak arama mücadelesinde başı çekmekte olup üyeleri vasıtasıyla tüm azınlığa siyasi ve ekonomik bilinç aşılama ve azınlık lehine baskı grubu oluşturmaktadır.

3.9. Genç Akademisyenler Topluluğu

28 Ocak 1995'te bir grup üniversiteli genç tarafından Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği Genel Kurulu kararıyla kurulan Genç Akademisyenler Topluluğu Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği'nin bir alt komisyonu statüsünde faaliyet gösteren resmi bir kuruluştur.

Dünyanın herhangi bir ülkesinde yüksek okul, üniversite gibi yüksek öğretim kurumlarında eğitim gören Batı Trakyalı öğrencilerin üye olabileceği Genç Akademisyenler Topluluğu sosyal etkinliklerinin yanı sıra çeşitli paneller ve çeşitli araştırmalarla Batı Trakya Türk toplumunun daha çok sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlarını aydınlatmaya çalışmaktadır.⁴⁴

⁴³ Alioğlu, a.g.e., s.99-102.

⁴⁴ Genç Akademisyenler Topluluğu Kuruluş Tüzüğü, 1995.

Genç akademisyenler tarafından 2002 yılında kurulan BİLMER gençlere bilgisayar eğitimi vermekte olup büyük ilgi görmektedir.

3.10. Azınlık Yüksek Kurulu

Azınlık Yüksek Kurulu olayların zorlanmasıyla doğan fiili bir örgütlenme biçimidir.

Azınlık Yüksek Kuruluşunun doğuşu, gün geçtikçe çeşitlenen ve hızlanan sorunlara yanıt getirmede azınlığın geleneksel ve çağdaş örgütlenme biçiminin yetersiz kalışına, bunun yanı sıra da, her azınlık toplumu gibi her kafadan ayrı ses çıkaran Batı Trakya toplumunda tek bir lider veya örgütün konsensüs sağlamanın olanaksız oluşuna bağlanabilir.

Azınlık Yüksek Kurulunun, kuruluş yıllarında Gümölcine ve İskeçe müftülerinin ortak başkanlığında toplanmış ve eski ve yeni milletvekillerini, eski ve yeni dernek başkanlarını, gazetecileri, Türk nahiye müdürlerini ve belediye meclislerindeki Türk üyeleri, yani azınlık toplumunun resmi ve doğal önderlerini içeren bir yürütme organı oluşturmuştur.

Böyle bir örgütlenmenin avantajlı ve dezavantajlı yanları olacağı açıktır. Avantajlı yönü, herhangi bir resmi kimlik veya yapıya sahip bulunmadığı, ayrıca belli bir örgütü temsil etmediği için, Batı Trakya azınlığının çok hızlı gelişmeler gösteren dinamik sorunlarına yanıtlar getirmek açısından esnek olabilmesidir. Buna karşılık Azınlık Yüksek Kurulu, gönüllü bir kuruluş olduğundan, hem gerekli örgüt disiplininin uzak, zaman zaman kişisel eğilim hatta kaprislerin rol oynadığı mozayiksi bir yapıya sahip olmuş, hem de resmi ve yarı resmi kanallara girebilmek için resmi araçlara gereksinme duymuştur.⁴⁵

1974 Kıbrıs Barış Harekati sonrası, Batı Trakya Türklerine, Yunanistan idari makamları Azınlık üzerindeki maddi-manevi baskılarını iyice arttırdı. O kadar ki, Türklere o yıllarda sürücü belgesi dahi verilmedi. Yunanistan'da hükümetler değişti ama Devletin bu politikası 90'lı yıllara kadar değişmedi. İşte

⁴⁵ Oran, a.g.e., s.180.

o yıllarda haksız uygulamalarla daha iyi mücadele edebilme yollarını aramak ve verilecek mücadelenin tek elden yürütülmesi amacıyla Azınlık Yüksek Kurulu oluşturuldu.

3.11. Dostluk Eşitlik Barış Partisi

Dostluk Eşitlik Barış Partisi 13 Eylül 1991 tarihinde Dr. Sadık Ahmet ve 27 kurucu üye arkadaşı tarafından kuruldu. Batı Trakya Türklerinin ilk ve tek siyasi partisidir. İlk Genel Başkanı Dr. Sadık Ahmet olup bu görevi, şaibeli bir trafik kazasında yaşamını kaybettiği 24 Temmuz 1995 tarihine kadar sürdürmüştür.

Dr. Sadık Ahmet'ten sonra Partinin Genel Başkanlığına, iki dönem, Dr. Sadık'ın eşi Işık Sadık Ahmet yürüttü. Daha sonra Dr. S. Ahmet'in yakın çalışma arkadaşı ve Parti Genel Sekreteri olan Ahmet Hacıosman Genel Başkanlığa seçildi. Sonra kısa bir dönem gazeteci Nazmi Arif Genel Başkanlık yaptı ise de Partinin başına tekrar Ahmet Hacıosman geçti ve halen (Mart 2005) bu görevi sürdürmektedir.

Dostluk Eşitlik Barış Partisi adını, Toplumun; dostluk, eşit vatandaş, eşit haklar; toplum ve devletler arasında barışın egemen olması arzusu ve özleminden almaktadır.

Partinin temel ilkesi, demokratik teşkilatlanma ve demokratik icraattır. Partinin düzenli bir şekilde teşkilatlanması, üyelerin demokratik bilinçle donatılması, yetiştirilmesi, her kademedeki yerel yönetimler ile milletvekili ve Avrupa Parlamentosu milletvekili seçimlerinde ve diğer sivil toplum kuruluşlarının yönetimlerinde yer almayı hedefler.

Parti; ülke içinde ve dışında insan haklarını korumaya yönelik tüm kuruluş ve teşkilatları tanımakta ve kabul etmektedir. tüm dünyada insanlar aleyhine mevcut olan haksızlık, baskı, ayırım, teknolojik özellikle de nükleer araçlarla çevre kirlenmesini kınamaktadır. Doğanın dengesinin korunması prensiplerini kabul etmektedir. işsizlik, cahillik ve uyuşturucularla mücadeleden yanadır. Topluma en iyi şekilde sağlık hizmetleri verilmesini destekler. Uluslararası

sağlık-sosyal yardım, atletizm ve eğitim kuruluşları ile işbirliği yapmayı kabul etmektedir, tüm dünya ulusları arasında barışı ister. Din hürriyetinden yanadır, ırk ayrımını şiddetle kınar. Kadın ve erkek eşitliğinden yanadır.

Partinin ilkelerini benimseyen, demokratik değerlere ve insan haklarına saygılı 18 yaşını doldurmuş her Yunan vatandaşı partiye üye olabilir.⁴⁶

⁴⁶ Alioğlu, a.g.e., s.105.

IV. BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRKLERİ'NİN SOSYAL, SİYASAL, EKONOMİK SORUNLARI VE AVRUPA BİRLİĞİ

4.1. Sosyal Sorunlar

Türkiye'de Yunan pasaportu taşıyan Türkleri, Avrupa ülkelerinde işçi olarak bulunan Batı Trakyalıları hesaba katmazsak Batı Trakya Türk nüfusu 120 bin civarındadır. Ancak bu sayımın Kurban Bayramı'nın yaz aylarına denk geleceği bir gün yapılacağını var sayarsak belki de rakam 150 binlere dayanacaktır. Sadece Almanya'da 20 binden fazla Batı Trakya Türkü yaşamaktadır.⁴⁷

Bunlar İskeçe ve Gümülcine şehirlerinde ve çoğunlukla bu şehirlere bağlı köylerde oturmaktadırlar. Ancak Yunan adaleti çeşitli bahanelerle Türkleri her alanda mağdur etmektedir. mülkiyet hakkına yapılan tecavüzlerin bizzat Yunan hükümetlerinin bilgisi dahilinde yapılmasından cesaret alan Rumlarla Türkler arasındaki sürtüşme tırmanmaktadır.

Yunanistan, sistemli bir devlet politikası güderek, ülkesindeki Türk azınlığın bulunmadığını iddia etmektedir. Yunanistan bunu yaparken Batı Trakya Türkleri meselesinde Türkiye'yi taraf olmaktan çıkarmayı amaçlamaktadır. Yunanistan'ın bir zamanlar Tikov'un kullandığını kullanarak, Yunanistan'daki Müslümanların Osmanlılar zamanında zorla Müslüman yapıldığı yolundaki propagandası resmen Türkleri eritme politikasının icabıdır ve bu işi yıllardır yürütmektedir.

Türkiye'deki Batı Trakya Türkleri çok karmaşık bir yapıya sahiptirler. Kimi Türk vatandaşı olmuş bazıları ise uzun yıllardır Türkiye'de yaşayıp iş gücü sahibi olmasına rağmen halen Yunan vatandaşı veya Yunanistan'ın vatandaşlıktan çıkarması sonucu vatansız olarak yaşamlarına devam ederken aynı zamanda

⁴⁷ Cafer Alioğlu, Batı Trakya Davasının Avrupa Cephesi, A.B.T.F. Europe Affice, Witten 1998, s.8.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurarak haklarını geri almaya çalışmaktadırlar. Aile içinde dahi biri Türk diğeri Yunan vatandaşı, çocukların çifte uyruklu veya ebeveynlerden birinin uyruğunu taşıdığı durumlar mevcuttur.

4.1.1. Eğitim Sorunu

İnsanoğlunun en önemli özelliklerinden ve iletişim araçlarından olan dil büyük önem taşımaktadır. İnsan kendi anadilinde yazıp konuştuğu zaman en güzel eserler bu şekilde ortaya çıkar. Bu açıdan Batı Trakya Türkleri anadilleri Türkçe'yi gerçekten de bütün olanaksızlıklara rağmen özenle muhafaza etmişler ve Türk kimliklerini korumuşlardır. Bu noktada; Litvanya'da, Polonya'da, Finlandiya'da vb. şu veya bu sebeplerle anadilleri Türkçe'yi koruyamayarak asimile edilen Türk topluluklarının varlıklarını da hatırlatırsak Batı Trakya Türklerini takdir ve tebrik etmek gerekir. Ancak Prof. Dr. Etstratios Zenginisi gibi şahısların asimile amaçlı artniyetli eserlerinin etkisiz kalması için Batı Trakya'da başarılı olduğu gibi, toplu- ısrarlı ve bilinçli bir tepki göstermenin yanısıra, bir başka bizce daha etkili yol da şudur: Bu alanda (dil, alfabe, sözlük) bizzat Batı Trakya yazarlarınca eğitimcilerince ortaya daha güzel daha bilimsel alternatif eserleri koyabilmektedir.

Esasında eski bir Türk lehçesi (kuman-kıpçak) ve bazı diller karışımı olan Pomakça ile Türkçe arasında bilimsel dil çalışmaları biran önce yapılmalı ve konunun Yunan yönetimi tarafından istismarı önlenmelidir. Bu çalışmalar ciddiyetle yapılmazsa, alfabe konusunda olduğu gibi, konu Yunanlılar tarafından –elbette ki istismar edilerek- ele alınacak ve kitaplaştırılacaktır. Bu faaliyetlerin bir adım daha ilerisi “çingene alfabetesidir”. Yugoslavya –Bulgaristan gibi ülkelerde örneği görülen bu uygulamayı da gündeme getirebilecek olan Yunanlıların gerçek amacı hiç şüphesiz ki, bu tarz girişimlerle Batı Trakya Türklerini üçe bölmektir.

Batı Trakya'da Türkçe'nin (Batı Trakya Türk Ağzı'nın) yöresel bir sözlüğünün küçük de olsa yine Batı Trakya Türk yazarlarınca yapılması zaruridir. Bu çalışmanın Balkanlarda Türk dili ve kültürü açılarından büyük önemi vardır. Bu tarz çalışmalar dünyada diğer Türk toplulukları açısından yapılmıştır. Çok gecikmiş olmakla birlikte bir an önce Batı Trakya'da böyle bir çalışma başlatılmalıdır.⁴⁸

Türkiye ile Yunanistan arasında özellikle 1950'lerin başında görülen dostluk havası eğitim alanına da yansımış ve taraflar 20 Nisan 1951 tarihinde bir kültür anlaşması imzalamışlardır. Bu anlaşma neticesinde iki ülke azınlıklarının eğitimi için "kontenjan öğretmenleri" görevlendirilmiştir. Geçici olarak Türkiye'den görevlendirilen T.C yurttaşı bu öğretmenler eğitimin niteliğinin yükselmesine büyük katkıda bulunmuşlardır. Bu tarihte Celal Bayar Lisesi adıyla Gümölcine'de açılan bu lisenin yanı sıra, dönemin Batı Trakya gazetelerinde köylerde okul yapıldığına ve onarıldığına ilişkin haberlere sık sık rastlanmaktadır. Daha ilginç, T.C. Gümölcine Başkonsolosluğu da bu yapılara, onarımlara ve Türk cemaatlerine resmen para yardımında bulunmaktadır. Batı Trakyalı öğretmenlerin Türkiye'de mesleki kurs görmeleri gene Batı Trakyalı öğretmenlerin Türkiye'deki ilköğretmen okullarında parasız yatılı okutulmuş "formasyonlu öğretmen" haline getirilmeleri hep bu dönemde olmuştur. Belki daha da ilginç 1954 yılında çıkarılan ve Batı Trakyalılar tarafından "Mareşal Papagos Kanunu" diye anılan 3065/1954 sayılı yasadır. Bu yasa Yunanistan'da ilk (ve herhalde son) kez olarak "Türk ilkokulları" deyimini kullanmıştır.

Uluslararası antlaşmalarda kendi okullarını kendisinin kuracağı, yöneteceği ve denetleyeceği söylenen azınlığın çocuklarının eğitimi, Türk okullarındaki bir çok öğretmene çalışma ruhsatı verilmemesiyle gitgide aksamaktadır. Eğitim açısından asıl önemli olay, 1972 tarihinde çıkarılan ve 1954 Mareşal Papagos kanununun kimi maddelerini değiştiren 1109/1972 sayılı kanun hükmünde kararname olmuştur. Yeni yasanın esprisini "Türk Okulları"

⁴⁸ Feyyaz Sağlam, Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler, Avustralya Batı Trakya Türkleri İslam Derneği Yayınları, İzmir 1996, s.18.

adının artık resmen bırakılarak “Azınlık Okulu” deyiminin benimsenmesinde somutlaşmaktadır.

Batı Trakya azınlığının eğitimini denetim altına almak için 1966’da kurulmuş Yunanca eğitim yapan bir öğretmen okulu olan Selanik Özel Pedagoji Akademisi çıkışlarının kontenjan öğretmenleriyle formasyonlu öğretmenlerin yerlerini almışlardır.⁴⁹

Batı Trakya’da ilkokul çağında olan 9.500’ü aşkın öğrenci için 241 Azınlık ilkokulu vardır. Gümölcine ve İskeçe ortaokulları ile beraber birer lise vardır. (iki lisenin orta kısımlarıyla beraber toplam öğrenci sayısı 400). Her yıl ortalama Azınlık ilkokullarından 1500 öğrenci mezun olmaktadır. Mecburi öğretim de dokuz yıla çıkarıldığı için bu iki ortaokul bu öğrenci yükünü kaldıramaz. Yeni ortaokul ve lise açmak zorunluluktur. Yürürlükteki ikili antlaşmalara ve sözleşmelere uyularak açılacak olan bu ortaokul ve liselerde tam bir kültür ve çağdaş bilgilerle yetişmek, azınlık çocuklarının da eşit haklar taşımış olacaktır.

Gerek Azınlık eğitiminde gerekse Azınlık içinde sürüp giden bugünkü genel durumun ortaya çıkması 1964’ten sonraki bütün hükümetlerde olduğu gibi bugünkü Yunan hükümetinin tutumundan kaynaklanmaktadır. Hatta hükümet, uluslararası bir yükümlülükle üstlendiği bu temel kanunları yalnız uygulamamakla da kalmıyor, olan bazı kanunlar, kral iradeleri, cumhurbaşkanı iradeleri, bakanlık kararları ve kararnameleriyle de ihlal ediyor. Bunlar temel kanun hükümlerine aykırı oldukları halde, çeşitli Yunan hükümetleri bunları ,azınlık eğitimi alanında uygulamışlardır. Bunun sonucu olarak da eğitimimizde pek çok sorunlar doğmuştur. Bu sebeplerle de eğitimimizin bugünkü durumu bir çıkmaza yaklaşmış bulunmaktadır.⁵⁰

Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği Başkanı Sadık Salih’in, Batı Trakya Azınlığı’nın Eğitimi’nin bugünkü durumu ile ilgili kendi ifadeleri: Batı Trakya Azınlığı Eğitiminin bugünkü durumu istenilen seviyede değildir. Pek tabii ki

⁴⁹ Oran, a.g.e., s.123.

⁵⁰ Türk Dil Kurumu, Balkan Ülkelerinde Türkçe Öğretim ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni, Dizgi Baskı, Ankara 1999, s.389-392.

bunun nedenleri vardır. Başta öğretmen sorunu yaklaşık 250 okulu bulunan azınlığımızın şu anki yetenekli öğretmen sayısı (görevli olan) altmış civarındadır. Aslına bakarsanız, öğretmen enflasyonu var. Bu şişkinliği Selanik Özel Pedagoji Akademileri yapmaktadır. Ancak bu öğretmenler Yunan diliyle öğretmenlik belgesi alarak azınlığımızın okullarımızda Türk dili ile okutulan derslerin öğretmenliğini yapmaktadırlar. Ne kadar başarılı olabilirler ki?

Kitap sorunu, ilkokullarımız için T.C. devletinin girişimleri sonucu halledilmiş durumda. Orta ve lise kitapları çağdaş değil, yenilerini beklemekteyiz. Ders saatlerine ve Türkçe okutulan dersler, bugünkü durumuyla hiç de statümüze uygun değil. Hayat Bilgisi temeldir. Beden eğitimi, resim ve müzik dersleri dört derslikli ve daha yukarısı olan okullarda Yunanlı branş öğretmenlerine verilmiştir. Ders saatleri çok kırpılmıştır. Haftalık ders çizelgelerinde 15 dakikaya sığdırılmış ders saatleri bulunmaktadır. Bu gülünçtür. Eğitimimizin neresinden tutsak, öğretmen sorunu mu, kitap sorunu mu, Türkçe okutulması gereken dersleri mi, ders saatlerini mi? Hepsi didiklenmiş durumda.⁵¹

Yunanistan Anayasası 16. maddesi 3. fıkrasına göre “Mecburi öğrenim yılları dokuzdan aşağı olamaz”⁵². Bu açık hükme rağmen azınlığın Türkçe eğitim yapan iki ortaokuluna giriş sınavı uygulaması çok sayıda öğrencinin okula kaydına engel olmakta, Yunan okullarına girmek zorunda bırakılmakta. Hatta kabul edilecek öğrenci sayısı kura ile tespit edilmektedir. Aynı öğrenciler Yunanca eğitim yapan ortaokullara sınavsız ve kurasız kabul edilmektedir.

4.1.1.1. Dikatsa Sorunu

Eğitim meselesinin iyice çıkmaza girdiği 1980’li yıllarda Batı Trakyalı aileler çocuklarını ilk öğretimden itibaren Türkiye’deki okullara göndermeye başlamışlardır. Türkiye’deki ortaöğretim kurumlarına yerleştirilen bu çocuklara Milli Eğitim Bakanlığı gerekli kolaylıkları sağlamıştır.

⁵¹ <http://www.mihenk.gr/arsiv/24/roportaj.htm>.

⁵² Mehmet Koca, Yunanistan Anayasası, Görsel Medya, Bursa 2001, s.21.

Türkiye'deki liselerden mezun olan bu çocuklar ÖSYM'nin açmış olduğu Yabancı Öğrenci Sınavına (YÖS) girmek kaydıyla Türkiye'nin seçkin üniversitelerine kaydolabilmektedirler. Ancak Türkiye'den mezun olan gençler için asıl problemler diplomalarını alıp Batı Trakya'ya döndüklerinde başlamaktadır.

Yükseköğretimlerini Türkiye'de tamamladıktan sonra çalışmak üzere Batı Trakya'ya dönen gençlerin diplomalarının denkliğinin aranması, Yunan makamları tarafından gerekçe gösterilmeksizin reddedilmektedir. Bu durumun 1980'lerde kronikleşmesi son yıllarda bir takım olaylara yol açmıştır.

Türkiye'de okuyan Batı Trakyalı gençler memleketlerine dönmek istememektedirler. Çünkü Yunan yetkilileri Türkiye'den alınan hiçbir diplomayı tanımamaktadır.

Son yıllarda Yunanistan'daki şartların değişmesiyle orta öğretimde Türkiye'ye gelenlerin sayısı oldukça azalmıştır. 1990'ların ikinci yarısından itibaren Yunanistan'da yüksek öğrenim imkanı da bulan oradaki liselerden mezun Türk çocukları için Türkiye'deki üniversiteler cazibesini yitirse de YÖS sınavıyla Türkiye'yi tercih edenler çoktur.

Ancak Türkiye'den mezun gençlerin, çalışmak üzere memleketlerine döndüklerinde, diplomalarının denkliğinin onanması için DİKATSA (üniversiteler arası yabancı öğrenim diplomalarını tanıma merkezi) adında bir kuruma başvurmaları gerekmektedir. Bu kurum mezun olmuş adayın bölümüne göre fark dersleri çıkarmakta ve Yunanistan'daki bir üniversiteye kayıt yaptırarak bu dersleri geçmelerini istemektedir. Fakat aynı bölümden mezun olmuş iki kişiden bir tanesine 2 diğerine 7 fark dersi çıkabilmektedir. Bunun neden bu şekilde olduğu da bilinmemektedir.

Azınlık içindeki üniversite mezunlarının % 95'i Türkiye'deki üniversitelerden mezundur. (bu oran düşmeye başlamıştır). Çoğunun Yunanca'sı yetersizdir .adayın sınırsız sınav hakkı olsa da bu fark derslerini geçmek ya hiç mümkün olmamakta ya da uzun yıllar çaba sarf etmesi

gerekmektedir. Gençler iş hayatına atılıp kendi ayakları üzerinde durmak yerine vasıfsız işlerde çalışarak bu sorunlarla mücadele etmektedir.

4.1.2. Kamu Görevine Girerken Ayrımcılık

Türk azınlık Batı Trakya bölgesindeki nüfusun önemli bir bölümünü teşvik etmektedir. Ancak yerel ve devlet seviyesinde kamu hizmetlerindeki istihdam paylarına bakıldığında, aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bunun nedenlerinden birisi, Türklerin okullarda yetersiz eğitim almalarıdır. Bu faktör azınlığın iş bulma şansını oldukça azaltmaktadır. Ancak, işe girerken kasti olarak ayrımcılık yapıldığı yönünde raporlarda göze çarpmaktadır. İskeçe ve Gümülcine’de yerel yönetimlerde hiçbir Türk çalışmamakta, çalışanlarda temizlik işçiliği gibi marjinal işlerde istihdam edilmektedir. Trakya Genel Sekreteri KAMBELLİS dahi işe girmede bir ayrımcılık olduğunu kabul etmiş olmakla birlikte, bu konuda bazı olumlu adımlar atıldığını iddia etmiştir. Fakat bazı hükümetler üstü organizasyonların raporları tersini göstermektedir. İskeçe Valisi, valilikte sadece bir Türk’ün çalıştığını söylemiştir, o da veteriner hizmetleri bölümündedir. Belediyeler Türkleri sadece mevsimlik işler için işe almaktadır.

Yunan ordusunda askerlik hizmetlerini yapan Türkler de genellikle geri hizmetlere atılmaktadırlar. Yunan kökenli askerler ailelerinin bulunduğu bölgelerde askerliklerini yapabilmekte iken, Türk soylu askerler ailelerinden uzakta sınır bölgelerine gönderilmektedir.⁵³

2002 ve 2003 yılları içerisinde, azınlığın yaklaşık 100 genç üyesine, AB destekli vatandaşlık danışma büroları, çeşitli mahalli idari işlerinde geçici iş bulunması cesaret vericidir. Ayrıca, sembolik sayıda azınlık gencine, Rodopi, İskeçe valiliklerinde ve Doğu Makedonya ve Trakya Genel Sekreterliğinde iş verilmiştir. Azınlık, bu tür uygulamaların genişletilmesine yönelik dengeli ve tutarlı bir yaklaşım beklemektedir.⁵⁴

⁵³ <http://www.bttdd.com/as-kamu-grv-ayrimi.html>.

⁵⁴ Alioğlu, a.g.e., s.66.

Üniversite eğitimini Türkiye’de tamamlayıp askerlik görevini yapmak üzere Batı Trakya’ya dönen gençler askerlik süreleri boyunca vasat işlerde (izmarit toplamak, otları kesmek, duvarları boyamak vb) çalıştırılıyorlar. Ancak tezkerelerini aldıklarında aldığı eğitim ile ilgili görev yaptıkları belirtilmektedir.⁵⁵ Yunanistan’ın belgeleri bu şekilde de düzenlenmesinin tek amacı AB’ye azınlığın herhangi bir ayrıma maruz kalmadığını göstermek istemesidir.

4.1.3. Batı Trakya’da Basın Yayın

1923 tarihli Lozan Anlaşması karşılıklı olarak İstanbul’daki Rum ve Batı Trakya’daki Türk azınlığına kendi anadillerini kullanma hakkı vermiştir. Bu antlaşmanın ilgili maddesi doğrultusunda varlığını hukuki bir temele oturtan Batı Trakya Türk Basını’nın günümüze kadar yayınıni sürdürübilme başarısını Yunanistan’ın Batı Trakya Türk azınlığına bir hoşgörüsü ya da lütfü olarak görmemek daha doğrudur. Zira, resmi devlet politikası olarak “Yunanistan’da Türk yoktur. Elen Müslümanları vardır” görüşünü yaklaşık 80 yıldır bütün hükümetlerce gündemde tutan Yunanistan’ın böyle bir incelik içerisinde olabilmesi mümkün değildir. Esasında, kendi vatandaşlarından oluşan Batı Trakya Türkleri’nin bu ülkedeki hoşnut olmayan, hatta reddeden Yunanistan’ın Batı Trakya’daki Türkçe yayınlar için de keyfi bir tutum sergilediğini tarihte görüyoruz. Yunanistan’ın Batı Trakya’daki Türkçe yayınlar arasında bir taraftan Yeni Ziya, Bat Trakya, Ülkü, Yeni Yol hatta çocuklara yönelik yayın yapan Aliş gibi dergi ve gazeteleri kapattığını, bir taraftan da Batı Trakya Türkleri’ni bölmek, parçalamak ve Anavatan Türkiye ile irtibatını azaltmak amacıyla çeşitli yayınlar yapıldığı görülmektedir. Ayrıca bu noktada Yunanistan yönetiminin Türkçe yayınların hemen hemen tamamına ağır maddi para cezaları verdiğini, özellikle hassas dönemlerde katı bir sansüre tabi tutulduğunu ve hatta Selahaddin Galip, Salih Halil gibi gazetecileri zaman zaman hapse attığını görüyoruz. Yunan yönetimleri, Batı Trakya Türk azınlığının anavatan Türkiye

⁵⁵ Bursa’da görüştüğümüz, Seyfi Mehmetali ismindeki doktor askerlik süresi boyunca izmarit toplamak vb. işler yaptığını, ancak terhis belgesinde görevini “doktor olarak yapmıştır” yazdığını belirtmiştir.

gazetelerini okumalarını dahi sakıncalı bularak Türkiye’den serbestçe dergi, gazete getirilip satılmasını da son yıllara kadar engellemiştir.

Kısaca, Batı Trakya Türk yayıncılığı günümüze kadar Yunanistan devletinden “prensip olarak” herhangi bir maddi, manevi destek bulmaksızın varlığını sürdürmeyi başarmıştır.

Bununla birlikte Batı Trakya’da Yunanlıların da Türkçe’yi değişik amaçlarla kullandıklarını biliyoruz. Özellikle ticari amaçlı (yani bölgede yaşayan Türk halkına mal satabilmek amacıyla) bölgedeki Rum esnafı Türkçe’yi anlaşılır bir biçimde kullanmaktadır. Bu açıdan esas üzerinde durulması gereken husus ise, Yunan resmi makamlarınca Türkçe’ye asimile amaçlı olarak yaklaşılmasıdır. Bu gayri samimi tavrın en tipik örneği Yunan devlet radyosunun bölgede yaptığı Türkçe yayında, başlangıçta “Türkçe Haber” olarak verilen programın bir süre sonra “Müslüman’ca haber” olarak sunulması olayıdır. Yunan resmi makamları dışında Yunan politikacıları da benzer bir samimiyetsizliği yıllarca sergilemişlerdir. Batı Trakya Türkleri’nin insan hakları ihlalleri konusunda ciddi ve samimi olarak bir girişimde bulunmamalarına rağmen, seçim zamanları Türk halkından oy alabilmek için, ona kendi dilinde, yani Türkçe propaganda yapan bildiriler, gazeteler, radyo televizyon programları sunmakta hiçbir sakınca görmemişlerdir. Bütün bunlardan da anlaşılacağı gibi, Yunan resmi makamları ve siyasileri kendi vatandaşı olan Batı Trakya Türkleri’nin milli kimlikleri ve dilleri konusunda kesinlikle saygılı ve Avrupa standartlarına uygun bir hoşgörü yaklaşımı içerisinde olmamışlardır.

Batı Trakya’da Türkler de zaman zaman Yunanca yayın faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Gümülcine’de yayınlanan İleri gazetesi Yunan kamuoyuna da seslenerek, Batı Trakya Türkleri’nin problemlerinin çözümü için platform oluşturmak gibi bir amaçla gazetesini Embros adıyla Yunanca da yayınlamaya başlamış ancak 17. sayısından sonra bu girişimini sürdürememiştir. Gününüzde de Batı Trakya Türk basını sayfalarında Türkçe-Yunanca haber yazı ve reklamlara rastlamak mümkündür. Yine, Yunanlılara İslamiyeti tanıtmak

amacıyla Batı Trakya'da din adamı Hasan Poçaman tarafından hazırlanıp yayınlanan İslamdan Damlalar adlı Yunanca kitaptan da bu noktada bahsetmek uygun olacaktır.⁵⁶

4.1.3.1. Batı Trakya'da Türkçe Yayınların Türleri

Batı Trakya'da seçim dönemlerinde görülen kısa ömürlü propaganda gazetelerini de dahil edersek, Yunan hakimiyetinin söz konusu olduğu sürece 200'e yakın Türkçe dergi, gazete, bülten yayınlandığını söyleyebiliriz. Şimdi bunları kısaca gruplar halinde görelim:

Gazeteler

Genelde haftalık olarak, tek yaprak ve küçük boy (2 sayfa) yayınlanmıştır. Zaman zaman Ortam, Gündem gazetelerinde görüldüğü gibi 16 sayfaya kadar çıkanlar olabilmektedir. Batı Trakya Türk basın tarihinde yer eden belli başlı gazeteler şunlardır: Yeni Ziya, Yeni Yol ,Yeni Adım, İnkılap, Ülkü, Akın, Azınlık Postası, İleri, Gerçek, Trakya'nın Sesi, Aile, Halkın Sesi, Yankı ,İlerici demokratik Birlik, Denge, Tünel, Balkan, Ortam, Diyalog, Batı Trakya Ekspres, Günden Özgür Balkan...

Dergiler

Batı Trakya'da Türkçe dergiler genelde aylık, daha az sayıda 2 aylık ve 15 günlük olarak yayınlanmıştır. Batı Trakya'da Türkçe olarak ilk yayınlanan dergi Muallim Mecmuası olup, zamanla bu dergiyi Birlik, Öğretmen, Alış, Batı Trakya, Hakka Davet, Yuvamız, Arkadaş Çocuk, Kazan, Şafak, Pınar Çocuk, Gönülden gönüle, Mihenk gibi dergiler izlemiştir.

Bültenler

Batı Trakya'da Türkçe yayınlanan bültenler, Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği, Gümölcine Türk Gençler Birliği gibi Türk kuruluşlarına ait

⁵⁶ Feyyaz Sağlam, Batı Trakya Türkleri Basın Yayın Tarihi, Batı Trakya Araştırma Merkezi Yayınları, İzmir 2002, s.28-31.

bültenler ve özel ticari kuruluşlara ait bültenler mevcuttur. Batı Trakya'da Türkçe bültenlerin düzenli bir yayını yoktur.

Kitap Yayınları

Batı Trakya'da hangi konuda olursa olsun Türkçe kitap yayıncılığı diğer Türk topluluklarına oranla yok denilecek kadar düşük bir düzeydedir. Güç şartlarda günümüze kadar Türkçe olarak yayınlanabilen bir avuç kitabı şöyle tasnif edebiliriz: Özellikle Din bilgisi dersleri için hazırlanan yardımcı ders kitapları, 1982-2000 yılları arasında yayınlanabilen 20 kadar edebi kitap, biri Türklere Yunanca öğretmeye yönelik, diğeri Yunanca-Türkçe sözlük olmak üzere dilbilimle ilgili 2 kitap ve bir adet Türkçe karikatür albümü.

Ayrıca Türklere Yunanlılara İslam dinini öğretmek üzere yayınlanan bir adet Yunanca dini kitap; Batı Trakya'daki Türk İlkokul öğrencileri için Yunanlı bir profesörün hazırladığı ve Batı Trakya Türklere'nin büyük tepki gösterdikleri Türkçe alfabe kitabından da bu noktada bahsetmek gerekir. Yunan yönetiminin son yıllarda Batı Trakya Türklere'ni üçe bölmek için Pomak lehçesi ile ilgili arka arkaya yayınlanan bazı kitaplara maddi manevi destek olduğunu görüyoruz. Elbette burada güdülen amaç, Pomakların Türk olmadıkları izlenimini yaratarak Batı Trakya Türklere arasında yapay problemler oluşturabilmektir. Ancak Batı Trakya Türk toplumu böylesi sabote edici davranışlara sert tepki göstermektedir.

Batı Trakya'da Türkçe Yayınların Bugünkü Durumu

Halen Batı Trakya'da Gümölcine'de İleri, Gündem, Aile Birlik, Özgür Balkan, Trakya'nın sesi vd. gazeteleri Türkçe olarak yayınlarına devam etmektedir. dergiler ise Hakka Davet, Şafak, Arkadaş Çocuk, Öğretmenin Sesi, Mihenk (İskeçe) Gönülden Gönüle (Büyük Derbent) dergileri olup, yine Gümölcine'de yayınlanmaktadır.

Yılda iki ya da üç kitap yayını ve ayrıca, müzik ve kültür ağırlıklı Türkçe radyo yayınları devam etmektedir. Türkçe bültenlerin ise düzenli bir yayın akışı yoktur.⁵⁷

4.1.3.2. Batı Trakya Türk Yayıncılığında Sözlü Yayıncılık (Radyo Yayıncılığı) Dönemi

Dünyada son dönemlerde iletişim alanında sağlanan gelişmelere paralel olarak Batı Trakya Türkleri de bölgede Türkçe radyo yayıncılığı yapma şansını elde etmişlerdir. Ağırlıklı olarak Türkçe müzik ve kültür programları yayınlayan bu yerel radyolar Gümölcine ve İskeçe’de kurulmuşlardır. Radyo City, Radyo Joy, Işık Fm, tele Radyo gibi kuruluşlar iyi niyetle, zor şartlar altında Batı Trakya Türk yayıncılığına yeni bir boyut kazandırabilmişlerdir. Bu yayınları yürütmekte olan personelin Türkiye’de Türk Dili’nin estetik kullanımı açısından, özel olarak kurs ve seminerlere tabi tutulmalarında büyük yarar olacaktır.

Yine bu alt bölümde, Batı Trakya’da Yunanistan Devlet Radyosunun (E.Ra) her Cuma günü saat 18.00-19.00 arası yaptığı Türkçe yayın uygulamasına değinmek gerekiyor. Sami Karabıyıklı tarafından hazırlanan bu program kamuoyunda bir takım ciddi endişeleri de beraberinde getirmektedir. Daha önce de işaret edip vurguladığımız gibi, Yunan yönetimlerinin bu açıdan iyi niyetli olmadıkları ,”Türkçe” ifadesiyle başlatılan programların bir süre sonra “Müslümanca” olarak sürdürmeye kalkmışlardır. Bu politikaları da Yunan resmi makamlarının “Türk” kimliğine tahammülsüzlüğünü açıkça göstermektedir.⁵⁸

Yunanistan Hükümeti radyolara da çeşitli baskılar yapmaktan geri kalmamıştır. 18 Şubat 1997’de, Batı Trakya’daki Türk azınlığın radyolarından Işık Radyosu lisansı olmadığı için kapatıldı. Oysa aynı günlerde çok sayıda Yunan radyosu lisanssız yayın yapmaktaydı. Işık Radyo ile lisanssız yayın yapan diğer radyolar arasındaki tek fark, belki de Işık’ın Türkçe yayın

⁵⁷ a.g.e,

⁵⁸ Sağlam, Batı, a.g.e., s.37.

yapmasıydı. 1997 yılı başında, yine Batı Trakya Türklerinin gazetelerinden biri olan Trakya'nın Sesi gazetesi hakkında da dava açıldı.⁵⁹

4.1.4. Can ve Mal Güvenliği

Bir devletin yurttaşlarına her türlü haktan önce sağlanması gereken huzur içinde yaşama ve can ve mal güvenliği hakkı, geçmişte özellikle Kıbrıs sorunu alevlendikçe bozulan Türk-Yunan ilişkilerine paralel olarak daralmış, zaman zaman da ortadan kalkmıştır. Fakat son yıllarda görülen ve çok önemli sonuçlara yol açan saldırı olayları artık bu hakkın Kıbrıs sorunu nedeniyle değil, azınlığın Türk kimliğini ileri sürmekte direnmesi nedeniyle yadsınmaya başladığını göstermektedir. Bu nedenle, bu hakkın engellenmesini iki bölümde incelemek uygun olacaktır.

a. Jandarma ve Polis Baskısı, Tahrikler ve Ölüm Tehditleri

Türkiye'yle Yunanistan'ın arası ne zaman bozulursa, Batı Trakya azınlığı zor günler yaşamış, azınlık birtakım tahrikler ve kişisel zorbalık olaylarından cami yakmaya dek uzanan saldırılarla karşılaşmışlardır.

Ariana köyünde minarenin alemi yerden ateş açılarak kırılmış, Amfia köyü camiinin kilimleri cami önünde yakılmıştır. "Kutsal yapıtlarımıza saygı istiyoruz" başlıklı makale ise yer ve tarih göstererek mezarlıklara yapılan saldırılarla ilgili bir takım savlar ileri sürmektedir. Buna göre, İskece Müslüman-Türk mezarlığı ile bu kente bağlı Vafeika köyü Müslüman-Türk mezarlığında mezar taşları kırılmış, gene İskeçe'ye bağlı Orta Kol'da Karataş köyü Müslüman-Türk mezarlığı greyderle yıkıldıktan sonra, terk edildiği gerekçesiyle Hıristiyan bir köylü tarafından sürülmüş, gene İskeçe'deki Emir Baba tekkesi ve tekkenin şadırvanlı havuzu yıkılmış, Ekim 1975'te de İskeçe Panırlar mahalle mezarlığındaki taşlar tahrip edilmiştir. Saldırıya uğrayanlar arasında önce kilidi kırılıp bir hafta sonra da (1-2 Ağustos 1976 gecesi) yakılan Makri köyü camii, Dedeğaç'ın (Aleksandrupolis) 16-17 Ağustos 1976 gecesi yakılan tek Türk ilkokulu, Arsakion'da damı yakılan bir ev, aynı köyde camıları kırılan dükkan,

⁵⁹ L. Doğan Tılıç, Utanıyorum Ama Gazeteciyim, İletişim Yay. İstanbul 1998, s.281.

mescit ve ilkokul ile Kalomokastro köyünde çalı çırpı yığılarak yakılmaya teşebbüs edilen ve köylü tarafından söndürülen bir ev bulunmaktadır. Türkçe azınlık gazeteleri, bu olayların suçlularının ceza görmediğini yazmışlardır.

Suçluların yakalanmaması bir yana, baskılara polis ve jandarmanın da katıldığı öne sürülmektedir. Yerel Türkçe basınının yazdığına göre komşu pazara sebze, meyve götüren Türklerin satış yapması yasaklanmış, İskeçe'de Büyük Mursallı (Morsini) adlı Türk köyünün suyu polisler tarafından kesilerek bir Rum köyüne verilmiştir. Sosti yönünde Kasım 1976 tarihinde Abdi Salih ve Mehmet Murat adlı köylüler gece eve dönerken yanlarında duran polis arabası isimlerini sormuştur. Sonra arabadan inen polisler Abdi'yi bir dere yatağında bayıltıncaya kadar dövmüşler ve terk etmişlerdir.

Daha yakın yıllara bakıldığında gene tahrik ve bombalama olaylarına rastlanmaktadır. Mayıs 1988'de Gümülcine'de Tabakhane ve Yüksek Mescit camilerine bomba atılmış. Gene aynı kentte Ekim 1988'de bu sefer Yusuf Hoca ve Şehreküstü camileriyle Kırmahalle Türk ilkokulunun camları kırılmıştır.

Nisan 1990'da ise Gümülcine'de bazı azınlık gençleri caddelerde sıkıştırılarak içlerinden 5 tanesi yaralanmış, bir de Türk kahvesine ateş açılmıştır.

b. Kitle Olayları

29 Ocak 1988 Yürüyüşü: Birliklerin Kapatılması ve Davos'un Etkisi

Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği ve Gümülcine Türk Gençler Birliğinin kesin kapatılması kararı Yargıtayda 4 Kasım 1987'de görüşülerek karara bağlandığı ve 20 Kasımda yayımlandığı halde, azınlık bu durumu ancak 5 Ocak 1988'de o da birliklerin Selanik'teki avukatı Profesör Laclas'ın uyarısı üzerine öğrenebildi. Kapatma ve dolayısıyla Batı Trakya'da "Türk" adının yadsınması kadar, böylesine önemli bir kararı öğrenmenin iki ay almış olması da, büyük olasılıkla, tepkinin yoğun olmasına katkıda bulundu. Arkasından hükümet sözcüsü Rubatis'in Yunanistan'da Türk varlığının bulunmadığını söylemesi de tuz biber ekti.

Birliklerin kapatılmasına tepki olayı, 30 Ocak 1988 günü gerçekleşen Özal ile Papandreu'nun ünlü Davos Buluşması bağlamında ele alınmazsa iyi anlaşılmaz. Özal bu buluşmayı çok istiyordu. Yunan Yargıtayı, birliklerin kapatılma kararını böyle bir ortamda aldı. Türkiye'nin tepki gösterecek hali yoktu. Tam tersine, Davos'a giden süreçte Batı Trakya'nın adı hiç geçmedi. Azınlık, Batı Trakya sorununun her zamanki gibi marjinal bir konu sayıldığını görmüştü. Bu da büyük tepki yarattı. Nitekim, Türkiye basınında da "Batı Trakya Türkleri Davos'tan Umutsuz-Türlere Ağır Baskı Var" diye haberler çıkıyordu.

Azınlık Yüksek Kurulu, bu ortam içinde 25 Ocakta toplanarak mücadele kararı aldı. "Olayı protesto etmek için bir yürüyüşün yapılması", "Azınlık okullarının bir gün için kapatılması" ve "Yetkili tüm devlet mercilerine bu kararın telgrafla bildirilmesi" kararı alınarak bir eylem tespit komisyonu kuruldu.

Komisyon yürüyüşün 29 Ocak günü, Cuma namazından sonra Gümölcine Eski Camiinden Vilayet Konağına kadar yapılması kararı aldı.

Polis, aynı gün, yer ve saatte Hıristiyanların da bir karşı gösteri talebinde bulunduğunu ve bunun reddedilmiş olduğunu gerekçe göstererek yürüyüşü yasakladı. Gümölcine radyosu Yunanca ve Türkçe anonslar yaparak Türklerin herhangi bir şekilde bir araya gelmesinin yasaklandığını duyurdu.

Bu duruma rağmen, her taraftan Gümölcine'ye kadınlı erkekli binlerce azınlık mensubu gelmeye başlayınca (kente girebilen ve kent varoşlarındaki barikatlarda durdurulduğu için göremeyen azınlık mensuplarının toplam sayısının 20.000 olduğu hesaplanmıştır) gerek İskeçe çıkışı, gerekse Gümölcine girişleri Polis noktalarıyla kesildi .Kavala'dan çok sayıda Polis gücü sevk edildi. Eski Cami ve Yeni Cami ibadete kapatıldı, kapıları kilitlendi. Buralarda Cuma namazının yasaklanması üzerine, azınlık "özgürlüğün olmadığı yerde ibadet etmenin de caiz olmadığı" gerekçesiyle öteki cami ve mescitlerde de Cuma namazı kılmadı.

Gümölcine Türk Gençler Birliği merkezinin bulunduğu caddede üçte biri kadın, yaklaşık 4000 kişi toplandı. Milletvekili Faikoğlu'nun konuşması üzerine

tekbir getirerek dağılmaya başlayan kalabalık, çevrede çatışma ve tutuklamalar olduğu haberlerinin gelmesi üzerine dağılmayacağını bildirdiyse de, göstericilerin bir kısmı dağılmaya başladı, ama bu da bir yürüyüşe dönüştü. Bunun üzerine polis yürüyüşçüleri dövmeye başladı. Bu arada, Yaka köylerinden gelen 4-5000 kişiyle polis arasında çatışma çıktı. Asıl çatışma ve iki taraftan yaralanmalar ise, Çingene asıllı azınlık mensuplarının oturduğu Kalkanca mahallesinde oldu. Yaklaşık 30 kişi yaralandı.

23-24 Ağustos 1991 İskeçe Saldırısı

Yunan makamları 182 sayılı müftülük kararnamesini işletmiş ve İskeçeye Mehmet Emin Şinikoğlu adlı kişiyi “yoğun güvenlik önlemleri altında” getirerek 22 Ağustos 1991 günü müftü yapmışlardır. İtişme sırasında Müftü Naibi Mehmet Emin Aga düşerek başından yaralanmış, arkasından da açlık grevine başlanmıştır. Ertesi gün azınlıktan 500 kişilik bir grup yeni müftü olayını protesto için sokakta oturma grevine girişmiştir. Sayılarının 150 kadar olduğu bildirilen bir “Yunan fanatik grubu” grevcilere 23 Ağustosa başlayan gece saat 01.00 sularında taş, şişe ve sopalarla saldırıya geçmiştir. Sabaha dek süren saldırı sonucu 15 kadar Türk azınlık mensubu hastanelik olmuş, bu arada İskeçe merkezindeki azınlık dükkanları polisin müdahale etmekten kaçındığı saldırganlar tarafından tahrip edilmiştir.⁶⁰

4.2. Siyasal Sorunlar

Batı Trakya Yunanistan'a bırakıldığı günden beri Yunan yönetimleri Türk toplumunu kendileri için sanki bir tehlike olarak görmüşlerdir. Bu düşünceden hareket ederek uygulanan politikadan; Türk toplumunu göçe zorlamak veya göç olmadığı takdirde asimile edebilmektedir.

Türk toplumunun arzusu doğup büyüdüğü Batı Trakya'da vatandaşlık haklarından eşit olarak istifade ederek ve Yunan devletinin ırkına, diline ,dinine, kuruluşlarına eğitimi ile gelenek ve göreneklerine saygı duymasıdır.⁶¹

⁶⁰ Oran, a.g.e., s.183-194.

⁶¹ Alioğlu, a.g.e., s.44.

9 Haziran 1975 tarihinde Yunan Parlamentosu tarafından kabul edilen Yunan Anayasası insan haklarına saygılı, modern bir anayasadır. Bu anayasanın 4/1 maddesi bütün Yunanlıların yasa önünde eşit olduklarını ilan etmektedir. Madde 4/3'e göre yasalarla belirtilmiş niteliklere sahip olanlar, Yunan vatandaşı sayılır. Yunan uyrukluğunun kaldırılması yalnız isteyerek başka bir devletin uyrukluluğuna girmek ya da ulusal çıkarlara aykırı olarak yabancı bir memlekete hizmet etmek gibi hallerde yasanın özel olarak öngördüğü şartlar ve işlem ile mümkündür. Madde 5/1'e göre herkes başkalarının haklarına ve anayasa hükümlerine göre ya da ahlak kurallarına tecavüz etmemek şartıyla kendi kişiliğini geliştirme memleketin sosyal, ekonomik ve siyasal hayatına katılmak hakkına sahiptir. Madde 5/2'ye göre Yunan egemenliği altında bulunan herkesin hayatı, namusu ile özgürlüğü, milliyet, ırk, din, dil, inanç ve siyasi kanaat ayrıcalığı gözetilmeden devletin himayesindedir. Uluslararası hukukun öngördüğü durumlarda istisnalar olabilir. Özgürlük için yaptığı faaliyetlerden dolayı aranan yabancıların iadesi yasaktır.⁶² Ancak azınlığa karşı uygulamada ciddi ihlaller yapılmıştır.

4.2.1. Batı Trakya Türkleri'nin Siyasal Sisteme Katılımı ve Baskılar

Batı Trakya Müslüman-Türk azınlığı eskiden beri ülkenin belli başlı partilerinden en az birer milletvekili çıkarmış, partilerde azınlığın oylarını alabilmek için Türk adayları listelerden eksik etmemişlerdir.

Bununla birlikte, bu partiler azınlığın sorunlarına kayıtsız kalmışlar, bu milletvekilleri bu sorunları dile getirmeye kalktıklarında parti disiplini kavramıyla karşılaşmışlardır.

Türk kimliğinin vurgulanmaya başlandığı 1980'lerde azınlık arasında "bağımsız milletvekili" kavramı gelişmeye başlamıştır. Bu fikir ilk kez 1985 seçimlerinde denenerek başarısız olmuştur.⁶³

⁶² Koca, a.g.e., s.11-12.

⁶³ Oran, a.g.e., s.204.

Yunanistan nüfusunun %2'sini oluşturan 120.000-130.000 nüfuslu Batı Trakya Türkleri'nin Yunan Parlamentosunda ilk bağımsız temsilcileri, Haziran 1989 ve Nisan 1990 seçimlerinde bağımsız listelerle kazanan Dr. Sadık Ahmet ve Ahmet Faikoğlu tarafından gerçekleştirilmiştir. 1990'da, milletvekili çıkarmak için 240.000 oyun kazanılmasını gerektiren % 3'lük genel seçim barajının uygulanması, Türk'lerin parti veya bağımsız milletvekili yolu ile siyasal temsil olanaklarını ortadan kaldırmıştır. Böylece 22 Eylül 1996 seçimlerinde Türkler, Yunan Parlamentosuna, ancak PASOK, Yeni Demokrasi ve Sinaspismos listelerinden aday olarak Türk milletvekilleri aracılığı ile girebilmişlerdir. Türk kimliğinin varlığı resmen kabul edilmediğinden dolayı temsile esas konu edilen, dinsel kimliği ile öne çıkarılan Müslüman topluluğudur...⁶⁴

Ülke çapında % 3'lük baraj sistemine göre bir bağımsız milletvekilinin seçilebilmesi için Yunanistan'daki tüm oyların en az %3'ünü alması gerekecek. Bağımsız milletvekilleri için ülke barajı getirilmesi, dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir.

Türk azınlığın Yunan Parlamentosuna gönderdiği bağımsız milletvekillerinin soru önermeleri, parlamentonun gündemine alınmamaktadır. Dr. Sadık Ahmet ve Ahmet Faikoğlu, Yunan Parlamentosu'nun kapalı oturumlarına alınmamaktadır. Her ikisi de Yunan Parlamentosu'nda ve basında "Türk Casusu" olarak nitelendirilmektedirler. Son olarak Dr. Sadık Ahmet'ten sonra Ahmet Faikoğlu'nun da dokunulmazlığının kaldırılması istendi.

Batı Trakya Türk azınlığının sadece Müslüman azınlık olduğunu savunan Yunanistan, Müslümanları "yılan" olarak nitelendiriyor. Yunan Politikacıları, her fırsatta Türklerin "yılanlar", "çingeneler", "moğollar" olduğunu söylemekten çekinmiyorlar. 1991 Ramazanında Türkiye'den gönderilen din adamları ise sınırdan geri çevrildiler.⁶⁵

⁶⁴ Faruk Sönmezoğlu, Uluslararası Politikada ,Yeni Alanlar Bakışlar, Der Yayınları, İstanbul 1998, s.207.

⁶⁵ İnaf, Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Türkleri Sorunu, Promat Basım, İstanbul 1992, s.56.

4.2.1.1. Demografik Baskı

Batı Trakya bölgesindeki demografik yapıyı Yunan unsurlar lehine değiştirmek isteyen Yunanistan, bölgedeki Türk azınlığı baskı politikası ile göçe zorlarken, diğer bölgelerden buraya göçü teşvik etmektedir. Özellikle eski SSCB'de yaşayan Yunan kökenliler çeşitli vaatlerle getirilerek, bu bölgeye yerleştirilmektedir. Batı Trakya azınlığına ait bir kısım arazilerin kamulaştırılarak bu göçmenlere dağıtımı yoluna da gidilmiştir. Batı Trakya'da Rodop iline "ROMANIA" İskeçe'de "EKETENEPO" adlı göçmen yerleşim birimleri kurulmuştur.

Batı Trakya bölgesine uygulanan bu politika sonucu, Yönetiminin sağladığı ekonomik ve sosyal avantajlarla konumunu güçlendiren göçmenlerin, azınlığa yönelik saldırı eylemlerinde de kullanılmaya başlanmasıyla bölgede yeni bir gerginlik kaynağı oluşmaktadır. Bunun son örneği, 2002 Ağustos'unda Doğu Rumeli'nin Türkler tarafından fethinin kutlanması amacıyla geleneksel olarak düzenlenen Seçek Şenlikleri esnasında Şapçı Belediye Başkanı'nın daveti ile Şenliklere konuk olarak katılan T.C. Kültür Bakanlığı halk oyunları grubuna bu göçmenlerin saldırması ve tacizi sonucu yaşanmıştır.

Bölgedeki demografik yapıyı değiştirmeye yönelik bir uygulama da, Yunanistan Başpiskoposu HRISTOPULOS'un Batı Trakya'da 01 Ocak 1999 tarihinden itibaren 3 çocuğa sahip "Elen-Ortodoks" ailelere yerel metropolitikliklerce ayda 40.000 Drahmi maddi yardım yapma kararı alması gösterilebilir. Tamamen ırkçı bir karakterde olan bu uygulama sadece Elen-Ortodoksları kapsamakta ve Batı Trakya'daki nüfus artış oranını Hıristiyanlar lehine değiştirme amacını taşımaktadır.⁶⁶ Nihayet 2005 yılına gelindiğinde, yani altı yıl sonra Batı Trakya Türkleri de bu maddi yardımdan faydalanmaya başlamıştır.

⁶⁶ http://www.bttdd.com/as_demografik_baski.html.

4.2.2. Vatandaşlık Yasasının İptal Edilen 19. Maddesi

Yunan Vatandaşlık Yasasının “Yunan asıllı olan- Yunan asıllı olmayan Yunanistan vatandaşları” şeklinde ırk ayırımına dayanan 19. maddesine göre her yıl yüzlerce Batı Trakya Türkü Yunan vatandaşlığından atılmaktadır.

19. maddeye göre, “Geri dönmek niyetiyle Yunanistan topraklarını terk eden Yunan kökenli olmayan bir kimse, Yunanistan vatandaşlığından atılabilir. Bu konuda Vatandaşlık Komisyonu’nun uygun görüşü üzerine İçişleri Bakanı karar verir”

Bu madde, Yunan Anayasası’nın bütün Yunan vatandaşlarının etnik köken, din ve dil ayrımı yapılmaksızın yasalar önünde eşit olduğunu ve seyahat özgürlüğüne sahip olduklarını bildiren 4, 5 ve 14. maddelerine aykırıdır. “Yunan kökenli” Yunanistan yurttaşları, yıllarca dışarıda kalsalar bile vatandaşlıklarını kaybetmemektedirler.

Gerçekte Batı Trakya Türklerinin vatandaşlıktan atılmaları ,19. maddeye bile uygun olarak yapılamamaktadır. Türk azınlığı mensupları, Yunanistan sınırını terk edip başka bir ülkeye gittiklerinde, sınırdaki Yunan polisi bir teleksle ayrılan Türkün adını Atina’daki Emniyet Müdürlüğü’nün ilgili bölümüne gönderir. İçişleri Bakanlığı da hiçbir araştırma yapmadan belli aralıklarla bu listelerden bazı kişileri seçerek vatandaşlıktan atıldıklarını ilan eder. Bu nedenle vatandaşlıktan atılanların arasında bebeklerin, Yunan ordusunda askerlik yapmakta olan Türk gençlerinin ve öğrencilerin bulunması şaşırtıcı değildir.

ABD Dışişleri Bakanlığının 1991 İnsan Hakları Raporu’na göre 1988’de en az 122, 1990’ın Haziran ayı itibariyle da 66 Batı Trakya Türkü vatandaşlıktan çıkarılmıştır. Son olarak Şubat 1991’de 544 Batı Trakya Türkü vatandaşlıktan atıldı. Bunların arasında 3 yaşındaki bebekler, 100 yaşını geçmiş kişiler ve atıldığı sırada Yunan ordusunda askerliğini yapmakta olan Türkler

bulunmaktadır. Bebekler de mi anne ve babaları Batı Trakya'da kalırken "geri dönmek niyetiyle" Yunanistan'ı terk etmişlerdir?⁶⁷

19. Maddenin iptalinden sonra, durumu düzelterek pek bir şey yapılmadığını göstermektedir. Az sayıda istisna dışında, vatandaşlıktan atılanlar Yunanistan vatandaşlığını geri kazanmış değildir. Halihazırda, yurt dışında yaşayan binlerce vatansız insan bulunmaktadır. Ülkeyi hiçbir zaman terk etmeyen Yunan vatandaşlarının 19. madde kapsamında (geri dönme niyeti olmaksızın ülkeden ayrılmış olmak) vatandaşlıktan atılmaları anlaşılır gibi değildir. Yunan Hükümeti vaatlerine rağmen, söz konusu vatansız insanlardan belli bir bölümüne vatandaşlık verilmiş ve bu da sanki söz konusu kişiler sıradan üçüncü ülke vatandaşlarıymış gibi bir naturalizasyon (vatandaşlığa alma) süreci yoluyla yapılmıştır. Müslüman Türk azınlığının üyelerinin Yunan vatandaşlığından çıkarılması ve sonuçtaki vatansızlık da uluslararası anlaşmaların, özellikle de AB Müptesebatının ihlalidir. Buna ilave olarak, Yunanistan'ın Avrupa Birliğine giriş tarihi (1981) itibariyle, Yunanistan vatandaşları ortak AB sınırları dahilinde "Avrupa Vatandaşlığı" haklarını ,yani serbest dolaşım, istihdam, mülkiyet haklarını vb. hakları kazanmışlardır, ancak bu haklarda ihlal edilmiştir. Yunanistan'ın bir yasal düzenlemeyle ve mağdurların, vatandaşlıklarını tekrar kazanmak için başvurmalarını sağlayacak pratik bir yöntem uygulamaya koyarak, Vatandaşlık Kanununun 19. Maddesi uyarınca yürürlüğe konan tüm vatandaşlıktan çıkarma kararlarını iptal etmek suretiyle genel çözüm sunarak, bu tarihi hatayı düzeltmesi gerekmektedir. Ayrıca Yunanistan'ın, Yunan vatandaşlığına tekrar geçmeyi istesin veya istemesinler, 19. madde mağdurlarına ve bunların ailelerine vatanlarını ve akrabalarını kolayca ve engellemeksizin ziyaret etme imkanı tanınması beklenmektedir.⁶⁸

⁶⁷ İnaf, a.ge., s.20.

⁶⁸ Caferoğlu, a.g.e., 61-64.

25 Eylül 2004 tarihinde İskeçeli bir bayan soydaşımız, Türkiye'ye gitmek üzere Kipi sınır kapısına varır. Pasaportunu polise uzatır. Polisin pasaportu otomatik kontrol makinesine sokmasıyla kadını içeriye çağırması beraber olur. Binanın içine geçen bayana kimliğinin (taftotita) yanında olup olmadığını sorarlar. Yanımda diyen bayan kimliğini çıkarıp polisler verir. Polisler amirleriyle kısa bir görüşme yaptıktan sonra, bayana pasaportuyla kimliğine el konulduğunu bildirirler. Bunun nedenini vatandaşlıktan iskat edilmişsiniz, durumunuzu İskeçe'ye gidip orada halletmeye çalışın, derler. Çaresiz İskeçe'ye dönen soydaşımız, bir avukata başvurarak neler olup bittiğini öğrenmeye çalışır. Belediye'den alınan belgede 1979 senesinde vatandaşlıktan iskat edildiği kaydı vardır. Halbuki 2003 senesinde aynı belediyeden alınan aynı belgede, belediye kütüklerinde vatandaş olarak kayıtlı bulunuyordu.

Nasıl olur da 1979 senesinde vatandaşlıktan iskat edilmiş ise, bu iskat kararı 2004 senesine kadar belediye kütüklerine kaydedilmemiştir?

Nasıl olur da 1979 senesinde vatandaşlıktan iskat edilmiş ise, bu iskat kararına rağmen 2004 senesinin Eylül tarihine kadar devamlı pasaport almıştır?

Nasıl olur da 1979 senesinde vatandaşlıktan iskat edilmiş ise, bu iskat kararına rağmen 2004 senesinin Eylül tarihine kadar kimliği (Taftotitası) elinde bulunmaktadır?

Ne biçim bir devlet anlayışıdır ki, vatandaşını 1979 senesinde iskat eden bu zihniyet, bu iskat kararını 25 sene sonra belediye kütüklerine kaydeddiriyor?

Bu olayın iki izahı vardır: Birinci izah, Bayan soydaşımız gerçekten 1979 senesinde Vatandaşlık Yasasının 19. maddesi gereğince vatandaşlıktan iskat edilmiş, bürokratik bir hatadan dolayı da bugüne kadar, karar Mustafaçova Belediyesine tebliğ edilmemiştir. Hatta şimdi anlaşılmıştır ve iskat kararı şimdi belediye kütüklerine kaydettirip bayanın pasaport ile kimliğine el konularak haymatlos durumuna düşürülmüş, bu durumda bu karar geçersizdir. Çünkü danıştayın 602/2003 sayı ve tarihli kararına göre, bu kadar uzun bir süre sonra tebliğe edilen idari bir karar geçersizdir.

İkinci izah, 19. madde iptal edilmiş olmasına rağmen bugün bile 2004 senesinde Yunanistan vatandaşlarını iskat etmeye devam ediyor. Şimdi iskat ettiği kişileri eskiden iskat etmiş gibi gösteriyor!!!⁶⁹

Her Batı Trakya Türkü hala Yunanistan vatandaşı olup olmadığını kontrol etmelidir.

4.2.3. Türk Kimliğinin İnkarı

Yunan hükümeti, sınırları içinde bir Türk azınlığın bulunduğunu reddetmektedir. Yunanlı yetkililer ve hükümet sözcüsü, Batı Trakya'da Türk bulunmadığını iddia ediyor. Türklere karşı düşmanca davranan ve Atina'nın Batı Trakya'daki asimilasyon operasyonunu yürüten İskeçe (Ksanti) Valisi Constantin Thanapulos, Batı Trakya Türkleri'ne yapılan baskıları yerinde görüp incelemeye gelen uluslararası kuruluşların temsilcilerine, "Batı Trakya'da Türk azınlığı yoktur. Lozan Antlaşması sadece Yunanistan'daki Müslümanlardan bahsediyor" demektedir. Başbakan Constantin Mitsotakis ise 18 Haziran 1990 tarihinde Washington'da kendisine bu konuda soru soran gazeteciye verdiği cevapta, "Yunanistan Türkleri yoktur, Batı Trakya'da Müslüman Yunanlılar vardır. Lozan Antlaşması ile öngörülen budur" demiştir.⁷⁰

Lozan Antlaşmasının neden "Türk" yerine "Müslüman" deyimini kullandığını anlamak zor değildir. Bir kez, Batı Trakya azınlığı Yunan uyrukluğunda, Türkiye'deki Yunan azınlığı da Türk uyrukluğunda bulunmaktadır ve bunların ayırt edilmesi için din ögesinin kullanılması hem zorunludur, hem de tarihsel geleneğe uygundur. İkincisi, Osmanlı İmparatorluğunda "ulus" değil, "ümme" gerçeği ve bilinci kesin olarak egemendir. Bu durum Müslümanlar için özellikle geçerlidir. Yunanlılar için ise, "Yunan ulusu" ile "Rum Ortodoksluk" tam bir özdeşlik gösteren iki terimdir. Dolayısıyla, Batı Trakya azınlığı için "Müslüman" deyiminin kullanılmış olması çok doğal gözükmektedir. Kaldı ki, Lozan Barış Antlaşmasının "Müslüman" ve "Rum Ortodoks" terimini

⁶⁹ http://www.batitrakya-atilim.com/html/gazetelerden_secmeler.html.

⁷⁰ İnaf, a.g.e., s.38.

kullanmasına karşılık, iki ülkedeki karşılıklı azınlıkların zorunlu değişime tabi tutulmasını öngören ve 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanmış olan sözleşme “Türk” ve “Rum” deyimini kullanmaktadır. “Türk-Rum Ahalinin Mübadelesi Ahitnamesi”. Bu sözleşme değişimi yapılacak azınlıkların birinin Türk, ötekinin de Rum (Elen) ulusuna mensup olduğunun resmen tescili niteliğindedir. Üstelik, Türk-Yunan karma komisyonu tarafından Batı Trakya’da azınlık üyelerinin ellerine verilen ve onların gayri mübadil (etabli) olduğunu kanıtlamaya yarayan Etabli Belgeleri “Müslümanlar” dan ve “Müslüman olmayanlardan değil, “Türk” ve “Rum”lardan söz etmektedir. kaldı ki, Yunan hükümetleri çeşitli tarihlerde “Müslaman” yerine “Türk” terimini yasalarda kullanmışlar, örneğin 3065/1954 sayılı yasada “Türk Okulları” demişlerdir.

Yunanlı yetkililer Batı Trakya Müslüman-Türk azınlığının içinde 35.000 kadar başka etnik kökenli kişilerin bulunduğunu iddia etmektedir. Görüldüğü kadarıyla Yunan yetkililerin amacı, 110.000 dolayındaki azınlığı bir kalemde 35.000 eksiltmek ve giderek, günün birinde uluslararası forumlarda Batı Trakya’da Türklük ve Türkiye ile ilgili herhangi bir toplumun bulunmadığını söyleyebilmektir.

Türkiye’nin Batı Trakya azınlığının hakları konusundaki girişim hakkını resmen kabul etmiş bir Yunanistan’ın, bu azınlığın içinden bir bölümünün Türk etnik kökenli olmadığını ileri sürmekten uluslararası forumlarda elde edebileceği fazla bir şey olmasa gerektir. Bu durumda amaç, azınlığın kendi içindeki bütünlüğü bozmak olarak düşünülebilir.

Büyük çoğunluğu Türk etnik kökenden gelen Batı Trakya azınlığının 30.000 kadarı Türkleşmiş Pomak kökenden, 5.000 kadarı da gene Türkleşmiş Çingene etnik kökenden gelmektedir. Pomaklar, Batı Trakya konusundaki yapıtlarıyla tanınan Hollandalı bilim adamı Fred de Jong’un tanımıyla “kökeni kesin olarak belli olmayan ve genellikle bir Bulgar diyalekti konuşarak Türkçe’yi ikinci dil olarak kullanan Türkleşmiş bir Müslüman halk”tır. Pomaklar koyu Müslüman olup genellikle Batı Trakya’nın “Balkan Kolu” denilen kuzey dağlık

bölgesinde yaşamakta, içlerinde Ova bölgesine inmiş ve yerleşmiş olanlarda bulunmaktadır.⁷¹

31 Ağustos 1995 tarihinde yapılan Uluslararası Batı Trakya panelinde Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı Taner Mustafaoğlu'nun yaptığı konuşmadan bir alıntı: "Yunan devletinin 1980 sonrası başlattığı 'Batı Trakya'da Türk yoktur' kampanyası çağımızın en temel insan haklarından biri olan "kendi etnik kimliğini vurgulama" hakkından bizleri alıkoyamaz. Öyle ki Batı Trakya'da 31 Ağustos 1913'te kurulan Batı Trakya Türk Cumhuriyeti tarihe "ilk Türk Cumhuriyeti" olarak geçmiştir.

Ana dilinin Türkçe olması, gelenek ve görenekler, din ile milli duygu ve düşünceler ve tarihi hakikatler azınlığın Türk olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu güneş kadar açık ve net bir hakikat iken Yunan devlet yetkilileri ile yönetimin her kademesinde toplumun ırkı inkar edilerek yalnız Müslüman olduğu ileri sürülmektedir. Daha da ileri gidilerek toplumun ırkının Yunan olduğu dahi söyleme cüreti gösterilmektedir. Bu iddiaların savunulabilmesi için 1927 yılında kurulan "İskeçe Türk Yurdu" (İskeçe Türk Birliği), 1928 yılında kurulan "Gümölcine Türk Gençler Birliği", 1936 yılında kurulan "Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği" kapatılmış, Batı Trakya'da Türk yok "Türk" sadece Türk vatandaşlığını ifade eder fikrinden hareket edilerek Bidayet, İstinaf ve daha sonra da Temyiz Mahkemesi kararları ile bu birliklerin kapatılması onaylanmıştır.

Yunan devletinin bu uygulaması, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmenin 14. maddesine aykırıdır.

14. maddede "Bu sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma cinsiyet, ırk, dil, renk, din, siyasal veya diğer kanaatlar, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğuş veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeksizin sağlanır" ifadesi yer almaktadır.

⁷¹ Oran, a.g.e., s.134-136.

Yunanistan'ında taraf olduğu 19-21 Kasım 1990 tarihinde Paris'te imzalanan Paris Şartında aynen şöyle denilmektedir. "Diğer yönden evrensel insan haklarının bir parçası olarak, kişinin milli bir azınlığa bağlı olmasına son derece saygı duyulmasını kabul ediyoruz".⁷²

Bir grup Yunanlı öğrenci 1993 yılında, Atina'nın Omonia meydanında dağıttıkları bir bildiriye Batı Trakya'daki azınlığa "Müslüman" değil de "Türk" dedikleri için bazılarının hapis cezasına çarptırıldıklarını görüyoruz.⁷³ Türk kelimesine ve Türklere bu derece karşı çıkan ve Batı Trakya'da Türk olmadığını iddia eden Yunanistan, Ek 1'de görüleceği gibi 1961 yılında Yunan makamlarının verdiği ilkökul diplomasının bir tarafından Yunanca bir tarafında Türkçe bilgilerin yer almasıyla beraber Türk ilkokulu ibaresi de vardır. O dönem var olan Türkler şu anda yok mudur? Yunanistan Batı Trakya'da Türk varlığını kabul etmek zorundadır.

4.2.3.1. Müslüman Azınlık Kendisini Türk Olarak Adlandıramıyor

Yunanistan'da Yargıtay Genel Kurul Savcısı, iddianamede ülkenin kuzeydoğusundaki Batı Trakya Türklerinin kendilerini "Türk" olarak adlandıramayacaklarını belirtti.

1984 yılında ,dönemin valisinin talebi üzerine kapatılan İskeçe Türk Birliği ile ilgili kararı Yargıtay Genel Kurulu'nun Kasım ayı sonunda karara bağlanması bekleniyor.

Savcı Dimitris Linos'a göre, bu derneğin amacı, Yunan kamu düzenine ve Lozan Antlaşması'na aykırı. Çünkü Dernek, Yunanistan'da bir Türk azınlığı yaratmaya çalışıyor. Halbuki Lozan Antlaşması'na göre, Yunanistan'da sadece "Müslüman" bir azınlık tanınabilir.

Yaklaşık 100 bin kişilik azınlığın statüsünün belirlendiği Lozan Antlaşması'na dayanarak, Yunanistan Batı Trakya Türklerini "Müslümanlar" olarak tanıyor.

⁷² Alioğlu, a.g.e., s.45.

⁷³ Tılıç, a.g.e., s.285.

1927 yılında kurulan 2.400 üyeli İskeçe Türk Birliği Başkanı Çetin Mandacı'ya göre, dernek, kapatıldığı tarihe kadar izinsiz hiçbir şey yapmadı, sorun yaşamadı ve rahatsızlık yaşatmadı.

Linós'a göre, derneğin adında "Türk" sıfatının kullanılması yanlış, çünkü bu, Yunanistan'da Türk azınlığın olduğu imajını yaratıyor.

Helsinki İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Yunanistan bürosu, Linós'un açıklamalarını, "azınlığın kendi kararını verme hakkını" ihlal ettiği gerekçesiyle kınadı.

Örgüte göre, Savcı, Avrupa Konseyi'nin 2004 Haziran ayında Türk ve Makedon azınlığın ifade özgürlüğüne saygı duyması yönünde Yunanistan'a verdiği tavsiyeye karşı çıkıyor.⁷⁴

İskeçe Türk Birliği Yargıtay'ın bütün hakimleri tarafından Lozan Barış Antlaşması'nın "Müslim veya Gayri Müslim" tarifine dayanarak faaliyet göstermesini red etti. Demek ki vatandaşı olduğumuz ülkenin yasaları şu andan itibaren Batı Trakya Türklerine "Türk" ismi ile dernek kuramazsınız diyor.

Yüksek Mahkemenin kararına hem saygılıyız hem de aynen uygulayacağız, ta ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı çıkıncaya kadar. Hep beraber ümit edelim ki, "en azından benim kişisel düşünceme göre" Yargıtay'ın 78 yıl Türk ismi ile faaliyet gösteren İskeçe Türk Birliği'ni buraya kadar Türk Birliği idiniz bundan sonra bu ismi kullanamazsınız dediği gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi demeyecektir.

Elbette bir ülkede iç hukuku ve düzeni yürütmek için yasalar vardır. Zaten bunun böyle olması normaldir. Buna herhangi bir kimsenin itirazı yok. Ama, bir dernek 78 yıl önce bir isimle kurulmuş ve bu süreç içinde hiçbir yasa dışı faaliyet göstermemiş, tüzüğü aynı ülkenin mahkemesi tarafından aynı isim ile üç defa onaylandıktan sonra şimdi bu isimle faaliyet gösteremezsin derse o zaman bunun pek şık olmadığını herhalde söylememiz yerinde olur.

⁷⁴ <http://www.batitrakya-atilim.com/html/gazetelerden-seçmeler.html>.

Bugün Batı Trakya Türkleri şuna çok üzölmektedir. Bu geçen süreç içinde hiçbir yasaya aykırı hareketi görölmemiş, daima bölgesindeki insanlara örnek bir faaliyet göstermiş olan ve vatanın en zor anlarında, en önde göğüs gererek hizmet etmiş olan müessesine şimdi 2005'te bütün dünya ulusları, bir ekonomi, bir yasa, bir yönetim şekline girerken bu onur incitici durumla karşı karşıya bırakılmasına bir türlü inanmak istememektedir.

Bunun için de bütün Batı Trakya Türkleri İskeçe Türk Birliğı Mahkeme kararına itiraz edecek daha üst mahkeme kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine giderek hem hakkını arayacak, hem de Batı Trakya Türkleri'ni bu duruma getiren dar görüşlü yöneticilerini şikayet edecektir. Çünkü başka çaresi kalmamıştır.

Efendim, Türk Birliğı ismiyle çalışın bu dernek ihtimal iki unsur yani Türklerle-Yunanlılar arasında ciddi sürtüşmelere sebep olabilir ve böylece bölgede huzur bozulabilir. Fikrini beyan eden kişilerin mevki ne olursa olsun Yunanistan'ın en sadık insanları olan Batı Trakya Türkleri'ne dünyada yapılmış en büyük hakarettir. Batı Trakya Türkleri "Türk" ismi ile derneklerini devlet mahkemelerinin onayladığı tüzükleriyle seksen yıla yakın bu dernekleri yönetmişlerdir. Bunun böyle olduğunu her halde bu derneğin kapatılmasına karar veren muhterem insanların haberleri vardı.

Bizim en çok gücümüze giden ve bir türlü anlayamadığımız olay, devletin bir çok bölümlerinde "Batı Trakya'da Türk vardır" ifadeleri yer almıştır. Şimdi geçmişte bütün bunlar aynı devletin insanları tarafından böyle kabul edildiğı halde şimdi ne oldu da bu düşünce değışti dersek acaba Tanrı'nın bir kulu çıkıp da cevap verebilir mi? Biz Batı Trakya Türkleri şimdi bunun cevabını beklemekteyiz.

Yok Lozan Barış Antlaşmasında Batı Trakya Türklerine atıfta bulunan cümleye istinaden böyle karar verilmiştir deniliyorsa o zamanda Yunanistan'ın kurucu Eleferyos Venizelos'un sözlerini bu dünyada ki bütün akıllı insanlara hatırlatalım.

“İstanbul Rum Azınlığı ile Batı Trakya Türk Azınlığı vatandaşı oldukları devletlerin manevi ve maddi menfaatlerine sadakatle bağlılıkları ile buna en büyük katkıyı yapacaklardır.

İki ulusal azınlık bu temel görevlerine uygun olarak şüphesiz iki ülke arasındaki dostluk ve işbirliğine katkıda bulunacaklardır.”

Bu yukarıdaki fikri beyan eden büyük Yunanistan’ın kurucusuna “Batı Trakya’da Türk yoktur” diyenler acaba saygısızlık etmiyor mu?

Yani “Lozan”da dünyanın en büyük politikacısı ve diplomatı kabul edilen bu zatı şerif yukarıda beyan ettiği ulusal Rum ve Türk azınlıkları cümlesi şimdi inkar mı ediliyor?

Öyle görülüyor ki, İskece Türk Birliği serüveni gündemi daha çok meşgul edecek.⁷⁵

4.3. Ekonomik Sorunlar

Batı Trakya bölge olarak, özellikle İskeçe ili, tütün üretiminde uzmanlaşmıştı. Dünyanın en kaliteli tütünü bu ilde özellikle de Kireççiler köyünde yetiştiriliyordu. Onbinlerce köylü tarlalarda tütün üretiminde, binlerce işçi tütün mağazalarında tütün işlenmesi işinde çalışıyordu. Bölgede ayrıca geniş çapta tahıl çeşitleri üretimi ve hayvan besiciliği yapılıyordu.

Tarımsal üretim bölge halkının başlıca gelir kaynağını oluşturuyordu. Yunanistan’ın ihracat malları arasında 1960’lara kadar tütün önemli bir yer tutuyordu. Batı Trakya’da üretilen tütün ülkenin ihracatına önemli bir katkı sağlıyordu. Dolayısıyla, Türk asıllı nüfus bölge ekonomisinde ve ülkenin ekonomisine katkıda kayda değer bir rol oynuyordu. Ancak 1923’ten sonra bu rol giderek önemini yitirmeye başladı.

⁷⁵ Gündem Gazetesi, 22 Nisan 2005, Gümölcine, s.11. Haftanın sohbeti bölümünde araştırmacı Rıza Kırıldökme’nin İskeçe Türk Birliği’nin kapatılmasıyla ilgili yorumu.

Batı Trakya'nın günümüzdeki nüfus yapısına baktığımız zaman, nüfusun Yunan asıllı Hıristiyanlardan ve Türk asıllı Müslümanlardan oluştuğunu görürüz. Batı Trakya'daki Türk asıllı nüfusun ana özelliği, tarıma dayalı bir toplum olmasıdır. Bu nedenle, nüfusun ezici çoğunluğu şehir dışındaki yerleşim bölgelerinde oturmaktadır. Tepelik ve dağlık bölgelerdeki nüfusun büyük çoğunluğunu ise, Türk asıllılar oluşturmaktadır.⁷⁶

Yunan Anayasasınının 17. maddesinde, "Mülkiyet hakkı, devletin himayesindedir. Hiç kimse bu haktan mahrum edilemez" denilmesine rağmen bu Türk toplumu için tam olarak uygulanmamaktadır. Batı Trakya sınırları içerisinde taşınmaz mal edinme izne tabidir. Bu uygulama Türklerin taşınmaz mal edinmelerini kontrol etmek için yapılmaktadır.

Bölgede uygulanan istimlaklerle Türklere ait en kıymetli topraklar üniversite sahası, askeri saha, sanayi bölgesi, tapusuz malların devlet arazisi sayılması gibi bahanelerle kamulaştırılmış sonradan bir kısmı Yunan soyundan olan kişilere dağıtılmıştır.

Tarla bütünlemesi (ıslahı) bahanesi ile Türklerin elindeki verimli topraklar alınarak Yunanlılara, Yunanlıların verimsiz toprakları da Türklere verilmiştir.

Türk iş adamlarına, Türk esnafına maksatlı olarak sık sık para cezaları uygulanmıştır.

Dedelerden miras olarak kalan malların eski tapuları yönetimce tanınmaktadır.

Eczacılar eczane açma izni verilmemiştir. Batı Trakya'da yakın zamana kadar bir tek Türk eczanesi yoktu.

Türk toplumu fertleri devlet memuriyetine alınmamaktadır. Vilayette, postanede, telefon-telgraf idaresinde, bankalarda, belediyede, ulaştırma sektöründe, bölgesel asayiş idaresinde, mahkemede, hastanede, hatta köy korucusu dahi memur olarak Türk toplumunda bulunmamaktadır.

⁷⁶ Ömeroğlu, a.g.e., s.39.

Kooperatiflerde, tarım ve tütüncü şirketlerinin yönetimlerinde ve işçi alımlarında Türkler hep geri itilmiştir.⁷⁷

4.3.1. Tarım Sektörü

Türk asıllı nüfusun ezici çoğunluğu köylerde oturmakta ve tarımsal üretime katılmakta olduğundan ekonomik gücü, tarım sektöründe yoğunlaşmıştır. Batı Trakya'da taşınmaz malların dağılımına ilişkin Türk Temsilci Heyetinin sunmuş olduğu aşağıdaki veriler bunun açık bir göstergesidir.

Türkler :	% 84
Bulgarlar:	% 10
Rumlar :	% 5
Çeşitli:	% 1

Tarım bu oranlar içinde başka bir deyimle hemen hemen yalnız Türklerce yapılmaktadır.

1920 öncesi ve sonrası, Batı Trakya'da toplam tarımsal arazi yaklaşık 2.260.190 dönüm olup bunun 1.250.514 dönümü işlenir arazi idi.

O tarihlerde, şehirlerde oturan Türk asıllı nüfusun önemli bir kısmının da tütüncülük yapmış olduğu dikkate alınır, tarımsal üretime katılan Türk asıllı nüfusun % 85 civarında olabileceği tahmin edilebilir. Buna göre, toplam tarımsal arazinin % 85'inin ,yani 1.921.161 dönüm arazinin Türk asıllı nüfusa ait olmuş olabileceği ileri sürülebilir.

Bu durum, mültecilerin bir kısmının Batı Trakya'ya yerleştirilmesiyle birlikte, büyük ölçüde Yunan asıllı nüfus lehine değişti. Ülkeye yığılan yaklaşık bir buçuk milyon mültecinin yerleştirilme sorunu, toprak reformu kanununu tekrar gündeme getirdi. 3437/1923 sayılı "Topraksız Köylüyü Topraklandırma Kanunu" çerçevesinde, zorunlu ve gönüllü olarak Türk asıllı nüfusun elinden

⁷⁷ Alioğlu, a.g.e., s.47.

alınan araziler mültecilere dağıtıldı ve bu arazilerin bir kısmı üzerinde mülteciler için yeni yerleşim birimleri kuruldu.

İkinci Dünya Savaşı, Yunan İç Savaşı, Menderes Hükümetinin “serbest göçmen” politikası, devam eden kamulaştırmalar, ekonomik nedenler yüzünden Türk asıllı ailelerin elindeki toprağın bir kısmını satması vs., Türk asıllı nüfusun mülkiyetinde bulunan arazinin giderek daha da küçülmesine neden oldu.

Türk asıllı nüfusun sahip olduğu toprağın miktarı 1920’lerde % 85 iken 1990’larda elinde ancak % 17 civarında toprak kalmıştır. Üstelik, bu da giderek azalmaktadır.⁷⁸

4.3.1.1. Batı Trakya Türklerinin Başlıca Geçim Kaynağı

Batı Trakya’da geçmişte, Türk çiftçisi tarafından kalitesi dünyaca meşhur olan basma çeşidi tütün üretilmekteydi. Bir dizi neden yüzünden geçmişteki kalite korunup geliştirilemedi. Batı Trakya’da tütüncülerin % 97’sinin Türk asıllı olduğu ileri sürülebilir.

Bölgede tütün, genellikle, dağ ve yaka kesimindeki köylerde yetiştirilmektedir. Buralar, Türk asıllı rençperlerin en yoğun olarak yaşamakta olduğu yerlerdir. Tütüncülük Azınlık nüfusunun yarısının geçim kaynağıdır.

Türk asıllı tütüncülerin Yunanistan’ın doğu çeşidi tütün üretim toplamındaki payı, yaklaşık % 8 civarındadır.

Avrupa Birliğinde basma çeşidi tütün sadece Yunanistan’da yetiştirilmektedir. Yunanistan’a ayrılan kota 26.100 tondur. Bunun yaklaşık % 40’ını Batı Trakya’nın Türk asıllı üreticileri üretmişlerdir.

Görüldüğü gibi, basma çeşidi tütün üretiminde Türk asıllı tütüncüler sadece bölgede ve ülkede değil, Avrupa Birliği içinde de önemli bir rol oynuyorlar. Batı Trakya’da yetiştirilen basma çeşidi tütünün sigara üretiminde

⁷⁸ Aydın Ömeroğlu, Batı Trakya Türklerinin Bölge Ekonomisindeki Yeri ve Geleceği, İstanbul 1998, s.55-57.

tuz ve biber gibi kullanılması, dünya tütün ve sigara piyasasının da dikkatlerinin bölgeye ve üreticilere yönelmesine neden oluyor.⁷⁹

Günümüzde, Batı Trakya Türklerinin üretimini yaptığı tütünün değeri 4 Avro'dan 1 Avro'ya kadar gerilemiştir. Fiyatlardaki bu düşüş çiftçilerin mazot ve gübre masrafını dahi karşılamamaktadır. Durumun böyle olması çiftçileri tam bir çıkmazın içine itmiştir. Çünkü, ürettikleri üründen para kazanamaz hale gelmişlerdir. Üretiminden vazgeçtikleri zamanda koçan (üretecekleri tütün miktarını belirleyen belgeleri) ellerinden alınacak ve bir daha tütün işleyemeyeceklerdir. Son dönemde ise tütün üreticisinin büyük çoğunluğunun koçanlarını tüccarlar kabul etmemektedir. Yani üretimini yaptığı tütünün satılıp satılmayacağı da belli değildir. Bu da insanlar arasında büyük tedirginlik yaratmaktadır. Küçük bir kısmın koçanlarını kabul eden tüccarlar, kabul etmedikleri koçanların ki bu da çoğunluğu kapsıyor. Nedenlerini açıklamamaktadır. Bu da ister istemez insanı art niyet olduğu düşüncesine itiyor.⁸⁰

4.3.1.2. Pamuk Buğday ve Mısır

İklim ve toprak koşulları, pamuk üretiminin Rodopi ilinde hızla yaygınlaşmasına neden oldu. Pamuk üretimine en uygun geniş ve sulanır araziler tabii Yunan asıllı rençperlerin elinde bulunuyor. İlin ovalık kesimindeki Türk asıllı rençperlerin çoğunluğu pamuk üretiyor. Pamuğu buğday izliyor. Ksanthi ilinin ovalık kesimindeki Türk asıllı rençperlerin çoğunluğu ise, Mısır üretiyor. Mısırı buğday izliyor.

⁷⁹ a.g.e., s.59.

⁸⁰ Haziran 2005 Yunanistan ziyareti sırasında, Gümülcine'ye bağlı Bekirli köyünde görüştüğümüz, İlyaz Ramadan isimindeki çiftçi koçanını bu sene tüccarın kabul etmediğini ve bu durum büyük sıkıntı yaratmaktadır.

4.3.1.3. Türk Asıllı Nüfusun Tarımsal Üretimde Kullandıkları Makine Çeşitleri

Türk asıllı nüfusun yaklaşık % 36'sı coğrafi koşullar gereği traktör kullanımının yaygın olmadığı dağ bölgelerindeki köylerde oturmaktadır. Traktör kullanımı daha çok ova ve dağ eteklerinde kurulu köylerde yaygındır.

Ancak, Türk asıllı köylülerin yaklaşık % 90'ı 0 ile 30 dönüm arasında değişen toprağa sahip olduğundan satın alma güçleri gayet sınırlı olan bu köylüler genellikle ikinci el traktörleri tercih etmektedirler. Güçlü ve yeni traktör satın alabilenlerin sayısı çok azdır.

Türk asıllı köylü nüfusuna ait traktör yüzdesinin illere göre dağılımı hakkında şu tahminler yapılabilir:

Evros:	% 2
Ksahthi:	% 30
Rodopi:	% 45

Altmış bin Avro gibi yüklü bir para gerektiren biçer-döver ve pamuk toplama makinesi satın alabilecek Türk asıllı rençperlerin sayısı çok sınırlıdır. Örneğin, Evros ilinde biçer-döver sahibi Türk asıllı rençperin sayısı bir veya ikiyi geçmezken, pamuk toplama makinesi olan ise hiç yoktur. Ksanthi ilinde biçer-döver sahibi Türk asıllı rençper sayısı 5 civarında kalırken, pamuk toplama makinesine sahip olana rastlanmaz. Rodopi iline gelince, bu makinelere sahip olan Türk asıllı rençper sayısının on civarında olduğu söylenebilir.

Tütün ekme makinesinde durum değişiktir. Basit olan bu makinelerin satın alınması fazla bir parayı gerektirmemektedir. Bu nedenle, tütün ekme makinelerinin % 97'si Türk asıllı tütüncülere aittir.⁸¹

Fiyatı iki bin ile on bin avro arasında değişen, tarla sulama makinesi sahibi olan Türk asıllı rençperlerin sayısı çok fazla değildir. 20 dönüm civarında tarlası

⁸¹ Ömeroğlu, Batı Trakya Türklerinin Bölge, a.g.e., s.60-62.

bir arada olan rençperler bu makineye sahip olmaya çalışıyorlar. Çünkü az sayıda kişi ile daha çok ve daha pratik sulama yapmayı sağlar. Bu durumda insanların işlerini kolaylaştırır ve zaman kazandırır. Bu makineye, pamuk ve mısır üretimi yapan rençperler yoğun rağbet göstermektedir.⁸²

4.3.2. Sanayi Sektörü

Sektörde, Türk asıllı sanayiciye rastlanmaz. Buna karşılık, toplam sayısı yaklaşık bin civarında olduğu tahmin edilen işçiler, çeşitli fabrikalarda çalışmaktadır.

Türk asıllı işçilerin en fazla çalıştığı alan inşaatır. Bölgedeki inşaat işçilerinin yaklaşık % 80'i Türk asıllıdır. Ksanthi İşçi Merkezinde altı bin Türk asıllı inşaat işçisi kayıtlıdır. Bunların büyük bir çoğunluğu, ülke genelindeki inşaatlarda çalışmaktadır.

İşçiliğin ve kadın işçiliğinin en yaygın olduğu il, Ksanthi'dir. Türk asıllı kadınlar, genellikle tekstil ve yiyecek fabrikalarında çalışmaktadır.

Öte yandan, bölge dışında emeğini satarak geçimini sağlayanların toplam sayısı 10 ile 15 bin civarında olduğu sanılan işçi vardır. Bunların yaklaşık yarısı Atina ve Selanik'te diğer yarısı Avrupa ülkelerinde, özellikle Almanya'da bulunmaktadır.⁸³

Avrupa Birliği ile beraber 90'lı yılların sonuna doğru Batı Trakya Türklerine kısmen de olsa bazı hakları (ehliyet, inşaat ruhsatı, işyeri açma vb) verilmiştir. Bu gelişmelerle beraber Batı Trakya'da ekonomide küçükte olsa hareketlenme başlamıştır. Yıllardır bahçe duvarı dahi yapamamanın verdiği geri kalmışlık ve harap durumdaki evlerini izin verilmesiyle beraber inşaat sektöründe de canlanma meydana gelmiştir. Ayrıca Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerinde düzelmesiyle iki devlet arasındaki ticaret hacmi de artmıştır. Eğitimlerini Türkiye'de tamamlayan Batı Trakya'lı gençlerle daha önce bahsettiğimiz denklik (Dikatsa) sorunu yüzünden eğitimini aldıkları mesleklerini

⁸² Haziran 2005 Yunanistan ziyareti sırasındaki araştırma ve izlenimlerimden.

⁸³ Ömeroğlu, a.g.e., s.63.

icra edememektedirler. Bu durumdaki gençlerde ticarete yönelmişlerdir. Türkiye'den her çeşit ticari malları (mobilya, tekstil, gıda vb.) önce Batı Trakya'ya ithalatını gerçekleştirmişler ve oradan da tüm Yunanistan'a satışını gerçekleştirmektedirler. Bu durumda Türkiye ile Yunanistan arasındaki ticarete Batı Trakya Türkleri köprü görevini görüyor dersek pekte yanılmış olmayız.

4.3.3. Hizmet Sektörü

Türk asıllı nüfusun hizmet sektöründeki yerine bakıldığında, şöyle bir tablo ile karşılaşılır:

a. Devlet dairelerinde ve bankalarda çalışan Türk asıllı memurlara rastlanmaz.

b. Sahibi Türk asıllı olan banka, sigorta şirketi, otel yoktur.

c. Rodopi ve Ksanthi illerinde, çeşitli mesleklerde faaliyet gösteren Türk asıllı esnaf ve zanaatkarlar vardır. Bunlardan, ancak % 2'si büyük % 30'u orta, % 68'i küçük sınıfa ile tanımlanabilir.⁸⁴

Batı Trakya Türk azınlığının ekonomik yapısı, nüfusun çoğunluğu çiftçi, geri kalan kesim ise küçük esnaf ve işçi sınıfı şeklinde gözükmektedir.

4.4. Avrupa Birliği ve Azınlıklar

4.4.1. Avrupa İnsan Hakları Rejimi

Avrupa İnsan hakları rejimi uluslararası karar alma süreci ve tüm devletler için geçerli olan uluslararası normları ile yaptırım rejimi aşamasına gelmiştir. Bu rejimin temeli Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi (1950) ve Protokolleri ve Avrupa Sosyal Şartı (1961) ile atılmıştır. Avrupa Konseyi düzeyinde öngörülen karar alma prosedürleri oldukça gelişmiş düzeydedir. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Bakanlar Komitesi önemli kontrol yetkilerine, İnsan Hakları Mahkemesi ise karar alma yetkilerine sahiptir. Donnelly'e göre, Avrupa İnsan Hakları rejiminin gücü katılımcı devletlerin

⁸⁴ Ömeroğlu, Batı Trakya ..a.g.e, s.63-64.

karşılıklı ahlaki bağımlılığı temel alan gönüllü kabullerinde yatmaktadır. Söz konusu devletler rejimin devam ettirilmesi ve prosedürlerin sonuçlarına katlanarak ulusal egemenlikten fedakarlık yapılması konusunda kararlılık göstermektedirler. Rejimin temelinde yatan ilkelere bağlılıkları rejimin sürdürülmesini garanti etmektedir. aynı şekilde, sıkı prosedürlerin varlığı rejimin sürekli olarak ileriye gitmesi, sapmaların önlenmesi ve tartışmalı durumlarda konunun açıklığa kavuşturulmasını sağlayarak rejimin pekiştirilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Rejimi oldukça kuvvetli bir rejim olma özelliğini taşımaktadır. Özetle katılımcı devletlerin Avrupa İnsan Hakları rejiminin temel ilkelerine gönüllü bağlılıkları ortak değerlere dayanmaktadır. Bu durumda rejimin devamı için büyük bir güvence olup zorlayıcı karar alma prosedürlerine başvurulması olasılığını asgariye indirmektir. Buna rağmen, zorlayıcı karar alma prosedürlerinin varlığı rejimin devamı için önemli bir unsurdur. Bu iki unsur karşılıklı bir etkileşim içinde rejimin kuvvetli bir yaptırım rejimi özellikleri göstermesi sonucunu doğurmaktadır.⁸⁵

4.4.2. Etnik Azınlıklar

Genel bir deyişle, azınlıklar farklı etnik kökenleri, dilleri, kültürleri, veya dinleri itibariyle nüfusun geri kalanından ayırt edilen ve sayıca daha az olan gruplardır. Devletler kendi içlerindeki etnik, dini, dilsel veya kültürel farklılık gösteren bireylere azınlık statüsü vermek konusunda özgürdürler. Böyle bir gruba azınlık statüsü verilmesi, o gruba uluslararası anlaşma ve belgelerden doğan hakların tanınması sonucunu da beraberinde getirmektedir. Bu açıdan azınlık hakları siyasi açıdan oldukça hassas bir alandır.

Uluslararası metinlerde ortak bir tanım olmasa da, bazı tanımlara rastlanmaktadır. Hukuk yoluyla Demokrasi için Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Azınlıkların Korunması İçin Avrupa Sözleşmesi önerisinde (4 Mart 1991) azınlık, bir devletin geri kalan nüfusundan sayıca az olan, üyeleri o

⁸⁵ Sönmenoğlu, a.g.e., s.381-382.

devletin vatandaşı olup nüfusun geri kalanından farklı etnik, dini veya dilsel özelliklere sahip olan ve kültürlerini, geleneklerini, dinlerini veya dillerini koruma iradesini taşıyan bir grup olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesinin 1993 tarihli ve 1201 sayılı tavsiye kararına ekli bulunan, "Ulusal Azınlıklara Mensup Kişilerle İlgili İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'ne Ek Protokol Önerisi'nde ulusal azınlıkların: (a) söz konusu devletin topraklarında ikamet eden ve o devletin vatandaşı olan, (b) o devlet ile uzun süreli, sıkı ve kalıcı bağları olan, (c) ayırt edici etnik, kültürel, dini veya dilsel özellikler sergileyen, (d) o devletin veya o devletin bir bölgesinin geri kalan nüfusundan sayıca daha az olmasına rağmen yeterince temsil edici olan, (e) kültürleri, gelenekleri, dinleri veya dilleri dahil olmak üzere ortak kimliklerini oluşturanları bir arada tutma kaygısı ile güdülenen kişilerden oluşan gruplar olduğu ifade edilmektedir.

AGİT çerçevesinde oluşan ve devletlerin ulusal azınlıklara karşı politikalarını yönlendirmesi umulan temel ilkeler şöyledir:

-Ulusal azınlıklara mensup kişiler de dahil olmak üzere, insan hakları ve temel özgürlüklerin gözetilmesi ve uygulanması yeni Avrupa'nın temelidir. (Genevre Raporu, Bölüm 1, paragraf 1).

- Azınlıklar içinde yaşadıkları devlet ve toplumun ayrılmaz bir parçasını oluştururlar ve her devlet ve toplumun zenginleşmesini sağlayan öğelerdir (Genevre Raporu, Bölüm 1, paragraf 6).

- İnsan hakları ve temel özgürlükler ulusal azınlıklara mensup kişilerin haklarının korunması ve desteklenmesinin temelidir. (Genevre Raporu, Bölüm II, paragraf 2). Ulusal azınlıklara mensup kişilerin hakları evrensel insan haklarının bir parçası olarak bütünüyle korunmalıdır. (Paris Şartı İnsani Boyut Bölümü).

- Topraklarında ulusal azınlıklar bulunan katılımcı devletler, bu azınlıklara mensup kişilerin kanun önünde eşitlik haklarına saygı göstermek ve insan hakları ve temel özgürlüklerin kullanılması için fırsat tanımak ve bu şekilde bu

alandanda meşru çıkarlarını korumakla yükümlüdürler (Helsinki Nihai Senedi, İlke 7). Ayrıca bu ilkelerin sağlanması için başvurabilecekleri etnik yasal yollara da olanak tanınacaktır (Cenevre Raporu, Bölüm IV, paragraf 3).

- Evrensel olarak tanınan insan haklarının bir parçası olarak ulusal azınlıklara mensup kişilerin haklarına saygı gösterilmesi, barış, istikrar, adalet ve demokrasi için temel bir öğedir (Kopenhag Belgesi, Madde 20).

- Ulusal azınlıklara özel ve kamu yaşamında ana dilini kullanma hakkı, kendi eğitsel, kültürel ve dini kurum, örgüt veya derneklerini kurma ve sürdürme hakkı, kendi dinlerini açıklama ve ibadet etme ve dini etkinliklerini ana dillerinde yerine getirme hakkı, ana dillerinde bilgi dağıtma, bilgiye erişme ve bilgi alışverişi hakkı, kendi aralarında ve ortak bağları olan diğer devlet vatandaşları ile temas kurma ve sürdürme hakkı, kamu işlerine demokratik yollarla katılma hakkı tanınmaktadır (Kopenhag Belgesi, Madde 32).

- Ulusal azınlıkların etnik, kültürel, dinsel ve dilsel kimlikleri korunacak ve teşvik edilecektir (Kopenhag Belgesi, Madde 33, Paris Şartı).

- Ulusal azınlıklara mensup kişiler kimliklerinin korunması ve teşviki ile ilgili işlerde dahil olmak üzere kamu işlerine etkin katılım hakkına sahiptir (Kopenhag Belgesi, Madde 35). Ayrıca karar alma ve danışma organlarına demokratik şekilde katılımları sağlanmalıdır (Cenevre Raporu, Bölüm 3 paragraf 1).

- Tüm etnik, kültürel, dilsel ve dinsel farklılıklar zorunlu olarak ulusal azınlıkların yaratılmasına yol açmaz (Cenevre Raporu, Bölüm II, son paragraf).

- Bir ulusal azınlığa mensup olmak kişinin bireysel seçimi ile ilgili bir konudur ve bu seçimin uygulanması herhangi bir dezavantaja yol açmaz (Kopenhag Belgesi, Madde 32).

Avrupa Konseyi'nce 1992 yılında imzaya açılan Avrupa Bölgesel veya Azınlık Dilleri Şartında ve 1995 yılında imzaya açılan Ulusal Azınlıkların Korunması için Çerçeve Sözleşmede ulusal azınlıklara kültür, dil, din ve

geleneklerden oluşan kimliklerini koruma ve geliştirme alanında önemli haklar tanınmıştır.⁸⁶

4.4.3. Avrupa Birliğinden Beklenenler

Yunanistan, 1981'den beri Avrupa Birliğinin tam üyesidir. Ancak, 150.000 nüfuslu Batı Trakya Türk Azınlığı, Avrupa Birliği coğrafyasında yaşayan yüz milyonlarca Avrupalıdan diğer birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da geri kalmış durumdadır. Okullarda verilen eğitim kalitesinin düşüklüğü nedeniyle ne ülkemizin dili Yunanca'yı, ne de ana dilimiz Türkçe'yi doğru dürüst okuyabilir, konuşabiliyor, yazabiliyoruz. Eğitim alanındaki bu açığın temel insan haklarına yakışır biçimde kapatılması için 17 yıldır tüm vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirdikleri halde Avrupa'dan hiçbir katkı görememişlerdir. Bu güne kadar hiçbir Avrupa Birliği yetkilisi Batı Trakya'ya gelerek sorunlarını dinlemedi, öğrenmek istemedi. Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki ulusal ve dini azınlıklar için kabul edilen kararların hiçbirisi uygulanmadı. Uygulanmadığı Avrupa forumlarında da dile getirilmedi. (Bkz. Ek 2)

Yetmişmiş öğretmenlere okullarda görev verilmediği gibi, çalışan öğretmenler hiçbir sebep gösterilmeden hükümetler tarafından görevden uzaklaştırıldılar.

Çocuklar yıllardır ana dillerinde ders kitapları olmadan okullara gidip geliyorlar. Okullarda birçok ders saati öğretmene ve kitap yetersizliğinden dolayı boş geçmektedir. Bu durum da Azınlık çocuklarının ya cahil kalmasına yol açmakta veya okumak için Türkiye'ye gitmesine yol açmaktadır. Ayrıca Türkiye'den mezun olanların diplomaları tanınmamaktadır.

Dolayısıyla devletin özel gayretiyle bir cahil topluluk 21. yüzyıla hazırlanmaktadır. Avrupa Birliği Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu bu sorunlara bir an önce eğilip çözümler üretmesi gerekmektedir.⁸⁷

⁸⁶ a.g.e., s.382-385.

⁸⁷ Türk Dil Kurumu, a.g.e., s.387-388.

SONUÇ

Batı Trakya üzerinde taşıdığı sayısız tarihi eseri ve altında sakladığı binlerce şehidi ile gerçek bir vatan olmaya en layık topraklardan biridir. Bu topraklar Lozan Antlaşmasında Yunanistan'a verilmiştir.

Lozan Antlaşmasıyla Yunanistan'a emanet edilen Batı Trakya Müslüman Türk azınlığı, bugüne kadar bulunduğu topraklarda, devletine bağlı Türk kimliğine sahip Yunan vatandaşları olarak insanca yaşamak arzusundan başka bir isteğe sahip olmamışlardır.

Bununla beraber Yunanistan, kendi vatandaşı olan bu insanları hiçbir gerekçeye dayanmaksızın ulusal bütünlüğünü tehdit eden bir "Truva Atı" olarak görmekte ve bu insanlara karşı uluslararası ve ikili anlaşmalarla belirlenen sorumluluğunu yerine getirmediği gibi azınlık üzerinde baskı ve asimilasyon politikasını devlet denetiminde planlı, kararlı ve sürekli bir şekilde uygulamaktadır. Yunanistan bu politikası ile azınlığı bölmeyi, cahil bırakmayı, dini kimliği tanıyıp etnik kimliğini reddederek Türkiye ile arasındaki bağı zayıflatmayı, ekonomik gelişmesini engelleyip sosyal dayanışmasını sarsmak suretiyle göçü özendirmeyi sonuçta Müslüman Türk azınlığı Batı Trakya'da yok etmeyi hedeflemektedir.

Yunanistan Batı Trakya Türklerini kontrol edilebilir bir azınlık olarak tutmak için göçe zorlayıcı politikalar izlemiştir. Bırakın azınlık olmayı dünyanın hangi ülkesinde olursanız olun ehliye alabilmek, evinizi tadilat ettirebilmek en doğal hakkınızdır. Oysa Batı Trakya'da çiftçilere ehliyet alamadıkları için tarla yollarında trafik cezalarına maruz kaldılar. Evinin çatısı akan insanlar kiremit değiştirmek için çatıya çıktıklarında yeni bina yapıyorsun diye cezai müeyyide uygulandı.

Batı Trakya'da eğitim eğitmeme üzerine kurulduğundan, Batı Trakya Türkleri çocuklarının daha iyi eğitim alabilmeleri için Türkiye'ye göç ettiler. Yunanistan'da uyguladığı bu politika sayesinde 60.004 Batı Trakya Türkünü vatandaşlıktan çıkarttı. Yunanistan anayasasının 19. maddesi Helen soyundan gelmeyenlerin üç aydan fazla yurtdışından dönmeme maksatlı gittiği kanaati hasıl olursa vatandaşlıktan çıkartılmayı öngörüyordu .bu kanun maalesef sadece Türk soylulara uygulandı. Yani ırkçı ve eşitlikten çok uzak bir maddeydi. 1998 yılında Avrupa Birliği'nin baskısıyla anayasadan çıkartıldı ancak geriye dönük mağduriyetleri giderilemedi.

Sivil toplum örgütleri Türk ibaresinden dolayı kapatıldı ve kuruluş aşamasında reddedildi. Azınlığın seçtiği Müftüler tanınmadı. Toplum her döneminde Müslüman, Pomak, Çingene üçlü ayrıma tabi tutulup bölünmeye çalışıldı, eğitim eğitmeme üzerine kurulu. Türkiye mezunu yetenekli öğretmenlerin görev yapmasına izin verilmiyor. Bunun yerine Selanik Özel Pedagoji Akademisi mezunu niteliksiz "hava soğudu" yerine "hava üşüdü" diyen öğretmenler görev yapıyor. Buradan da anlaşılacağı gibi önce öğretmenlerin eğitime ihtiyacı var. Ayrıca Batı Trakya Türklerine mecburi eğitim altı yıl Helen soyundan gelenlere dokuz yıldır. Batı Trakya Türkü altı yıl sonunda Yunan okullarına gitmesi gerekiyor ki, kültür asimilasyonu başlasın veya duygusal davranan ilkokul mezunu olarak kalır ya da ekonomik koşulları elverdiği sürece ana vatan Türkiye'ye gelmek zorundadır.

1950'li yıllarda azınlık ilkokullarımızda Türk ibaresi bulunmaktaydı, bir tarafı Yunanca bir tarafı Türkçe yazılı diplomalar veriliyordu. O dönemde Türkler vardı da şimdi ne oldu da yok oldular. O zaman Yunanistan o dönemde bu Türkleri ve çocuklarını ne yaptığının izahatını vermemeli mi? Yakın zamana kadar Türküm diyenler mahkemelerde yargı karşısına çıkarılıyordu. Ancak müftümüz İnsan Hakları Mahkemesinde davayı kazandı, artık Türküm demek herhangi bir suç teşkil etmemektedir. Fakat Türküm diyenler Türk ibaresinin

geçtiği dernek açamıyorlar ilginç değil mi? Acaba böyle bir olay dünyanın başka bir yerinde daha var mı?

Lozan antlaşmasında taraf olan Batı Trakya Türklerinin de garantörü olan Türkiye Avrupa Birliği ile ilişkileri nedeniyle bu gelişmeleri çok sert bir dille eleştirmemiştir. Türkiye'ye göç eden Batı Trakyalılara oturma ve çalışma izni verilmelidir ki Türkiye'de yaşayan Batı Trakyalılar Yunan anayasal hakları kaybetmeyecek, yani kendi istekleri ile Yunan vatandaşlığından çıkmayacaklar. Bu sayede Yunanistan'daki Batı Trakya azınlığının sayısı en azından azalmamış olacak.

Avrupa Birliğinin yetkili organları kınamanın ötesinde etkili yaptırımlar uygulaması gerekmektedir. Avrupa Birliği ile beraber baskılar kısmen azalmıştır. Ancak önemli problemler halen devam etmektedir.

Avrupa Birliği azınlık ve insan haklarına Yunanistan'ın tam olarak uymadığı görülmektedir. Batı Trakya'da Türklerin halen müftülük sorunu, cemaat ve vakıflar sorunu, eğitim sorunu, 19. madde mağdurları sorunu ve dernekler sorunu var. Bu sorunların varlığını yönetim dahil herkes kabul ediyor. Peki niye çözümlenemiyor? Yunanistan Avrupa Birliği kriterlerini ihlal etmiyor mu?.

Yasalara uygun olarak faaliyet gösteren dernekler isminde Türk kelimesi kullanıldığı için kapatılıyor. Bir o kadarı da aynı gerekçe ile tanınmıyor. Bu turum ve davranışlarıyla Yunanistan Batı Trakya Türkleri'nin dernek kurma özgürlüğünü kısıtlamış olmuyor mu?⁸⁸

Toplumsal huzuru ve nihai barışı sağlamak için Yunan devletinin yapması gerekeni bir Alman atasözü gayet açık ortaya koymaktadır. "Memleket yalnız adaletle ebedileşir, adaletsizlikle yıkılır"

⁸⁸ Batı Trakya Türk Birliği, Ankara Ekim 2004, Sayı. 2, s.30-31. (Artık sabrımız kalmadı başlıklı Orhan Hacıbrahim'in yazısından)

EKLER

Diploma No. 5
 Kayıt Defteri No. 1947
 Genel Not. Df. No. 1.0.5

Doğum yılı 1947
 Belediyesi Seyhan Kay. 41
 Bel. Sicil No

YUNAN KIRALLIĞI

Büyük Mâriselme TÜRK İLKOKULU

DIPLOMA

Yukarıda künyesi yazılı öğrenci *Muhsin*
Selâhattin 1960 — 1961 öğretim yılında
 okulumuzun altıncı sınıfını ~~.....~~ ahlâk
 ve ~~.....~~ derece ile bitirmiştir.

B. Mâriselme 24/6/1961
 MÜDÜR

.....

Stamp: 3000

Αδ. αριθμός 5
 Απολυτήριο 1947
 Μητρώο 87
 Γεν. Έναρξ 105

Έτος Γενίσεως 1947
 Δήμος ή Κοινότητα Σαλαμίνας
 Χρόν. Μητρώου 41

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΥΡΚΙΚΟΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ *Μεγ. Πέτρου*

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ

Τὸν μαθητὴν Μ. μουσταφὰ Λεγάριαν
ἐκ Μ. Πέτρου ἐτῶν 14 παρὸς *Γεώργιον*
 διακόβου πάντα τὰ μαθήματα τῆς ΣΤ. τάξεως τοῦ Σχολείου τούτου
 κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1960 — 1961 ἐπολύεται μὲ τὸν βαθμὸν

~~.....~~

Ἡ διεγούρη τ. Π. 22 ὑπῆρξεν ~~.....~~

Ἐν Μ. Πέτρου τῆ 24 Ιουνίου 1961
 Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

.....

Stamp: 3000

EK 2.

Ulusal Azınlıkların Korunması İçin Çerçeve Sözleşme

Avrupa Konseyine üye Devletler ve işbu çerçeve sözleşmesini imzalayan diğer Devletler; Avrupa Konseyi'nin amacının, ortak mirasları olan idealleri ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek üzere üyeleri arasında daha sıkı bir birliğe ulaşmak olduğunu dikkate alarak;

Bu amaca ulaşmanın yöntemlerinden birinin insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi olduğunu dikkate alarak;

9 Ekim 1993 tarihinde Viyana'da Avrupa Konseyi'ne üye Devletlerin Devlet Başkanları ve Başbakanları tarafından kabul edilen bildirinin devamını arzulayarak;

Kendi topraklarında, ulusal azınlıkların mevcudiyetini korumaya kararlı olarak; ulusal azınlıkların korunmasının istikrar, demokratik güvence ve bu kıtadaki barış için gerekli olduğunu, Avrupa tarihindeki kargaşaların ortaya koyduğunu dikkate alarak;

Çoğulcu ve gerçekten demokratik bir toplumun, sadece ulusal azınlığa mensup her ferdin etnik, kültürel, dilbilimsel ve dinsel kimliğine saygı göstermekle kalmayıp bu kimliğin dile getirilmesi, korunması ve geliştirilmesi için elverişli şartları oluşturmasını da sağlaması gerektiğini dikkate alarak;

Bir hoşgörü ve diyalog oluşturulmasının, kültürel çeşitliliğin, bir toplumun bölünmesinin değil, bölünme için değil, zenginleşirmenin kaynağı ve etkeni olmasını sağlamak için gerekli olduğunu dikkate alarak;

Hoşgörülü ve müreffeh bir Avrupa yaratılmasının yalnızca Devletler arasında işbirliğine dayanmadığını her Devletin anayasa ve bütünlüğe zarar vermemek kaydı ile bölgesel ve yerel yönetimler arasındaki sınır ötesi işbirliğini gerektirdiğini de dikkate alarak;

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesini ve Protokollerini göz önünde bulundurarak;

1) Birleşmiş Milletler Sözleşme ve Bildiri ile özellikle 19 Haziran 1990 tarihli Kopenhag belgesi olmak üzere, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı belgelerinde yer alan ulusal azınlıkların korunmasına ilişkin yükümlülükleri göz önünde bulundurarak,

2) Yasalar çerçevesinde, devletlerin toprak bütünlüğüne ve ulusal egemenliğine saygı göstererek, üye devletlerde ve bu belgeye taraf olacak başka devletlerde ulusal azınlıkların ve bu azınlıklara mensup fertlerin hak ve özgürlüklerinin etkin korunmasını sağlamak için dikkat edilecek ilkeleri ve onlardan doğan yükümlükleri tanımlamaya kararlı olarak;

İç mevzuat ve uygun hükümet politikaları yoluyla, işbu Çerçeve Sözleşmesinde açıklanan ilkeleri hayata geçirme kararlığı içinde bulunarak;

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.⁸⁹

Bölüm I

Madde 1

Ulusal azınlıklar ve bu azınlıklara mensup fertlerin hak ve özgürlüklerinin korunması, insan haklarının uluslararası korunmasının ayrılmaz bir parçasıdır ve böylelikle uluslararası işbirliği alanında yer alır.

Madde 2

İşbu Çerçeve Sözleşmesinin hükümleri, anlayış ve hoşgörü temeliyle iyi komşuluk, dostane ilişkiler ve Devletler arasında işbirliği ilkelerine uyum içinde, iyi niyetle uygulanacaktır.

Madde 3

1 Ulusal azınlığa mensup her fert, böyle bir muamele görme veya görmemeyi özgürce seçme hakkına sahip olacaktır ve böyle bir seçimden ya da

⁸⁹ <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uluslaz%FDn1%FDk.htm>.

bu seçimle bağlantılı hakların kullanılmasından hiçbir sakınca ortaya çıkmayacaktır.

2. Ulusal azınlıklara mensup fertler, bireysel olduğu gibi başkalarıyla topluca, işbu Çerçeve Sözleşmesinde belirtilen ilkelerden doğan hak ve özgürlükleri kullanabilirler.

Bölüm II

Madde 4

1 Taraflar ulusal azınlıklara mensup her ferde kanun önünde eşitlik hakkını ve kanunlarca eşit olarak korunma hakkını güvence altına almayı taahhüt ederler. Bu bakımdan, ulusal azınlığa mensupluk üzerine kurulu her ayrımcılık yasaklanacaktır.

2 Taraflar, bir ulusal azınlığa mensup fertler ile çoğunluğa mensup olanlar arasında, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yaşamın tüm alanlarında, tam ve etkin bir eşitlik sağlamak amacıyla, gerektiği yerde, uygun tedbirleri almayı taahhüt ederler. Bu bakımdan, Taraflar ulusal azınlığa mensup fertlerin özel koşullarını dikkate alacaklardır.

3 2. fıkra çerçevesinde alınan tedbirler ayrımcılık olarak kabul edilmeyecektir.

Madde 5

1 Taraflar, ulusal azınlıklara mensup fertlere kültürlerini sürdürme ve geliştirmenin yanında, kimliklerinin temel unsurlarını; dil, din, gelenekler ve kültürel miraslarını korumak için gerekli şartları teşvik etmeyi taahhüt ederler.

2 Bütünleşme ile ilgili genel politikaları çerçevesinde alınan tedbirlere zarar vermemek kaydıyla, taraflar, ulusal azınlıklara mensup fertlerin istekleri dışında, sindirmeye yönelik her politika veya uygulamadan sakınacaklar ve bu fertleri, bu tür sindirmeye yönelik her faaliyete karşı koruyacaklardır.

Madde 6

1 Taraflar, toprakları üzerinde yaşayan tüm fertler arasında etnik, dilbilimsel veya dinsel kimliklerine bakılmaksızın hoşgörü ve kültürler arası diyalogu teşvik edecekler ve karşılıklı saygı ve anlayışı ve işbirliğini teşvik etmek için özellikle eğitim, kültür ve medya alanlarında etkili tedbirler alacaklardır.

2 Taraflar, etnik, kültürel, dilbilimsel veya dinsel kimlikleri nedeniyle tehdit veya ayrımcılık, düşmanlık veya şiddet eylemlerine maruz kalabilecek herhangi bir ulusal azınlığa mensup fertleri korumak için uygun tedbirler almayı taahhüt ederler.

Madde 7

Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin, barışçıl olarak toplanma özgürlüğü, dernek kurma özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve düşünce, vicdan ve din özgürlüğü haklarına saygı gösterilmesini temin edeceklerdir.

Madde 8

Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferde, dinini ve inancını uygulama hakkını ve dini kurum, örgüt ve dernekler kurma haklarını tanımayı taahhüt ederler.

Madde 9

1 Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin, ifade özgürlüğü hakkının, görüş sahibi olma özgürlüğü ve kamu yetkililerinin müdahalesi olmadan ve sınırlara bakılmaksızın azınlık dilinde bilgi veya düşünceleri alma ve iletme özgürlüğünü kapsadığını tanımayı taahhüt ederler.

Taraflar, kendi yasal sistemleri çerçevesinde ulusal bir azınlığa mensup fertlerin medya organlarına ulaşımında ayrımcılığa maruz bırakılmamalarını sağlayacaklardır.

2 Birinci fıkra, Tarafların, radyo, televizyon yayınları yapılması veya sinema şirketlerinin kurulmasını, ayrımcılık yapmadan ve nesnel kriterlere dayanarak izne bağlamalarını engellemez.

3 Taraflar, ulusal azınlığa mensup fertlerin, yazılı basın organları kurma ve bunları kullanmasını engellemeyeceklerdir. Radyo ve televizyon yayıncılığının yasal çerçevesi içinde, Taraflar, ulusal azınlığa mensup fertlere kendi medya organlarını kurma ve kullanma olanağını mümkün olduğu ölçüde ve 1. fıkranın hükümleri göz önünde bulundurarak sağlayacaklardır.

4 Taraflar, ulusal azınlığa mensup fertlerin medya organlarına ulaşımını kolaylaştırmak ve hoşgörüyü teşvik etmek ve kültürel çoğulculuğu sağlamak için, kendi yasal sistemleri çerçevesinde uygun tedbirler alacaklardır.

Madde 10

1 Taraflar, ulusal azınlığa mensup her ferdin, azınlık dilini, serbestçe ve engelsiz olduğu gibi topluluk önünde de sözlü ve yazılı olarak kullanma hakkını tanımayı taahhüt ederler.

2 Geleneksel olarak veya sayılarının çokluğu bakımından ulusal azınlıklar tarafından iskan edilmiş bulunan bölgelerde, bu kişiler tarafından talep edilmiş ise ve bu talebin gerçek bir ihtiyaca dayandığı yerlerde ,Taraflar, mümkün olduğu ölçüde, azınlık dillerinin bu kimseler arasında ve idari makamlarca kullanılmasını sağlamaya çalışacaklardır.

3 Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferdin, en kısa zamanda anladığı dilde, tutuklanma nedenleri kendisine yöneltilen suçun cinsi ve nedeni konusunda bilgi verilmesi ve bu dilde, gerekirse bir tercümanın parasız yardımıyla kendini savunma hakkını garanti etmeyi taahhüt ederler.

Madde 11

1 Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferde, azınlık dilindeki soyadını (aile adını) ve adını kullanma hakkını ve bunların resmen tanınması hakkını kendi yasal sistemlerindeki yöntemlere göre sağlamayı taahhüt ederler.

2 Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferдин kendi azınlık dilindeki işareleri, yazıları ve özel nitelikteki her türlü bilgiyi kamuya açık bir şekilde teşhir etme hakkını tanımayı taahhüt ederler.

3 Geleneksel olarak veya sayılarının çokluğu bakımından ulusal azınlıklar tarafından iskan edilmiş bölgelerde ,Taraflar, kendi yasal sistemleri çerçevesinde, uygun yerlerde diğer devletlerle anlaşma halleri dahil olmak üzere ve kendi özel koşullarını da dikkate alarak, yeteri kadar talep olduğu zaman, kamuya açık geleneksel, yöresel isimleri, sokak isimleri ve diğer topografik işareleri azınlık dilinde de belirtmek hususunda gayret göstereceklerdir.

Madde 12

1 Taraflar, uygun olan hallerde, ulusal azınlıkların ve çoğunluk kültürünün, tarihinin, dilinin ve dininin tanıtılmasını sağlamak için, eğitim ve araştırma alanlarında önlemler alacaklardır.

2 Bu bağlamda, Taraflar, diğer tedbirler yanında öğretmen yetiştirilmesi ve okul kitaplarına ulaşım için yeterince imkan yaratacaklar ve değişik toplumlar arasında öğretmen ve öğrenci temasını kolaylaştıracaklardır.

3 Taraflar, ulusal azınlıklara mensup fertler için her düzeyde eğitime girişte şans eşitliğini teşvik etmeyi taahhüt ederler.

Madde 13

1 Taraflar, kendi eğitim sistemleri çerçevesinde, ulusal azınlıklara mensup fertlere kendilerine özgü özel eğitim ve yetiştirme kurumlarını kurma ve yönetme hakkını tanıyacaklardır.

2 Bu hakkın kullanılması Taraflar için herhangi bir mali yükümlülük getirmeyecektir.

Madde 14

1 Taraflar, ulusal bir azınlığa mensup her ferde azınlık dilini öğrenme hakkını tanımayı taahhüt ederler.

2 Geleneksel olarak veya sayılarının çokluğu bakımından ulusal azınlıklar tarafından iskan edilmiş bölgelerde, Taraflar, mümkün olduğu ölçüde ve kendi eğitim sistemleri çerçevesinde, yeterli talep olduğu takdirde, azınlıklara mensup kimselerin, azınlık dilini öğrenmeleri veya bu dilde ders almaları için uygun imkanlar yaratmaya çalışacaklardır.

3 İşbu maddenin 2. fıkrası resmi dilin öğrenilmesine veya bu dilde eğitime zarar vermeden uygulanacaktır.

Madde 15

Taraflar, ulusal azınlıklara mensup şahısların kültürel, sosyal ve ekonomik hayat ile kamu işlerine, özellikle kendilerini etkileyenlere fiili katılımları için gerekli şartları yaratacaklardır.

Madde 16

Taraflar, ulusal azınlıklara mensup şahısların ikamet ettiği coğrafi alanda nüfus oranlarını değiştiren ve işbu Çerçeve Sözleşmesinde belirtilen ilkelerden doğan hak ve özgürlüklere zarar verme amacı güden tedbirler almaktan kaçınacaklardır.

Madde 17

1 Taraflar, ulusal azınlıklara mensup şahısların başka devletlerde yasal olarak bulunan, özellikle etnik, kültürel, dilbilimsel veya dinsel kimliği paylaştıkları veya ortak kültürel mirasa sahip olan şahıslarla, özgür ve barışçıl ilişki kurma ve devam ettirme hakkını engellememeyi taahhüt ederler.

2 Taraflar, ulusal azınlıklara mensup fertlerin sivil örgütlerin hem ulusal hem de uluslararası düzeydeki çalışmalarına katılma hakkını engellememeyi taahhüt eder.

Madde 18

1 Taraflar, gereken hallerde, ilgili ulusal azınlıklara mensup şahısların korunmasını sağlamak için başka Devletlerle, özellikle komşu Devletlerle ,çift taraflı ve çok taraflı Sözleşmeler yapmaya gayret edeceklerdir.

2 Uygun olan hallerde, Taraflar, sınır ötesi işbirliğini teşvik etmeyi amaçlayan önlemler alacaklardır.

Madde 19

Taraflar, işbu Çerçeve Sözleşmesinin içerdiği ilkelere saygı göstermeyi ve gerektiği hallerde, uluslararası hukuki belgelerde, özellikle İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi ve Protokollerinde, öngörülen sınırlama, kısıtlama veya ayrılmaları, bu prensiplerden doğan hak ve özgürlüklere uygun olduğu ölçüde uygulamayı taahhüt ederler.

Bölüm III

Madde 20

İşbu Çerçeve Sözleşmesinde öngörülen ilkelere doğan hak ve özgürlüklerin uygulanmasında, ulusal azınlıklara mensup herhangi bir kişi, ulusal mevzuata ve başkasının haklarına, özellikle çoğunluğa veya diğer ulusal azınlıklara mensup fertlerin haklarına saygı gösterecektir.

Madde 21

İşbu Çerçeve Sözleşmesinin hiçbir hükmü, uluslararası hukukun temel ilkelerine ve özellikle, Devletlerin egemen eşitliği, toprak bütünlüğü ve siyasal bağımsızlığı ile ters düşen bir eylem yapmak veya bu tür bir faaliyete girişmek hakkının mevcut olduğunu ima edecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 22

İşbu Çerçeve Sözleşmesinin hiçbir hükmü Akit bir Tarafın kanunları ile veya Taraf olduğu anlaşmalar ile sağlanan insan hakları ve temel özgürlükleri kısıtlayacak veya onlarla ters düşecek bir şekilde yorumlanamaz.

Madde 23

İşbu Çerçeve Sözleşmesinde öngörülen ilkelere doğan hak ve özgürlükler, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi ve Protokollerinde bunlara tekabül eden hükümlere tabi oldukları ölçüde, bu hükümlere uygun olarak kabul edilecektir.

Bölüm IV

Madde 24

1 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, işbu Çerçeve Sözleşmesinin Akit Taraflarca uygulanmasını kontrol edecektir.

2 Avrupa Konseyi'ne üye olmayan Taraflar, belirlenecek şartlar uymak suretiyle Sözleşmenin uygulama mekanizmasına katılacaklardır.

Madde 25

1 Akit bir Taraf işbu Çerçeve Anlaşması'nın kendisi bakımından yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıllık bir süre zarfında, bu çerçeve Sözleşmesinde belirtilen prensipleri uygulamak için alınan yasal ve başka önlemlere ilişkin tüm bilgiyi Avrupa Konseyi Genel Sekreterine ulaştıracaktır.

2 Bunu müteakip, her bir Taraf, dönem dönem ve ayrıca Bakanlar Kurulunun talep ettiği zamanlarda, işbu Çerçeve Sözleşmesinin uygulanması ile ilgili diğer tüm bilgileri Genel Sekretere iletacaktır.

3 Genel Sekreter bu maddenin hükümlerine uygun olarak kendisine ulaştırılan her bilgiyi Bakanlar Komitesine iletacaktır.

Madde 26

1 İşbu Çerçeve Sözleşmesinde belirtilen ilkeleri uygulamak için Taraflarca alınan tedbirlerin yeterli olup olmadığını değerlendirmek için zaman, Bakanlar Kuruluna, üyelerinin, ulusal azınlıkların korunması alanında uzmanlıkları tanınmış kişilerden oluşan bir danışma komitesi yardımcı olacaktır.

2 Danışma komitesinin üyeleri ve çalışma yöntemleri İşbu Çerçeve Sözleşmesinin yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıllık bir süre içerisinde Bakanlar Komitesince tespit edilecektir.

Bölüm V

Madde 27

İşbu Çerçeve Sözleşmesi Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin imzasına açılacaktır. Yürürlüğe giriş tarihine kadar, Bakanlar Kurulu'nca davet edilen

diğer devletlerin de imzasına açılacaktır. Sözleşme onay, kabul veya uygun bulmaya tabidir. Onay, kabul veya uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Madde 28

1 İşbu Çerçeve Sözleşmesi, Avrupa Konseyine üye on iki Devletin, 27. Madde uyarınca Sözleşme ile bağlı olduklarına dair rızalarını ifade ettikleri tarihten sonraki üç aylık bir dönemi takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

2 İşbu Çerçeve Sözleşmesine bağlı olduğuna dair rızasını daha sonra bildirecek her üye Devlet için, söz konusu Sözleşme, onay, kabul veya uygun bulma belgesinin veriliş tarihinden sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 29

1 İşbu Çerçeve Sözleşmesinin yürürlüğe girmesinden ve Akit Devletlere danıştıktan sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu, Avrupa Konseyi Statüsünün 20.maddesinin öngördüğü üzere çoğunlukla alınan kararla, 27.maddenin hükümleri uyarınca imzaya davet edilmiş, fakat henüz Sözleşmeyi imzalamamış Avrupa Konseyi'ne üye olmayan her devlet ile üye olmayan başka herhangi bir Devleti, işbu Çerçeve Sözleşmesine katılmaya davet edilebilir.

2 Katılan her devlet için, Çerçeve Sözleşmesi, katılım belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterine veriliş tarihinden sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 30

1 Her devlet, imza esnasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesini tevdi ederken işbu Çerçeve Sözleşmesinin uygulanacağı, uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu toprak veya toprakları belirleyebilir.

2 Her devlet, daha sonraki herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne muhatap bir bildirimle, işbu Çerçeve Sözleşmesinin uygulanma alanını, bildiride belirtilen başka herhangi bir bölgeye teşmil edebilir. Çerçeve Sözleşmesi, bu yöre için tebligatın Genel Sekreter tarafından teslim alınış

tarihinden sonraki üç aylık bir dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

3 Bu bildirimde belirtilen her toprak parçası bakımından, bundan önceki iki fıkra uyarınca verilen herhangi bir bildirim Genel Sekretere sunulan tebligatla geri alınabilir. Geri alma, Genel Sekreter tarafından tebligatın teslim alınış tarihinden sonraki üç aylık dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 31

1 Herhangi bir Taraf, bu Sözleşmeyi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne muhatap bir bildirimde bulunmak suretiyle her zaman feshedebilir.

2 Böyle bir fesih, Genel Sekreter tarafından tebligatın teslim alınış tarihinden sonraki altı aylık bir dönemin sona ermesini takip eden ayın ilk gününde yürürlüğe girecektir.

Madde 32

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri,

a herhangi bir imzayı,

b her onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdiiini,

c 28, 29 ve 30.maddelerine uygun olarak işbu Çerçeve Sözleşmesinin her yürürlüğe giriş tarihini,

d işbu Çerçeve Sözleşmesi ile ilgili olan herhangi bir vesika, tebligat veya iletiyi

Konseye üye devletlere, imza eden diğer devletlere ve işbu Çerçeve Sözleşmesine katılan her devlete tebliğ edilecektir. Usulüne göre yetkili kılınmış olan aşağıda imzası bulunan temsilciler bu sözleşmeyi imzalamışlardır. Avrupa Konseyi arşivinde saklanacak her iki metinde aynı derecede geçerli olmak üzere İngilizce ve Fransızca dillerinde 1 Şubat 1995 tarihinde Strasbourg'da imzalanmış olup, onaylanmış kopyalar Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından her bir üye devlete, bu sözleşmenin hazırlanmasına iştirak eden, üye olmayan devletlere ve bu sözleşmeyi onaylamak üzere davet edilmiş olan herhangi bir devlete gönderilecektir.⁹⁰

⁹⁰ <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uluslaz%FDn1%FDk.htm>.

KAYNAKÇA

- Alioğlu Cafer, Batı Trakya Davasının Avrupa Cephesi, A.B.T.F. Europe Affice, Witten 1998.
- Alioğlu Cafer, Dünden Bugüne BATI TRAKYA, Dizayn Ofset, Bursa 2005.
- Aydınlı Ahmet , Batı Trakya Faciasının İçyüzü, Akın Yayınları, İstanbul 1971.
- Bulaç Ali, Avrupa Birliği ve Türkiye, Feza Gazetecilik A.Ş., İstanbul, 2001.
- Canbolat İbrahim S., Küreselleşen Dünya ve Türkiye, Aşkın Değerler, Kurumlar ve Politikalar Ağında İlişkiler, Sorunlar, Vipaş A.Ş., Bursa, 2002.
- Canbolat İbrahim S., AVRUPA BİRLİĞİ Uluslarüstü Bir Sistemin Tarihsel Teorik Kurumsal Jeopolitik Analizi ve genişleme Sürecinde TÜRKİYE ile İlişkiler, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.
- Canbolat, İbrahim S., Savaş ve Barış Arasında Dünya Korku ve Umut Arasında İnsan, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003.
- Delibalta Mehmet, Batı Trakya Fetih Tarihi, Batı Trakya Türkleri Araştırma Merkezi Yayınları, Almanya-Münih, 2002.
- http://www.batitrakya.atilim.com/html/bati_trakyadan_haberler.html.
- http://www.batitrakya-atilim.com/html/gazetelerden_seçmeler.html.
- http://www.bttd.com/as_demografik_baski.html.
- <http://www.bttd.com/as-kamu-grv-ayrimi.html>.
- <http://www.cibilliyet.com/CHA/Haber-Analiz.asp?halD=38>.
- <http://www.forengtrade.gov.tr/ab/AB%20sayfası/tarihsel.html>.
- <http://www.mihenk.gr/arsiv/24/roportaj.htm>.
- <http://www.ogretmeninsesi.org>.
- <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=120268>.
- <http://www.turkab.net/ab/wazinliklar.htm>.
- <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uluslaz%FDn1%FDk.htm>.

- İnaf, Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Türkleri Sorunu, Promat Basım, İstanbul 1992.
- İnsan Hakları Derneği, Kopenhag Siyasi Kriterleri ve Türkiye (Mevzuat Taraması), İnsan Hakları Derneği Yayınları, Ankara 2001, s.93.
- Koca Mehmet , Yunanistan Anayasası, Görsel Medya, Bursa 2000.
- Kurtulmuş Ümit, Batı Trakya'nın Dünü Bugünü, Sincan Matbaası, Ankara 1979.
- Baskın Oran ,Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1991.
- Ömeroğlu, Aydın Batı Trakya Türkleri ve Gerçek –1, Avcı Ofset, İstanbul 1994.
- Ömeroğlu Aydın , Batı Trakya Türklerinin Bölge Ekonomisindeki Yeri ve Geleceği, İstanbul 1998.
- Sağlam Feyyaz, Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler, Avustralya Batı Trakya Türkleri İslam Derneği Yayınları, İzmir 1996.
- Sağlam Feyyaz, Batı Trakya Türkleri Basın Yayın Tarihi, Batı Trakya Araştırma Merkezi Yayınları, İzmir 2002.
- Sghuize Kirsten E., Stokes Martin, Campbell Colm, Ortadoğu'da Milliyetçilik Azınlıklar ve Diasporalar, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1999.
- Soyutürk Muhittin, Sağlam Feyyaz, Uluslararası Batı Trakya Paneli, Anadolu Mat., İzmir 1996.
- Sönmezoğlu Faruk, Uluslararası Politikada ,Yeni Alanlar Bakışlar, Der Yayınları, İstanbul 1998.
- Tılıç Doğan L., Utanıyorum Ama Gazeteciyim, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.
- Türk Dil Kurumu, Balkan Ülkelerinde Türkçe Öğretim ve Yayın Hayatı Bilgi Şöleni, Dizgi Baskı, Ankara, 1999.

Gazeteler

Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği, Genç Akademisyenler
Topluluğu “GAT” Kuruluş Tüzüğu.

Batı Trakya Türk Birliği Dergisi (Ankara) Ekim 2004, s.2.

Gündem Gazetesi (Gümölcine) 22.04.2005

Türkiye Günlüğu Dergisi, Cedit Yayınları (Ankara) Bahar 2005, s.80.

Çiftçilik yapan köylülerin sözlü beyanları.

Hayvan yetiştiricisi köylülerin sözlü beyanları.

Batı Trakyalı bazı kamuoyu önderleriyle yapılan görüşmeler.

Batı Trakya Derneklerinin eski ve yeni yöneticileriyle yapılan görüşmeler.